

**K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ**

**KUZAY KIBRIS TÜRK HALKININ MİLLİ MÜCADELE (1958/1963/1974)
YILLARINDAKİ ANILARINDAN DERLEMELER**

BİTİRME ÇALIŞMASI

**Hazırlayan
Övgü TUNALI**

**Tez Danışmanı
Doç.Dr. Bülent YORULMAZ**

**2000
LEFKOŞA**

ÖZGÜRLÜK TÜRKÜSÜ

Ta ilk çağlardan çağladım geldim bu diyara...

Anadolu'dan,

Taşlarla, ateşlerle,rüzgarla, şarkılarla...

Tarihler şafağı yurdundan Hattuların, Hititlerin, İyonların...

Ozanlar yurdundan Homeros'un ve Yunus'un...

Kartallar yurdundan,

Yedi deryayı yenmiş kaptanlar, paşalar yurdundan...

Bir sigara içimlik bir denizi aşarak,

Rüzgarla, şarkılarla, dalgalarla coşarak geldim...

Geldim ve sarıldım bakıra,

Geldim ve sarıldım toprağa,

Bakireydi toprak, dölledim...

Kuruydu çevre,

Portakallar, zeytinlerle dalladım...

Çiçekleri arılarla, arıları çiçeklerle balladım...

Ta ilk çağdan bu toprakta ben vardım...

Sonra korsanlar dadandı,

Kara korsanlar...

Truva'da tahta atlı,

Akdeniz'de haçlı,

Çanakkale'de çift aslanlı

Kara korsanlar...

Okları, kılıçları, topları, roketleriyle

Şarkısız, kanlı kara korsanlar...

Dumdumlarıyla, dozerleriyle,

Kara korsanlar...

Fidanlar gibi toprağa gömüldü,

Fidanlar kadar çaresiz

Ayşeler, Memetler, Hasanlar...

Nisanlar kaç bahar yeşermedi ülkemde

Kaç bahar

Bayrağımı yıllar yılı sandıklarda sakladım.

Yüreğim çağıma acılı kaldı,

Gözlerim kuzeye açılı kaldı...

Oysa ben,

'Ta ezelden beridir hür yaşamış' bir ulusun dalıydım,

Asırlarca Akdeniz'de çakan her şimşegin

Ki bir mavisî Toroslara,

Bir mavisî Beşparmağa vururdu.

Şavkı ile doluydum...

Yetti bir gün bayrağımı sandıklardan çıkardım...

Selam saldım mazlumuna zalimine çağımın...

Zenciyi zencidir diye zincire vurana,

Yüreğini kalkan yapıp bıçak gibi durana

Yılgınına, yiğidine

Aptalına, alimine alemin...

Selam saldım, bayrağımlı sandıklardan çıkarıp,

Işdı gökyüzü, ışıdı gönlüm...

Artık karanlığa baş kaldırmış asiydim

Özgürlüğü getirmeye ateşlenmiş mermilerin sesiydim...

Artık Nergisli'de nergis satan çocukların, çiçeklerini parçalatmam kimseye...

Artık çocukları dozerlere çiğnetmem,

Ülkemin kaderini okyanuslar ötesine yazdırmam...

Artık güvercinler salacağım Akdeniz'e

Kanadında zeytin dalı,

Mersin dalı ve defne...

Artık boynundaki kementten kurtulmuş,

Dolu dizgin bir tayım,

İçimden uçmak geliyor...

Sanki Anadolu Kurtuluş Savaşı'nda destanlaşmış Ata'yım...

Orbay DELİCEİRMAK

SÖZBAŞI

Mezuniyet tezi olarak sunduğum Kıbrıs Türk Halkının 1955 / 1958 / 1963 / 1974 yıllarındaki vermiş olduğu Millî Mücadele Direnişi esnasında yaşadıkları anıları seçmemin nedeni benim de Kıbrıslı olmam. Milletlerin tarihlerinde derin izler bırakan dönüm noktaları vardır. Biz Kıbrıs Türk Toplumu'nun da geçirmiş olduğu belli başlı dönüm noktalarından olan 55 – 58 – 63 – 74 olaylarını bugüne kadar pek çok kişi çok değişik yönlerden kaleme aldı. Ancak tarihi bilgilerden ziyade insanlarımızın yaşanmışlıklarını bir arada toplayıp, gelecek kuşağımızda tarih bilincinin oluşması için böyle bir tez sunmaktan çok mutluyum.

Bir toplumda tarih bilinci, o toplumun kaderini etkileyen hayati karar ve olayların, geçmiş, şimdi ve yarın da yaşatılması ile mümkündür. “Geçmişini unutan uluslar, onu yeniden yaşamaya mahkum olurlar.” sözünde büyük gerçeklik payı vardır. Kıbrıs Türkü, tarihinden ders almıştır ve aldığı dersi canı ve kanı ile ödemiştir.

Araştırmam sırasında Kıbrıs'ın bir çok değişik bölgesine giderek farklı insanların yaşadıklarını, anılarını, duyduklarını, gördüklerini ayrıntılarıyla tespit edip, tezimde yansıtmaya çalıştım.

Öncelikle bu konuya eğilmemi sağlayan ve bana hep yol gösteren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Bülent YORULMAZ'a, kitabından alıntı yapmama izin veren Sayın Aydın AKKURT'a, hiç yorulmadan bana köyleri gezmemde yardımcı olan, ayrıca çalışmam sırasında maddi ve manevi desteğini eksik etmeyen anneme ve babama, gittiğimiz köylerde benden her türlü anılarını, yaşanmışlıklarını, acı dolu yüreklerle ve yaşlı gözlerle anlatan kaynak kişilere teşekkürü bir borç bilirim.

Övgü TUNALI

İÇİNDEKİLER

KONU	SAYFA
ÖZGÜRLÜK TÜRKÜSÜ	I
SÖZBAŞI	IV
ŞİİR	1
KIBRIS TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ	2
1955 – 58 OLAYLARINA GENEL BİR BAKIŞ	5
TMT ANDI	10
TMT BÜLTENİ	14
TMT’NİN KURULUŞ BİLDİRİSİ	21
1955-58 YILLARINDAN ANILAR	42
1960 KIBRIS CUMHURİYETİ’NİN İKİ HALKLİLİĞİ	60
AKRİTAS PLANI	62
RUMLARIN ENOSİS ÇİĞİRTKANLIĞI	63
ANAYASADAKİ TÜRK HAKLARINI ENGELLEME	65
21 ARALIK 1963-4 MART 1964	67
YABANCI BASININ TANIKLIĞI 1963-64	71
1960-63-67 YILLARINA AİT ANILAR	78
PİLOT YZB. CENGİZ TOPEL	97
PİLOT YZB. CENGİZ TOPEL MÜZESİ	98
MUTLU BARIŞ HAREKATI	110
İKİNCİ BARIŞ HAREKATI	113
I. VE II. CENEVRE GÖRÜŞMELERİ	115
YABANCI BASININ TANIKLIĞI 1974	118
1974 YILINA AİT ANILAR	123
SONUÇ	166
KAYNAKÇA	167

Eğilmedi başımız, bükülmedi kolumuz,
Asırlar aştık geldik, sonsuzluğa yolumuz
Bu toprak vatanımız, her zerrede kanımız
Tek vücut olup yazdık, dillerde destanımız

Venhar KESKİN

KIBRIS TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

Tarihte Türkler, hiçbir kara parçasını ve şehri Yunanlılara savaş vererek almadılar. Rum karakterli olduğu söylenen Bizans bile, bunun aksi iddiadan uzak olup, bu imparatorluğun Büyük Roma İmparatorluğu'nun bir parçası olması sebebiyle sonuçta bu alanda da Türklerin rakipleri Latinlerdi.

XIII. yüzyılın sonlarından ve XIV. yüzyılın başlarından itibaren Balkanlarda Türk idaresini Avrupa'nın herhangi bir devletinin idaresine tercih etmeyen tek Hristiyan ülkesi, şehri, kasabası, köyü yoktu.

Üzerinde henüz Osmanlı idaresi kurulmayan Kıbrıs'ta Venedik hakimiyeti vardı. Venedikli korsanların civardaki Müslümanlara zarar vermeleri sebebiyle Kıbrıs'ın Osmanlı idaresine alınması elzem hale gelmişti. 1571'de Kıbrıs üzerine Lala Mustafa Paşa komutasında sefere çıkıldı. Kıbrıs Türklere geçince, Rumca konuşan ve Ortodoks mezhebinden olan halk, Türkleri kurtarıcı olarak karşıladılar. Çünkü Katolik ve İtalyanca konuşan Venedikliler bir İngiliz denizcisinin ifadesine göre, yerli halka "köpekten farksız" muamele ediyorlardı. Türk yönetimi, buradaki kölelik düzenini kaldırarak hürriyeti getirdi. Ada halkı mal, mülk sahibi olarak varlıklarını devam ettirdiler. Türkler, Kıbrıs'a iki iyi düzen getirdiler: Bizans devrinde bile var olan ve Venedik idaresinde şiddetlenen feodalizme son verdiler. Ayrıca üç yüz yıldan beri Katolik baskısı altında bulunan Rumların dini müesseselerini ihya ettiler. Bizans ve Venedik idaresinde toprağa bağlı köleler olarak çalışan Rumlar, az bir ücretle, işlettikleri toprağın sahibi oldular. Türk fethini sevinçle karşılayan Rumlar, böylece o zamana kadar görülmemiş bir hürriyete kavuştular.

Akdeniz'in bir Türk gölü haline getirilmesi için kılıç ve fermanlara, anayurdun korunması için kira sözleşmelerine, barış için savaşa ve nihayet yıllardır Birleşmiş Milletler'in hemen hemen her yılki gündemine konu olan "Kıbrıs Sorunu" nü kısaca anlatmak mümkün değildir.

Kıbrıs Türk toplumu bugünkü duruma gelebilmek için büyük bir mücadele vermiştir. Bu mücadelenin en büyüğü de, Kıbrıs'ta hak iddia eden ve adayı Yunanistan'a ilhak ettirmek için çaba harcayan Rum toplumuna karşı olmuştur. Gerçekte Kıbrıs, tarihin hiçbir devrinde Yunanlılara ait olamamıştır. Oysaki Ada, Türk idaresinde fiilen 307 yıl kalmış ve Kıbrıs'a Türk karakteri vurulmuştur.

Kıbrıs'ta zaman içerisinde güçlenen ve değişen koşullarda kendinde güç bulan Rumlar, Kıbrıs Türk toplumunu yok etmek, ya da isteklerine boyun eğen etkisiz bir topluluk haline getirmek için Türklere karşı "AKRİTAS PLANI" 1 uygulamaya başladılar. Akritas Planı, insanlık dışı metotlarla Türk halkını sindirecek ve Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlayacak bir cinayet planı... Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak MEGALİ İDEA hedeflerinin içinde ENOSİS gerçekleştirmektir.

Enosis veya Megali İdea büyük Yunan İmparatorluğu'nu kurmak için nesilden nesile aşılana bir rüya... Bu rüyayı gerçekleştirmek için her türlü cinayeti mubah sayan, her türlü gaddarlığı bir kahramanlık, Yunanlığa hizmet sayan bir ideoloji...

Vatan topraklarını gerek İngiliz gerek Yunan bayrağı altına sokmamak için atalarımız çok eskiden beri milli mücadeleyi başlatmışlardır. Lefkoşa'da 1878'de Türk bayrağının gönderden indirilip İngiliz bayrağının çekilmesiyle birlikte başlayan Kıbrıs'ta Türklük kavgasının, özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinin her safhası ayrı bir destandır. Bu destanın her safhası azim, kararlılık, direniş ve acılarla doludur.

Mücadelenin ön saflarında yer alan direnişçiler, mücadelenin kutsal bayrağını kirletmeden, yere düşürmeden bugünlere taşıdılar. Kıbrıs Türk halkı bunun bedelini kanı ve canıyla ödedi.

Kıbrıs Türk halkının zor ve acı dolu günleri geride bırakıp bu günlere gelmesinde en büyük pay daima bizi maddi ve manevi yardımlarıyla destekleyen Anavatanımız Türkiye'nindir. Bugünkü yaratılan eser, Anavatanımızın sınırsız yardımlarıyla desteklediği Kıbrıs Türk halkı ve Türk Mukavemetçilerinin eseridir.

Kıbrıs Türk halkı vermiş olduğu, mili mücadelesinde pek çok dönüm noktaları yaşamıştır. (1955-1958, 1960-1963 ve 1974 gibi) Tüm bu yıllarda Kıbrıs Rumları bir gerçeği göz ardı etmişlerdir. Anavatan Türkiye'nin Kıbrıs Türk toplumunun yanında olduğu... İşte bunu iyi hesaplayamamışlar Kıbrıs Türklerini birkaç saat içerisinde imha edeceklerini ve emellerine de bu şekilde varacaklarını ummuşlardı. Fakat anavatanımız Türkiye'nin kararlı tutumu ve hareketleri bu ümitlerini boşa çıkarttı. Hülyalarını altüst etti.

15 Temmuz 1974'e kadar büyük bir güçlük içinde mücadelesini sürdürdü Kıbrıs Türkü. Bu mücadelesinde Anavatancın sıcak desteğini yine yanında buldu. Bu sayede bütün şartlara göğüs gererek ata yadigarı mukaddes toprakları gavura çiğnetmedi.

Bunun mükafatını da 20 Temmuz 1974 sabahı, Mehmetçiğin Kıbrıs'a çıkmasıyla gördü. Yıllardır özlemini çektiği, hasreti ile yandığı Anavatanına kavuştu.

Kıbrıs Türkü Büyük Atatürk'ün çizdiği yolda ve güçlü Anavatanımız Türkiye'nin desteği ile kutsal mücadelesini sonuna dek sürdürecektir ve bunda mutlaka muzaffer olacaktır.

Bizlere bu toprakları vatan yapan aziz şehitlerimizi bir kez daha tazimle anarız.

1955 – 1958 OLAYLARINA GENEL BİR BAKIŞ

1 Nisan 1955'te faaliyete geçen EOKA'nın ilk bildirisinde şöyle denilmekteydi:

İki düşmanımız vardır. Birincisi İngilizler, ikincisi Türkler. Önce İngilizleri ele alıp onları adadan kovacağız. Sonra da Türkleri imha edeceğiz. Hedefimiz ENOSİS'tir. Her ne pahasına olursa olsun görevimiz bu hedefin gerçekleşmesidir.

(Kıbrıs Türkü Davası ve Kıbrıs'ta Rum Vahşeti s.2)

Rauf R. Denктаş, Türk Mukavemet Teşkilatı'nın kuruluşuna kadar yaşanan gelişmeleri, anılarında şöyle anlatır:

TMT'nin gerçek kuruluş tarihi Kasım 1957'dir. EOKA, 1955 Nisanı'nda faaliyete başlamıştı. ENOSİS'e karşı olan herkes EOKA'nın hedefiydi. Kıbrıs Türkleri Enosis'e karşıydı. EOKA'ya göre su ile ateşin bir arada olmaları mümkün olmadığından Türk ile Rum'un da bir arada olması, işbirliği yapması olanaksızdı. Yoldan Türk yolcu alan Rum şoförlere bile tehdit mektupları gönderiliyordu. Ben savcılıkta EOKA'nın tüm faaliyetlerini, planlarını zaman içinde, gizli dosyalardan veya polise intikal eden dosyalardan elde ediyordum. Bunları değerlendirerek Dr. Küçük'e ve onun kanalıyla Türkiye'ye dıyuruyordum.

O güne kadar silahsız halk, sokak ve mahalle müdafaaı için bir araya geliyor, gençler çeşitli isimler altında gruplaşıp EOKA'ya karşı bir direniş oluşturmaya çalışıyorlardı. Fakat bunlar amatörce yapılan işlerdi. EOKA, yer altı teşkilatı kurup, idare etmede uzman bir Yunan albayının sevk ve idaresindeydi. Yunan Genel Kurmayına bağlıydı. Eylemleri belirli bir siyaseti desteklemek için yapıldı. Siyasi liderlik ile bu vurucu kuvvet arasında bir bağlantı vardı. Her hareket, her açıklama bir hesaba göre yapılmaktaydı.

Bizde ise durum tam bir keşmekeş içindeydi. VOLKAN adı altında teşkilatlanmış kişiler, Dr. Küçük ile temas eder ve Rumların bize yaptıklarına göre eldeki olanaklarla gösterişe geçer yahut da Türk bölgesindeki bir Rum dükkanına zarar yapardı. Bu eylemler belirli bir siyasete uygun şekilde ve siyasi liderlikle koordine edilerek yapılmadığı için de çoğu kez zararlı da olurdu...

VOLKAN'ı oluşturan arkadaşlar arasında bu keşmekeşin bu şekilde devam edemeyeceğini teslim edenler de vardı. Bunlarla konuştuğça 'birşeyler yapılması' gereğini görüyordum. Dr. Küçük de bu görüşteydi. Fakat ne yapılabilirdi? Gece gündüz bunu düşünüyorduk... Günler geçip olaylar yoğunlaştıkça acayip durumlara karşı karşıya kalıyorduk. Mesela, Rumlar bir Türk öldürüyor, gençler galeyana gelerek yürüyüşe geçiyor, yürüyüş birdenbire Rum mallarını yakma şekline dönüşüyordu... Tam o sırada bir İngiliz Polis Subayı Dr. Küçük'e gelir 'bu işi lütfen yatıştırınız' der. DR. Küçük de polis jeepine binerek halk arasında gezer, itidal telkin eder, halkı dağıtırdı... Halk Dr. Küçük'e olan saygısından dağılırdı veyahut da başka yapacak işi kalmadığı için dağılırdı. Fakat resmi makamlar indinde Dr. Küçük'ün emri ile başlatıldığı zannedilen bir olay, Dr. Küçük'e müracaat etmekle durdurulabiliyordu... Ve olaylar yayılıp Türklerin reaksiyonları da yoğunlaştıkça 'Dr. Küçük eşittir. VOLKAN' görüntüsü reaksiyonların değerini yok ediyor,değerlendirme harasına neden oluyordu. İngiliz idareciler bu nedenledir ki 1958 Ocak olaylarına kadar Kıbrıs Türkleri'nin Kıbrıs'ta gerçekten hak iddiasında bulunduklarına inanmak istememişti.

Etkisiz, silahsız, siyasi direktiften yoksun bir teşkilatın ciddiye alınmadığı aşıkardı... Gün geldi, İngiliz İdaresi bir gecede tüm av tüfeklerini topladı... Rumlar

bu karardan erken haberdar oldular ve EOKA kanalıyla tüm av tüfeklerini sakladılar, hükümete vermediler.

Ben de ertesi gün çıkacak kararname hakkında 24 saat evvelinden bilgi verdim, fakat kimse bir şey yapmadı. Liderliğin kapısına gelip silahları verelim mi diye soranlara ‘vermeyip de ne yapacaksınız’ cevabı verildi. Ve bir günde tüm toplum silahsız durumda kaldı.

Bu başıboşluk, Kasım 1957’de had safhaya çıktı... Rumlar, yine bir Türk öldürmüşlerdi.... Gençler yine Dr. Küçük’ün evinin önünde toplanıp gösteriye başladılar. Dr. Küçük halka heyecanlı bir konuşma yapmak ve toplantıyı Rumların bu barbarlığını dünyaya duyuracak bir protesto mitingine dönüştürmek için ikna edilmişti ki, İngiliz Polis Subayı, jeepi ile DR. Küçük’e geldi. Halkın dağılmasını söyledi. Hepimizin beklediği ve gerekli gördüğü dünyayı uyarıcı miting bir çırpıda gündem dışı kaldı. ‘Teşkilattanım’ diyen bazı gençler ise Rum dükkanlarına hazırlanıyordu.

Hayretten dona kalmıştım! Atatürk Meydanı’na doğru dağılmakta olan halkla birlikte yürümeye başladım. Herkes haklı bir kızgınlık içindeydi. Niye sesimizi duyuramıyor, öldürülen kardeşlerimizin kanını niye yerde bırakıyorduk? Dr. Küçük, jeep’le elinde mikrofon yanımdan geçerek evine dönüyordu. ‘Arkadaşlar dağılınız... beni sevenler dağılsın’ diyordu

Tam bu sırada, karşıdan Dr. Burhan Nalbantoğlu geliyordu. Kendisine önümüzdeki manzarayı gösterdim. “ Dr. Küçük’ün Polis Jeepinde işi ne? Toplantıyı kendisi mi başlattı ki, İngiliz subayının ricası ile derhal dağıtıyor. Bu gençler ne yapmak istiyor... Bu başıbozukluğa ne zaman son vereceksiniz?” diye sordum

Nalbantoğlu'nun kendine has bir konuşma tarzı vardı. Sağ kulağını sol eliyle gösteren bir tipti. Söylediklerimden etkilendiği muhakkaktı. VOLKAN'cılarla da irtibatlıydı. Dr. Küçük ise kendisine itimat etmez, yanına pek yaklaştırmazdı. 'Şikayet ettiğin kişi senin yakınındır. O'na söylesene bunları' deyip geçmek istedi. Bırakmadım . 'Ben sana, gençliğin görevi vardır diyorum... Gençliği göreve çağırmak ve disiplinli bir kitle haline dönüştürmek sana düşer, bize düşer...' dedim. Ayrıldık...

Denktaş, Rauf Raif, Not Defteri – 1957

HALKIN SESİ gazetesini, Türk köylerinin durumunu şöyle anlatır:

Türk köylerinin durumu çok naziktir. Her an bunlara şuursuz kitleler tarafından baskın yapılması ihtimali mevcut olduğundan köylülerimizin ne kadar büyük bir korku içinde bulunduklarını tahmin etmek güç değildir.

Hükümet ise Rum halkından yardım, işbirliği ve anlayış ummakta....

Ne beyhude bir intizar!...

Halkın Sesi, 12 Aralık 1957

Rauf R. Denktaş, anılarında “TMT'nin asıl kuruluş günü 26 – 27 Kasım 1957”dir derken, TMT'nin kuruluşunu ve doğuşunu şöyle anlatır:

“TMT milli bir siyasetin silahlı koludur. Silahlı kol veya silahlı bir örgüt, kendi başına bir siyaset yarattığı takdirde, iş kötüye gider. Siyasetin kolu olduğu

takdirde, bir netice alınabilir bir ulusal mücadelede. Dolayısıyla VOLKAN'ın çalışmasına baktık. VOLKAN gönüllerden oluşan, fakat siyasi kolla işbirliği halinde değil, silahsız bir topluma Rumların yaptığı vahşete, gaddarlığa, öldürmelere karşı koyan, tepki dile getiren cesaretle bir girişimdir.

Fakat dediğim gibi, disiplin açısından siyasi liderliğin 'siyaset budur, bir şey yapılmasın, siyaset budur, canlılık gösterilsin, harekete geçilsin' demesine bakmaksızın, Türk öldürüldüğü an, o yerde VOLKAN kendi kendine toplanır ve bir karşı gösteriye veya karşı harekete geçerdi. Bu da pek çok kez aleyhimize tecelli ederdi. Bu devam edemezdi. Bu nedenledir ki, VOLKAN'ı daha örgütlenmiş, disiplinli ve bir uzman başkanlığında eğitilen bir kuvvet haline getirmek ihtiyacını gördük ve zannedersen tam zamanında kararı alındı ve örgüt kuruldu. Çünkü 1958'de artık EOKA son darbeyi vurmak için hazırlanıyordu. İngilizler de Rumlarla her ne pahasına olursa olsun, Türklerin şöyle yüzümü okşayan, gerçekte hak vermeyen, kısa vadede Kıbrıs'ı Rum'a devretmek için bir anlaşma yapmak üzere temaslar sürdürüyorlardı.

VOLKAN'ın , TMT'ye dönüştürülmesi, dolayısıyla VOLKAN'ın içerisinde bu kendi kendine buyruk haline gelmiş kişilerin de, onore edilerek 'Size teşekkür ederiz. Fakat şimdi yeni bir örgüt kurulmuştur. Bunun çalışmasına engel olmayınız' diyerek işlerin devri teslim alınması, işte bugünlere rastlar...

TMT kurulduğu maksada sadece o gün değil, ondan sonraki mücadelede de disiplinli, vatanperver gençleri ve üyeleri sayesinde bütün halkımıza mal olan büyük ulusal bir mücadele verilmesinde yardımcı oldu. 20 Temmuz günlerine bizi getirdi.

T.M.T. ANDI

“KIBRIS Türkü’nün yaşayış ve hürriyetine, canına, malına, her türlü anane ve mukaddesatına, her nereden ve kimden olursa olsun vaki olacak tecavüzlere karşı koymak için kendimi yüce Türk ulusuna adadım. Gördüğüm, duyduğum ve hissettiklerimi ve bana emanet edilenleri hiç kimseye ifşa etmeyeceğimi , ifşaatın ihanet sayılacağına ve cezasının ölüm olduğuna, verilecek cezayı seve seve kabul edeceğimi namusum ve şerefim üzerine and içerim.”

Denktaş, Rauf Raif, Not Defteri, 1957

HALKIN SESİ gazetesi yazarlarından “Genel Bir Baskın mı?” başlıklı yazısında, EOKA’nın saldırı hazırlığını şöyle anlatır.

“Kulaktan kulağa işittiğimize göre Lefkoşa’daki bazı Rumlar teker teker mahalleleri gezerek Rum ev sahiplerine ‘ay başı, yani Haziran ayının birinci günü evlerinize Yunan bayrağı çekiniz. Zira o gün baskın yapılacaktır. Bir felakete maruz kalmamak için evinize mutlaka Yunan bayrağı çekiniz’ diye talimat veriyorlarmış. ENOSİS düşkünlüğü ile şuurunu kaybederek çılgın bir hale gelmiş bulunan ada Rumlarından şimdiye kadar yaptıkları gibi daha bir çok delice hareketler de beklenebilir...”

“Halkın Sesi, 27 Mayıs 1958”

Rauf R. Denktaş, Kemal Tanrısevdi ve Dr. Burhan Nalbantoğlu tarafından, 23 Kasım 1957 gecesinin geç vakitlerinde hazırlanan ve TMT'nin kuruluşunu ilk duyuran TMT bildirisi şöyledir:

KIBRIS TÜRK HALKINA

VOLKAN, 9 EYLÜL CEPHESİ ve buna benzer teşkilatlar lağvedilmiştir. Bunu yerine, Kıbrıs Türkü'nün bağrından çıkmış, gerek emperyalist Sömürge İdaresi'ne gerekse Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak yolunda ENOSİS'i temine çalışan Rum sürülerine karşı Kıbrıs Türklerini savunma görevini üstlenmek üzere yeni bir teşkilat kurulmuştur. Bu bir saldırı değil, bir savunma teşkilatıdır. Bütün Kıbrıs Türklerini bu teşkilata destek olmaya ve bu teşkilat içinde yer almaya çağırıyoruz.

TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI

MERKEZ KOMİTESİ

TMT'nin kuruluşunu duyuracak olan ilk TMT bildirisini çoğaltıp, ada çapında dağıtmakla görevlendirilen Dr. Burhan Nalbantoğlu, ilk bildiriye Lefkoşa Türk Lisesi'ndeki teksir makinelerinde çoğaltır ve TMT'ye alınan güvenilir VOLKAN'cılarının yardımıyla, 26 Kasım 1957 akşamının geç vakitlerinde dağıtılan TMT bildirisinin, Lefkoşa'da ilk atıldığı yer ise Dr. Küçük'ün evidir.

TMT'nin kuruluşunun Dr. Küçük'ten gizlenmesinden büyük rahatsızlık duyan Rauf R. Denktaş, bu olayı şöyle anlatır:

Bildiri, Türk Lisesi'ndeki teksir makinesinde çoğaltılıp, güvenilir VOLKAN'cılar tarafından bütün ada sathında dağıtılacak ve VOLKAN'da tarihe

karışmış olacak!... En zor günlerde hiç olmazsa “biz de varız” diyerek bir boşluğu doldurmuştu!... VOLKAN, onore edilmeli...

Kapısının altından atılan TMT'nin ilk bildirisini okuyan Dr. Küçük, oldukça öfkeliydi. Sabahleyin karşılaştığımızda ‘Bunlar da kim?... Benden habersiz neler karıştırıyorlar?’ diye sordu... Doktor oldukça şüphelenmişti... Kuşkularını giderip Doktor’u ikna etmek zannettiğim kadar kolay değildi. Doktor kendisinden habersiz, bilgisi dışında olan her şeye karşı çok duyarlı ve kuşkucu idi ve haklıydı. TMT de kendisinden gizli kurulduğuna göre kendisine ve liderliğine karşı olan bir teşkilattı. VOLKAN’ın lağvedilmesi, kendine göre kuşkularını doğruluyordu... Demek ki TMT kendisine karşı bir grup tarafından kurulmuştu ve hayra alamet değildi...

Dr. Küçük’ün şüphelerini gidermeye çalıştım. ‘Sana karşı bir hareket değildir. Bunlar güvenilir arkadaşlardır. Senin de siyasi liderliğini kabul ediyorlar’ dedim. Kurucuların arasında Burhan Nalbantoğlu olduğu için kurucuların isimlerini vermedim. .. Doktor, Nalbantoğlu’nu sevmez ve yanına yaklaştırmazdı... Doktor’dan TMT’yi desteklemesini istedim. Kısa bir süre sonra her şeyi bileceğini anlattım. Tatmin olmamıştı, fakat bir şey de demedi...

Denktaş, Rauf Raif, Not Defteri – 1957

Rauf R. Denktaş, TMT’nin kuruluşunu duyuran ilk bildirinin dağıtılmasından sonra yaşanan olayları ise şöyle anlatır:

“Rum – Yunan basını TMT’yi karalamağa çalışırken, bizi böyle görmek isteyen bazı kişiler de boş durmuyor. Bazı kişiler tarafından yapılmakta olan çirkin dedikodular kulağıma geliyor: ‘Denktaş İngiliz adamıdır. Federasyon Başkanlığına

İngiliz tarafından getirildi. Hem savcı, hem federasyon başkanı olamaz... Bu iş İngilizler'in oyunudur... vs

Bunları duydukça üzülmemek elde değil. Arkadaşlar 'bunlara bunlara kulak asma' diyorlar. Nasıl? Savcılıkta elime geçen önemli bilgileri bizimkilere ulaştırdığımı ortaya çıkıp nasıl söyleyebilirim? İstifamı verdiğim halde İngiliz'in ısrarla istifamı kabul etmediğini bilmiyorlar mı? Bu çirkin dedikodulara bir an önce son vermeliyim...

Şimdi öyle bir durum ki, 6 ay daha dışımı sıksam yeni idareye hizmet edeceklere ne gibi tazminat verecekler diye bir yasa tasarısı var önümde, onu hazırlayacağım, 200 sterlin tekaüdiye alacağım eğer o zaman emekli olursam. Yani tam dolarsa. Gözüme hiç bir şey görünmüyor.

VOLKAN'ın güvenilir elemanları tarafından bütün ada sathında dağıtılan ilk bildiri halk tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. Bekleneni bulmuştu artık halk... TMT'nin kuruluşu benim Federasyon Başkanlığına seçilmemden sonra olduğu için halk otomotikman TMT'nin başı ve idarecisi olarak beni biliyor. Bu nedenle de teşkilatın ciddiyetine inanmış, teşkilata dört elle sarılmaya hazırды... Artık gençliğin nabzında TMT var. Heyecan büyüktür. Halk, yıllarca EOKA'nın şiddet eylemleri karşısında teşkilatsızlığın acısını çekmişti, güvenilir bir teşkilata susamıştı... TMT bütün bunlara cevap veren bir kuruluş olacaktı... Bu nedenlerle kendi çıkarımı ve kendi geleceğimi düşünerek TMT'nin ve halkımızın geleceğini şom ağızlıların dedikodularında tehlikeye atamazdım.

Denктаş, Rauf Raif, Not Defteri, 1957

Siyasi Komite'deki Yunan başarısını, son gelişmeleri ve Rum saldırılarını değerlendiren "TMT Merkez Komitesi" büyük bir endişe içerisinde bulunan Kıbrıs Türkleri'ne moral ve güven verebilmek amacıyla 13 Aralık 1957 tarihinde, ada

apında bir bildiri dağıtılır. TMT, mücadele çağrısında bulunurken, her köyde “müdafaa birliklerinin” oluşturulması talimatını da verir.

TMT’nin 13 Aralık 1957 tarihli bildirisi şoyledir:

TÜRK MUKAVEMET YEşKİLATI

BÜLTEN : 2

13.12.1957

EY TÜRK KYLş

Bu güne kadar maruz kaldığınız tehdit, baskın sindirme ve tedhiş hadiseleri karşısında Türk’e yakışır soğuk kanlılığınız gereği veğhiyle anlaşılmamış ve lazım geldiği şekilde takdir edilememiştir. Artık ne can, ne namus ve ne de mal emniyetinizin kalmadığını görüyoruz.

Vasilya ve Afanya gibi köylerde umumi, diğer köylerde ise hususi mahiyette katillikler, tehditle köylerden kaçırmalar, ırza tecavüzler, Türk emlakinin, Türk camii ve mekteplerinin taarruza uğraması ve buna mümasil bir çok hadiseler, Türk polislerinin en mert ve kabiliyetli elemanlarının öldürülmesi ve nihayet Malendra Faciası...

Bu tüyler ürpertici olay, evvelce Girit’e yapıldığı gibi Kıbrıs Türkü’n insanlık dışı vahşiyane katliamlarla yok etme ve adadan kaçırmaya doğru bir hareket ve gidişin en bariz bir işaretidir.

Atina’dan gelen haberlerden sizlere karşı Rumların umumi bir taarruza geçeceği anlaşılmaktadır.

Artık sabır ve tahammlmzn tükendiğini biliyoruz. Fakat bir müddet daha sabretmeniz elzemdir. Bu, tevekkül değil, hazırlık için bir merhale olmalıdır.

Bizler sizin aranızdan çıktık, istikbale ve size olan güvenle, düşmanın sizlere daha fazla zulüm yapmasına mani olmak için mücadeleye atılarak şerefle ölmeyi köle olarak yaşamaya tercih ettik.

Ecdat yadigarı olan bu topraklar bizimdir. Mevcut endişe, ıstırap ve acılarınız ile maruz kaldığınız haksızlıklar birer ibret dersidir.

EY TÜRK ERKEĞİ,

Ecdadının kanı ile yoğrulmuş olan bu toprakların altında yatan atalarını, ananı, babanı, kız kardeşini, karını ve çocuklarını düşün ve onları yad ellere bırakma. Yatağında veya düşmanın kirli elleri ile değil er meydanında şerefle ölmesini bil. Ancak o zaman yaşamağa hak kazanırsın.

EY TÜRK KADINI,

Türk İstikbal harbi Anadolu kadınının eseridir; sen de onun bir parçasının, bunu ispat et.

AZİZ TÜRK KÖYLÜSÜ,

Can, namus ve malınızı korumak için köylerinizde derhal müdafaa birlikleri teşkil ediniz. İman eden insan her şeyi yapar. En kuvvetli silahınız imanınız olsun.

Müdafaa gruplarınız gündüz ve gece her an hazır olmalıdır. Yalnız kendi köylerinizi değil, kalabalık Rum köyleri içinde azınlıkta bulunan kardeşlerinizi de düşününüz ve onlara yapılan bir harekete şiddetle mukabele ediniz.

Her köyde teşkilatımızın temsilcileri mevcuttur. Bunlara ve şehirden gelecek elemanlarımıza elden gelen kolaylığı gösteriniz. Zira onlar sizin için can vereceklerdir. Bunlar hakkında en yakın dostlarınıza dahi bahsetmeyiniz. Bunu yapmayan, düşmana bilerek veya bilmeyerek hizmet eden haber ve malumat veren gafil ve hainlerin cezası ölümdür.

Türklüğe ve Müslümanlığa yakışır bir surette çalışınız; çalışmak bizden, tevfik Allah'tan.

ARŞ YİĞİTLER VATAN İMDADINA!...

TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI KOMİTESİ

Başbakan Menderes'in İngiliz Başkanı Macmillan'a 14 Haziran tarihli mesajı şöyledir:

"Kıbrıs hakkında hazırlanan yeni İngiliz planı kabili tatbik değildir. Adanın taksimi tek hal çaresidir. Bu fikri ihtiva etmeyen herhangi bir plan Türk efkârı umumiyesi tarafından şayanı kabul olmayacaktır. Adada iki cemaat arasında gerginliğe nihayet vermek ancak iki cemaatin hukuken ve fiilen birbirinden ayrılması ile mümkün olacaktır. En adil, en mutedil ve en pratik hal çaresi olan Taksimi kabul etmenin zamanı artık gelmiştir. Kıbrıs adası mevzuundaki bütün bu fikirlerimizi daha etraflı bir şekilde karşılıklı bir görüşmede de izaha hazırım.

(HALKIN SESİ, 3 Temmuz 1958)

Halkın Sesi gazetesi, o günleri şöyle anlatır:

Bugün aramızdan yine kaçının daha canına kıyılacağını artık ulu Tanrı bilir. EOKA lideri Grivas tarafından Türkler aleyhine çıkarılan katliam fermanı harfi harfine tatbik edilmekte olduğuna göre, istisnasız olarak hepimizin de canı daima tehlike karşısında bulunuyor demektir.

Kıbrıs'taki adası zamanın Makedonya'sından ve Girit'inden daha beter oldu. 70'lik ninelerimiz tedhişçiler tarafından arkadan vuruluyor. 80'lik dedelerimiz tarlasında çalışırken bıçak ve nacaklarla paramparça ediliyor. Sürüsünü bekleyen çobanlarımız av tüfekleri ile delik deşik ediliyor. Kasabalarda, sokak ortalarında birçoklarımıza kurşun sıkılıyor, ev, dükkan, fabrikalarımız ateşe verilerek birer harabeye çevriliyor.

Kıbrıs tarihi bugüne kadar , barbarlığın, vahşetin ve canavarlığın böylesini kaydetmemiştir. O derece ki, şimdiki durumu ile Kıbrıs bir ada olmaktan çıkmış, cehennemden kopmuş bir parça haline gelmiştir.

Vali Foot, cemaatler arasına iyi münasebetler köprüsü kurayım derken, Rumların ruh haletini hakkı ile tetkik etmeden işi tatlıya vurmuş, ilk taviz olarak da tecrit kamplarından yüzlerce katili serbest bırakmış ve bu hareketi ile Kıbrıs adasını baştan başa bir sırat köprüsü haline getirmiştir.

Halkın Sesi, 18 Temmuz 1958

EOKA'nın Türklere yönelik saldırılarının yoğunlaştığı bugünlerde, Vali Foot gerekli güvenlik önlemlerini alamazken Türk halkı arasındaki fırsat düşkünleri de çeşitli yöntem ve tehditlerle halktan para toplamakta, bazı Türk tüccarları ise halk açlıktan kırılırken karaborsacılık yapmaktadırlar.

Bütün bu gelişmeleri değerlendiren TMT Merkez Komitesi, 20 Temmuz günü ada genelinde dağıttığı bildiriyle çeşitli uyarılarda bulunur, Kıbrıs Türk halkını mücadeleye çağırır:

TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI

Kahraman Türk Halkı,

Nihai hedefi adamızı kanamak olan Rum terörü, Papazın öncülüğünde tüm şiddetiyle devam etmektedir. Yerel hükümetin uykuda olmasından istifade eden EOKA, masum kardeşlerimizi, sokaklarda rahatça katlediyor, her gün, Makarios'un verdiği emirler doğrultusunda masum kardeşlerimiz EOKA tarafından kurban ediliyor. Rum tedhişçiler bütün saldırılarını Kıbrıs Türklerine doğru yoğunlaştırmışlardır. Kıbrıs Türklerini topluca yok ederek her türlü plan, vahşi katliamların ardındaki trajik senaryodur.

Kanlı köpek Makarios'un Vali Foot ile olan benzerliği yalan ve hileler paketinden oluşan muhteşem bir kombinasyondur. Bu cinayetleri gerçekleştiren ve kan döktürenler kazdıkları kuyuya düşeceklerdir. Bunun gerçekleşeceği günler uzak değildir. Kaderimiz artık ne İngiltere'nin ne de Foot idaresinin elinde değildir. Vali Foot koltuğunda rahatça oturur ve EOKA'nın cinayetlerine gizlice destek verirken, masum kardeşlerimiz vahşice katledilmektedir.

Kıbrıs Türkü böyle yönetici istemiyor. Tanrı Vali Foot'u kahretsin. Bu adadan defolup gitsin Bu kadar İngiliz baskısı artık yeter olsun.

Rumların barbar saldırılarına karşı, Türkler sessizce oturup kalmayacaklardır. Dikkatle gözlüyor ve hazırlanıyoruz. Hiçbir güç Kıbrıs Türkünü bu adadan atamaz. Vatanımızı savunmak gerektiğinde, atalarımızın çocukları olarak en büyük cesareti ve kahramanlığı göstereceğiz. Aziz ve kararlılığımız tamdır. Her türlü mücadeleye hazırız.

Meşalemizin aydınlattığı doğru yolda sağlam adımlarla ilerliyoruz. Arkamızdan bize inanan vatanseverler geliyor. Mutlu günler çok yakındır.

Kıbrıs Türkleri tek amaç ve tek yürek olarak birleşmişlerdir. Aynı bayrağın altında toplanmış bulunuyoruz. Fakat bazı çıkar düşkünleri ve fırsatçılar sorumsuzluk yapmakta ve insanlarımıza tehdit mektupları göndermektedirler. Teşkilatın hem içinde, hem de dışında disiplin gerekir. Teşkilatımıza ulaşan haberlere göre bazı tüccarlar mallarını fahiş fiyata satmakta ve karaborsacılık yapmaktadırlar. Karalarımıza itaat etmeyenler ve böyle çıkarcılara göz yumanlar kesinlikle cezalandırılacaklardır.

TMT

MERKEZ KOMİTESİ

EOKA'nın Türklere yönelik kanlı saldırıları 21 Temmuz 1958 tarihinde daha da artarak devam ederken, Bozkurt gazetesi Türk Hükümetine yönelik şu çağrısı yapar:

Kıbrıs'ın huzur ve sükuna kavuşması için Türk cemaatinin hürriyet ve istiklalinin iadesi için Türkiye'ye düşen bir vazife vardır. Bilfiil müdahale etmek. Bu yapılmadığı takdirde açlık, sefalet ve ölüm birbirine karışacak ve 120.000 Kıbrıs Türkü bir gün gelip adadan göç etmek zorunda bırakılacaktır. Tehlike büyüktür, tehlikenin büyüklüğünü Türkiye'nin takdir etmesini ve hemen müdahale etmesini bekliyoruz.

BOZKURT, 21 Temmuz 1958

4 Ağustos 1958 tarihli bir EOKA bildirisi Türklere karşı mütareke çağrısında bulundu...

Halkın Sesi, 20 Haziran 1958

Tüm saldırılara rağmen TMT öncülüğündeki Türk direnişini kıramayan EOKA lideri Grivas, 4 Ağustos 1958 tarihinde, akşamüzeri “Ateşkes” ilan eder. İngiliz, Türk ve Yunan başkanlarının “şiddet hareketlerini” durduran çağrılarının yanı sıra Kıbrıs’la ilgili gelişmelerin yeni boyut kazanması, Yunanistan’ın yeniden, beşinci kez BM’ye başvuruda bulunması, EOKA’nın derlenip toparlanabilmesi için zaman kazanması ve nihayet TMT öncülüğündeki Türk direnişi, EOKA’yı “ateşkes” ilan etmeye zorlayan nedenlerdir.

EOKA Lideri Grivas’ın “ateşkes” duyurusu şöyledir:

İngilizlere ve Türklere karşı olan tüm hareketlerin durdurulması emrini verdim; fakat eğer kışkırtmalar devam ederse bu ayın onundan itibaren her iki tarafa karşı derhal harekete geçilmesi emrini vermekte kendimi serbest addedeceğimi ilan ederim.

Foley, Charles, “The Memoirs of General Grivas”, S. 408 (London, 1964)

EOKA’nın “ateşkes” çağrısını değerlendiren Kıbrıs Türk liderliği ve TMT, 5 Ağustos 1958 tarihinde yayınladığı bildiri ile “bütün gruplarına ikinci bir emre kadar ateşkes emri verdiğini” açıklar.

“TMT Merkez Komitesi” imzasıyla, 5 Ağustos 1958 tarihinde yayınlanan ve 6 Ağustos akşamı da Ankara Radyosu’nda okunan “ateşkes” emri şöyledir:

TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI

5 Ağustos 1958

- 1- Bütün silahlı gruplar her türlü faaliyetlerini ikinci bir emre kadar durdurmalıdırlar. Grup başkanlarına mutad yoldan lazım gelen direktifler verilecektir.
- 2- Köy grupları faaliyetlerini durduracaklar ve yardımcı silahsız gruplarla bütün rabıtayı keseceklerdir. İkinci bir emre kadar misilleme hareketlerine de girişilmeyecektir. Köy gruplarının başkanlarına gereken talimat verilecektir.
- 3- Teşkilatımız aleyhine uğraşanların listesi mutad yollardan merkeze gönderilecektir.
- 4- Kanlı katiller lideri Grivas'ın yakalanması için gereken yardımı yapmak, toplanan malumatı iletme vazifemizdir.
- 5- Türk mallarına dokunulmadıkça, Rum mallarına dokunulmayacaktır. Rum köylerinde azınlıkta bulunan Türklere baskı yapılmadıkça, Türk köylerindeki Rumlara baskı yapılmayacaktır.

Kendi kendimizi müdafaadan ileri gitmemiş olan teşkilatımız, Taksim oluncaya kadar 'HAZIR OL' vaziyetinde bekleyerek her gün biraz daha kuvvetlenecektir.

Önümüzde durabilecek kuvvet yoktur. Çünkü kuvvetimizi halktan alıyoruz. Kendi kendimizi, milli namus ve şerefimizi korumayı ise en başta gelen vazife sayıyoruz.

Katil Grivas'ın, ateşkes emri altından çıkacak oyunları sabırla bekliyoruz.

NE MUTLU TÜRK'ÜM DİYENE

TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI

(Merkez Komitesi)

Kıbrıs Türkü'nün ulusal mücadele tarihinde önemli bir dönemeci oluşturan "27-28 Ocak Direnişi"ni ve o günlerde yaşanan olayları, TMT'nin organize etmediğini belirten Rauf R. Denktaş, o günleri anılarında ayrıntılı olarak şöyle anlatır:

26 Ocak 1958 akşamı Baf bölgesi köylerini ziyaretten dönmüştüm. Sabahın saat altısında başlayan yolculuğumuz gecenin dokuzunda sona ermişti. Oğlum Raif'in yaş günü idi. Geç vakte kadar beni beklemiş, nihayet çocuğum uyumuştur. Bitkin bir vaziyette ben de yatağıma uzandım.

27 Ocak da doğum günüm idi. 'Şöyle çocuklarla bir dolaşırız, dinleniriz' diye düşünüyordum ki sokaktan sesler gelmeğe başladı. 'YA YA YA, ŞA ŞA ŞA DOKTOR KÜÇÜK ÇOK YAŞA – YA TAKSİM, YA ÖLÜM' diyen bu seslerle yatağımdan fırladım. Doktor Küçük Kıbrıs'ta yoktu, acaba habersiz geri mi geldi diye düşündüm. Acele giyinerek sokağa fırladım.

Mağusalı Şemmedi, elinde bir Türk bayrağı, göğsü- bağı açık, bağırıyordu. Arkasında heyecanlı bir gençlik onunla beraber tempo tutuyor, Atatürk Meydanı'na doğru yürüyorlardı. 'Ne oldu' diye sordum. 'İngilizler Taksim tezini kabul etti, tatbik edecekler. Bozkurt gazetesine Reuter'den bildirdiler.' Cevabını aldım. O günlerde dakikalar bir çok şeylere gebe olabiliyordu. İşittiklerime inanmamakla beraber

'İnşallah' diyerek kalabalık ile yürümeğe başladım. Bozkurt gazetesinin idare evi o zaman Asmaaltı'nda idi. Oraya kadar gittik. Mesajda, İngiliz Dışışleri Bakanı'nın eski bir beyanına atfen bir haber yayınlanıyordu. Bu, hiç de halkın anladığı manada ve mahiyette mesaj değildi. Kendilerine bunu izah etmeye çağıştım. Anlayan olmadı. 'Ne demek efendim, haber telsizle Londra'dan geliyor.' Deniyordu. Hele Şemmedi hiç laf anlamıyordu. 'Yürüyün ... Liseye... Çocukları da alalım ' diye feryat ediyordu. Kalabalık liseye doğru yürümeğe başladı. Bu saatte koğuşlarında rahatça uyuyan lise gençlerini ayağa kaldırmak feci bir şeydi, lüzumsuzdu, boşunaydı, çünkü hiçbir şey olmuş değildi. Kalabalığı takip ederek ben de liseye geldim.

Şemmedi en önde Lise binasına girmiş, Yatılı kısımdan gelen iki – üç gençle konuşuyordu. Yanlarına gittim. Şemmedi 'Çocuklar da gelsin' diye ısrar ediyordu. Gençler de heyecanlanmışlardı. Kendilerine gereken şekilde konuştum. 'Siz bırakınız Şemmedi bayram yapsın, gecenin bu saatinde sizin bu şekilde nümayişe katılmanızı hiçbirimiz istemiyoruz, lüzumsuzdur.' Dedim. Gençler beni dinledi. Şemmedi de 'Peki ağabey dediğin olsun. Yalnız bize müdahale etmeyiniz' diyerek okuldan ayrıldı.

Dışarıya çıktığımda İngiliz Polis kuvvetlerinin oraya gelmiş olduğunu, telsizleri ile Polise bilgi verdiklerini, kalabalığı dağıtmak için tedbir düşündüklerini gördüm. Yanlarına yaklaşıarak hüviyetimi bildirdim. Nümayişlerin sebebini anlattım. Gençlerin Türk mahallelerinden geçip Girne Kapısı'nda, İnönü Meydanı'nda dağılacaklarına dair kendilerine garanti verebileceğimi söyledim, müdahale ettikleri takdirde meselenin lüzumsuz yere büyüyeceğini ileri sürdüm. Bu mesajımı da polise bildirdiler ve nümayişçilere tamamen Türk semtinden geçmek şartıyla izin verdiler.

Topluluğu adım adım takip ettim. İçimde bir üzüntü vardı. Rum baskısı altında yaşamamak, anavatanın bayrağı altına girmek içim her şeyi göze almış olan

Kıbrıs Türkü'nün bütün hissiyatını temsil eden bu bir avuç insanın galeyanı görülecek şeydi. Gecenin karanlığında ve sessizliğinde gür seslerle milli marşlar okuyorlar, ara sıra da “*Ya taksim, ya ölüm*” diye bağırıyorlardı. Heyecanla açılan pencerelerden çocuk, kadın ihtiyar başları uzanıyor, ne oldu diye coşkun topluluktan izahat istiyorlardı. Şemmedi, gür sesiyle cevap veriyordu: ‘*Kıbrıs’ın taksim kararı çıktı, Türk askeri geliyor*’ diye! Pencerelerden uzanan başlardan bir sevinç ve şükran çığlığı kopuyor, kalabalık, sevinçli haberi daha ücra köşelere yaymak üzere durmaksızın ilerliyordu. Bu şekilde İsmet İnönü Meydanı’na kadar gelindi. Polis, Osman Örek’i evinden aratmıştı. O da orada idi. Halkın hissiyatına iştirak eden bir konuşma yaptı ve kalabalığı dağılmağa, ağır başlılığa davet etti. Bir müddet sonra kalabalık dağıldı. Şemmedi ile Osman Örek’in kucaklaşıp öpüşmesi ile sona eren o akşamki olayların, 27 Ocak tarihinde beş şehitle kapanmak üzere tekrarlanacağı hiç kimsenin akıl ve hayalinden geçmemişti. Fakat öyle oldu..

27 Ocak sabahı evden çıktığım zaman halkı heyecanlı buldum. Akşamki haber manşet halinde yayımlanmıştı. Her okuyan bayram ediyordu. Küçük gruplar halinde toplantılar, beş – on kişiden oluşan yürüyüş kabileleri meydana gelmeye başlamıştı. Genel bir bayram havası vardı. Temas edebildiklerimize durumu izah ediyor idiysek de “Yahu gazete yazdı, siz ne dersiniz” şeklinde cevap veriyordu. Liseden haber geldi. Birkaç sınıf yürüyüşe çıkıyordu. Biraz sonra şimdiki Saray otelin yanında küçük bir talebe topluluğu gördük. Komandoların binası da köşe başındaydı. Talebeler, milli marşlar söyleyerek oradan geçerken, balkondan birden bire üzerlerine göz yaşartıcı bomba atıldı. Etraf bir anda karıştı. Olayı yerinde görenlerden birisi olarak kan tepeme çıkmıştı. Hazım Remzi’nin kitap evinin önünde toplanmış duruyorduk. Polis kuvvetlerinden gelen bu tahrike rağmen talebeler

soğukkanlılıkla yollarına devam etmişlerdi. Polis, yine Osman Örek'i bulmuş, kendinden talebelere dağılmalarını temin etmesini istedi... Fakat Osman Bey bu gruba konuşurken diğer taraftan başka bir grup belirliyordu: Kız – erkek çocuklar, ellerinde Türk bayrakları 'Bayrağımız canımız, feda olsun kanımız... Kurtulsun vatanımız...' Diye haykırarak yürüyor, halk gözleri yaşlı, gönülleri ferahlamış bir halde gençleri alkışlıyordu.

Polise, bu nümeyişin maksat ve gayesi Osman Örek ve Ümit Süleyman Beyler tarafından anlatılmıştı. Türk çocukları seviniyordu. Sevinçlerini izhar ediyorlardı. Bir müddet sonra dağılacakları anlatıldı. Polisin baskı kullanmaması rica edildi...

Atatürk meydanı ile Çağlayan arasındaki yolda ileri geri gidip gelen gençlere halk da katılmaya başlamıştı. Yürüyüşün taşkınlıkla neticelenmesine ihtimal yoktu. Polisten Niyazi efendi çocuklarla birlikte gidip geliyordu. Böylelikle, polis ve hükümet de bu nümeyişin o şekilde devam edebileceğine izin vermiş sayılıyordu...

Saat 13.00'e doğru bütün okulların iştiraki ile bandolu, bayraklı gayet güzel bir yürüyüş kolu tertip edildi. Çağlayan tarafından Atatürk Meydanına doğru gelen kolun başında Türk bayrağını taşıyan ilahileşmiş bir Türk kızı vardı. Büyük bir vakar ve olgunluk içinde saatlerce devam eden bu yürüyüşün, idarecilerin basiretsizliği nedeniyle beş kişinin ölümü ile sonuçlanacağını kimse düşünemezdi.

Sabahtan beri yürüyüşü kat'i bir şekilde önlemek yoluna gitmeyen hükümet kuvvetleri nümeyişçiler iki bini aştığı bir anda, kimseye haber vermeksizin, kat'i kararlarını almışlardı meğer... Öğrencileri polisin önünde öteye geçirmeyecekler, her ne pahasına olursa olsun geri çevireceklerdi... Bu aptalca karar bize beş cana mal

olacak fakat Kıbrıs Türkü'nün davası uğruna ölme azmini dünyaya duyurmaya vesile de teşkil edecekti...

'Bayrağımız kanımız, feda olsun kanımız' sert adımlarla Türk gençleri ilerliyordu. Son turlarını yapıp dağılacaklardı. Kıbrıs'ta Türklük Rum'a boyun eğmeyecekti. Bunun marşını söylüyorlar, bütün dünyaya bunu haykırıyorlardı. İleride elleri silahlı polis birlikleri İngiliz kumandanlarının idaresinde yolu kesmiş bekliyorlardı.

Son yürüyüşünü yapıp dağılmak üzere olan ve sabahtan beri hiçbir şekilde hiçbir taşkınlık yapmış olmayan üç bin kadar öğrencinin önünü kesen komando birliklerinin arkasında İngiliz askerleri bekliyordu. Hükümetin birden bire yeni ve yersiz kararlar kuvvet gösterisine başvuracağı anlaşıyordu. Öğrencilere 'Geri dön ve dağıl emri verildi' Tezahüratın en coşkun bir anında böyle bir emrin dinlenmeyeceği aşıkardı. Öğrenciler, 'Atatürk Meydanından dönüp geleceğiz ve dağılacamız' dediler. Bu talebi dinlemek, hiç olmazsa gençlere bir şans vermek adaletin gereği idi bu da yapılmadı. Son defa olarak dağılın emri verildi. Ümit Süleyman o sırada komando birliklerini idare eden İngiliz kumandanına yaklaşıp 'Öğrencilerin istediği izni temin beş dakika beklenmesini, yukarıya polis merkezine çıkarak gereken izni temin edeceğini, öğrencileri taşkınlığa sevk edecek bir harekete geçilmemesini' rica etti ve İngiliz kumandanı Mr. Chamberlain'den 'pekala, beklerim' vaadini aldı. Fakat ne kadar acıdır ki, Ümit Süleyman henüz on beş adım ilerlemiş iken polisler öğrencilere göz yaşartıcı bomba yağdırmaya başladı. Önde bayraktar kız bayrağı ile yere serildi. Göz yaşartıcı bombalar üst üste binlerce talebenin üzerine yağıyordu. Ben kalabalığın en arkasında idim. Birden bire dağılır gibi olan öğrenciler, yerde yatan bayrağımızı görünce aslan kesilmişlerdi. Üzerlerine doğru yürüdüm hepsinin de, gaz

tesirinden, gözlerinden yaş akıyordu. Süratle geriye doğru kaçanlar vardı. ‘Korkmayın çocuklar’ dediğimi hatırlıyorum; Üstü başı sırlıklam, ayaklarından pabuçlarını kaybetmiş, saçları gözüne düşmüş bir kız öğrenci hem gözlerini siliyor, hem de ‘Korkmuyoruz Denктаş Ağabey, diğer köşeden geçip alçaklara hücum edeceğiz.’ Diye cevap verdi. Ben de saman bahçenin köşesinden içeriye dalıp polisin arka kapısından girdim. Ve doğru kumandam Mr. Rice’nin odasına çıktım. Ümit Süleyman da oraya henüz varmıştı. Jandarma kumandanı Niyazi Bey, Lefkoşa kaymakamı, askeri idare erkanı hep oradaydılar. Dışarıdan gaz bombalarının patlayışı halkın uğultusuna karışıyordu. Pencereden baktım. Şimdi Saray Otelin bulunduğu civar görülüyordu. Silahlı İngiliz askerleri taş ve şişe yağmuru altında gerilemekteydiler. Öfkemden nefes alamıyordum. Karşımızdaki manzara öylesine ciddi idi ki... Türk gençleri İngiliz askerlerine karşı cephe almışlardı. Bizi bir taraftan EOKA tehdit ederken şimdi de İngiliz askeri kovalıyordu. Bu manzarayı odadakilere göstererek ‘Hepinizi de tebrik ederim... Dört yıldır EOKA’nın yapmaya muvaffak olamadığını dört saatte siz yapabildiniz. Şimdi, İngiliz askerleri hem Türklere, hem de EOKA’ya karşı cephe alacak ve dolayısıyla EOKA’nın üzerindeki baskı azalacak... EOKA’nın yaptırmaya çalıştığı bu idi.’ Şeklinde bir giriş yaptıktan sonra öğrencilere bu şekilde niye hücum edildiğini sordum.

‘Başka çare kalmamıştı. Sabahtan beri nümayiş yapıyorlar, evlerine dönmüyorlar, dağılmıyorlar’ diyen MR Rice de şaşırılmış vaziyetteydi. Rum öğrenciler göz yaşartıcı bombanın ilk patlayışı ile dağılır, tekrar toplanırdı, halbuki Türk çocukları bombaları kapıp geriye fırlatıyor. Göğüslerine çevrilmiş makineli tüfeklere hücum ediyorlardı. Depodaki göz yaşartıcı bombalar o gün bitmişti, fakat Türk çocukları gerilemek bilmiyordu.

Mr Rice'ye izah ettik. Son turlarıdır, Atatürk Meydanından geçip dağılacaklar, müsaade ediniz. Bu tahrikten sonra başka çare yoktur dedik.

Peki halka, meram anlatabilirseniz, buyurun kendilerine konuşun diye izin verdiler. Ümit Süleyman ile gözlerimize gözlük takarak polisten çıktık. Üzerlerimize yağan taş ve şişe yağmuru altında kalabalığa yürümeğe başladık. Mr Chamberlain'in komandoları da ateşi kesmişti. Kalabalıktan birkaç kişi komandolara 'bizim tarafımıza geliniz. İngilizlerden size hayır yok.' Diye bağırıyordu. Halk, üzerine doğru yürüyenlerin biz olduğunu anlayınca, taş fırlatmaktan vazgeçti. Yanlarına gittik. Son yürüyüş için müsaade alındığını, soğukkanlı olmalarını tavsiye ettik... Doktorun evinin önüne kadar yürüyerek herkese konuştuk. Doktorun kapısı önünde de bir sandalye çıkararak halka tekrar hitap ettim. Bu durgunluk devresinde meğer polis kumandanı bir İngiliz askerini meğer kampa göndererek takviye silah istemiş... Halkın polis istasyonunu basacağından korkmuş. Biz bundan habersiz idik. İngilizler bu lüzumsuz tedbiri almak yoluna giderken başlarına büyük bir bela açıyorlardı.

Türk bankasının karşısındaki parmaklıklara çıkarak halka göstermiş oldukları canlılık ve kahramanlıktan milli birlik ve fedakarlıktan dolayı teşekkür ettim. Bu sırada başımın etrafından geçen birkaç taş ve cam parçası beni arkaya bakmaya sevk etti. Polisin avlusu silahlı İngilizlerle dolmuştu. Halka polisle yaptığımız anlaşmayı anlattım. Gençlerin yürümesine müsaade edebilmeleri için yol açmalarını istedim. Olan, o anda oldu...

Halk dağılmak üzereydi. Masum bir halkın infialinden korkarak polis istasyonundan mitralyöz getirmekte olan İngiliz subayı dağılmakta olan kalabalığın arasına girince paniğe kapıldı. İngiliz şoför gaza bastı. Bir anda iki masum insan cipin tekerlekleri arasında can verdi. Benden beş on adım ötede cereyan eden bu

hadise tüyler  rperticiydi. Tekerleklerin altında ezilen insanların kemiklerinin  atırtısını i itebiliyorduk. Halkın arasından sıyrılan jeepin arkasından da halka iki    el ateş edildi. Birkaç yaralı da öyle verdik. Bir anda aslan kesilen halk, etrafta ellerinde silah, bekle ip duran İngiliz askerlerinin üzerine öyle bir saldırı  saldırdı ki.. g rme e de erdi. Bu saldırı ta haksızlığa  gramı  bir topluluğun dirili i dünyaya meydan okuyuşu vardı. İngiliz askerleri silahlarını do rultup nişan alacak vakit bulamadan gerilemeye başladılar.

O sırada Türk bankası balkonuna kadar girebilen    dört gencimiz balkondan askerlere “ yerli yapısı su borusundan imal edilmiş bomba” atmak için tertibat almaya ba lamı lardı. Banka müdürü Orhan Bey’in tam yerinde ve zamanında ikazı olmamış olsaydı, fitilli bombalar askere diye atılacak ve neticede halk arasında birçok kimseyi daha kaybetmiş olacaktık. Heyecan ve gençlik bazen insana hareketlerinin neticesini idrak ettirmiyor...

Faciadan hemen sonra Hazım Remzi’nin kitabevinde toplandık acilen valiyi görüp bu vah eti protesto edip ve yaralanıp ölenlerin aileleri için tazminat talep etmek üzere bir grup halinde Vali vekili Sir George Sinclair’i ziyaret ettik . Hazım Remzi,  mit Süleyman, Cahit Rüstem ve Osman  rek Beylerle beraber gittik. Sinclair, Türk davasını Sir Hugh Foot’ tan çok daha iyi anlamı  bir idareciydi. İngilizler ile Türklerin arasını temenni ediyordu. Öyle bir ayrılı ın İngiliz menfaatlerinin icabı olmadığını pekala biliyordu. Sir George Sinclair, Türklerin  arpı ma azmini ve davaya sadakatle ba landıklarını Dr. Küçük’ n sözünden asla çıkmayacaklarını da çok iyi biliyordu. Bunları teyiden konu tuktan sonra çok  z ld   n  söyledi. Fakat halkın askerlerin emrine itaat etmek, askerinin de kendilerine verilen emri yerine getirmek zorunda olduğunu anlatıp durdu.

Kendisine sabahın olaylarını bütün çıplaklığı ile anlattık. Yersiz ve lüzumsuz bir müdahale yüzünden iki can kaybı ile sonuçlanan bu olaylardan hükümeti sorumlu tuttuğumuzu belirttik; ve hemen halkın hissiyatını okşayan bir harekette bulunulmadığı takdirde, İngilizlerin EOKA ile Türk kuvvetleri arasında erimeye mahkum olacağını açıkça ifade ettik. Sir George Sinclair, Türk – İngiliz dostluğuna verdiği önemi tekrarladı: Bu açıdan olaylara çok üzüldüğünü dile getirdi. Bu arada içeriye giren bir memur kendisine bir not verdi. Sir George notu okuduktan sonra yüzü değişti. Büyük bir ciddiyetle bize dönerek “Türk Gençleri Girne Kapısı’nda Ford garajını yaktılar. Yangını söndürmek için gelen itfaiye ile diğer kuvvetleri yaklaştırmıyorlar. Taş yağmuruna tuttular. Olay yerindeki askeri sorumlu, halka ateş açacağını duyurmuş” dedi.

Toplantı sona erdi. Sir George Sinclair üzgündü. Şaşkındı fakat üzüntüsü ve şaşkınlığı bizimkinden fazla olamazdı. Yıllardır devam eden EOKA’cıların öğrenci gösterilerine İngiliz idaresi bugünkü kadar şiddet kullanmamıştı. Ne oluyordu? Yoksa son günlerde gündeme gelen haberler doğru muydu? İngilizler Makarios’la anlaşmak üzere miydiler? Bize karşı bu gereksiz şiddet bizi sindirmek ve bir Rum İngiliz anlaşmasına engel çıkarmamak için miydi?

Süratle Girne Kapısına döndük. Ford Garajı alevler içinde yanmaktaydı.

Sir Hugh Foot’a göre Kıbrıs Türkü’nün Kıbrıs üzerinde azınlık haklarından başka hak iddia etmesi haksızlıktı. Türkler şımarmışlardı. Ufacık bir tazyik ile susacaklar ve Rumlarla İngilizlerin anlaşmalarına itiraz etmeyeceklerdi. Ankara ise, Türklerin davalarında çok samimi ve kararlı olduklarını: Rum idaresinde yaşamamak azminde olduklarını biliyor ve bu tezi ileri sürüyordu. Sir Hugh FOOT’un inancı doğrultusunda üzerimizdeki baskı artıyor, Ankara’da müzakerelerin devam ettiği bu

günlerde Kıbrıs Türklerinin nümayişler ve yürüyüşlerle İngiliz hükümetinin empoze etmeyi planladığı bir hal çaresine karşı diretme durumunda olduklarını dünyanın görmesini istemiyordu.

Makarios ve Yunanistan, 1955 olaylarını planlarken Kıbrıs Türkü'nü hesaba katmamışlar, Türkiye'nin ise, ada ile ilgilense de, İngiliz – Amerikan baskısı karşısında hareketsiz kalacak yanlış hesabını yapmışlardı. İngilizler ve Amerikalılar da Kıbrıs Türkleri'nin Kıbrıs'ı vatan bildiklerini ve bu vatani Rum'a, Yunan'a yedirmemek kararında olduklarını hiç kaale almıyorlardı. Onlara göre Kıbrıs meselesinde Kıbrıs Türklerinin ağırlığı yoktu ve olamazdı.

İşte bu gerçeklerin ışığı altındadır ki, 28 Ocak sabahı Kıbrıs'ta doğan güneş 27 Ocak'takinden daha kanlı bir sahneye şahit olacaktı... Bir gün evvelinden harp meydanına dönmüş olan yollar sabahleyin sessizdi. Hükümet örfi idare koymuştu. Etrafı, gecenin karanlığından yararlanarak tanklar, zırhlı otomobiller, silahlı İngiliz askerleri istila etmişti.

Örfi idare pası olan birkaç arkadaş ile birlikte mahalleleri gezerek ekmek ve yiyecek taşıdık. Ahmet Muttalip Bey bu maksat için fırınıni çalıştırmış yüzlerce ekmek temin etmişti. Teşkilatlanma günlerimizin ilk zamanları idi. Kapı kapı gezerek tevziatı da biz kendimiz yaptık. Kapılar arkasında oturan veya mahallenin genişçe bir yerinde toplanan halkımız ile yakından temas imkanı bulduk.

Herkesin ruhunda büyük bir infial vardı. Kimsenin gözünde korku yoktu. Dün ölen meçhul kadıncağz bir gecede Kıbrıs Türkü'nün Kurtuluş Meleği olmuştu.

Biz bu işle meşgul olurken surların dışında halkın toplanmakta olduğunu işittik. İzin isteyerek Ümit Süleyman'la birlikte halka konuşmağa gittik. Sanki

birbirleri ile anlaşmışlardı. Hepsinin de tek bir dileği vardı. Bizi vuran, bizi ezen İngiliz askerleri etraftan çekilsin. Aksi takdirde sonuçtan sorumlu olmayacaklardı.

Biz askerlerin Türk semtinden çekilmesi için tertibat aldirmek üzere polis nezdinde teşebbüse geçerken İngiliz askerleri gencimizi vurmuşlar; yaralıyı hastaneye götürmek için hareket eden bir otomobilde iki kişiyi daha şehit etmişlerdi. Bu feci habere inanmak istemiyorduk. Fakat Köşklü Çiftlik hastanesi önünde mermilerle delik deşik olmuş bir otomobilin içinde heykelleşmiş üç şehidimizi görünce ‘vatan için’ ölmenin manasını daha iyi anlar gibi olduk. Bir gün evvel bizim etrafımızda dönen, gözümüzün içine bakan bu gençler şimdi bayraklaşmış bir vaziyette otomobilin içinde yatıyorlardı. Yüzlerinde mesut bir durgunluk vardı. Gözleri bizim göremeyeceğimiz bir şeyi görmüş, bizim erişemeyeceğimiz bir şeye erişmiş gibi uzaklara bakıyor, sanki gülümsüyordu. Haberi aldığımız anda duyduğum heyecan bu acı tablo karşısında büyük bir öfkeye dönüşüverdi. Soğukkanlılık ile yoluma devam ettim. Türk cemaati bu haksızlığı İngiliz’in yanına bırakmazdı. Kıbrıs’ı Rum’a peşkeş çekmek için masum insanlar doğranıyordu.

Bir gece evvel Hatice Tahsin Hanımla birlikte şehit ailelerini dolaşmıştık. Bu geceyi de öyle geçirecektik. Haberi alan Türkler surlar içerisine toplanıyordu. Örfi idareyi dinleyen yoktu.

Ertesi gün kan gövdeyi götürecekti. İngiliz askerleri görüldükleri yerde öldürülecekti. “Bizi tek tek bu şekilde vurabilen İngilizler hepimizi de vurabilirler. Onlar katliama başlamadan biz başlayalım.” Diyorlardı. Yiyecek dağıtmak için gittiğimiz sokaklarda her gencin gözünde bambaşka bir meşale yanıyordu.

Olan olmuştu. Lefkoşa’da örfi idare konmuş, fakat idareyi tanıyan kalmamıştı. Herkes alabildiğine küfrediyor, intikam için bahane arıyordu. Mahalle

aralarında halk küme küme toplanmış, günün olaylarını konuşuyorlardı. Gençler, 'İngiliz devriyeleri bu tarafa ayak basmasın, ellerimizle boğarız.' Diyorlardı. İngilizler, halkı korkutmak, evlerine tıkmak ve örfi idareyi empoze etmek için mahalle aralarında tedhiş metotları kullanmak yoluna gitmişlerdi. Atılan silahların mermileri birçok evlerin duvarlarını delik deşik etmiş, fakat infial içinde olan Türk halkını korkutamamıştı. İngilizler de yaptıklarından pişman ve utanmış vaziyette yapacaklarını bilmez olmuşlardı. Göz yaşartıcı bombaları bitmiş, bildikleri her taktiği kullanmış, fakat bir avuç insanı susturamamışlardı. İhtiyar kadınlar bile, ellerinde süpürge değnekleri ile yollarda bekliyorlar 'adam iseler gelsinler, gelecekleri varsa görecekları de var.' Diyorlardı.

Bu arada Mağusa'dan, bölge temsilcisi Dr. Niyazi Manyera'dan bir haber geldi. İngilizler orada da, masum bir nümayişte 2 kişiyi şehit etmişlerdi... İngiliz idaresi ölçüyü iyice kaçırmıştı. Manyera ile irtibat kurmağa çalışırken yeni bir haber geldi: Küçük Kaymaklı'dan halk Girne Kapısı'na doğru yürümeye başlamış, şehitlerin layık oldukları şekilde defnedilmesini, örfi idarenin kaldırılmasını istiyorlardı... Ümit Süleyman Bey ile önlerine çıktık. O zamanki Taksim Sinemasının yanında karşılaştık. Etrafta İngilizlerin terk edip de kaçtıkları bir askeri kamyon vardı. Biraz ötede bir askeri tankı teslim alan iki - üç genç, zaferlerinin gururu içinde gülüşüp duruyorlardı. Kaymaklı'dan gelen halkın önüne geçtik. Ellerinde bayrakları, sopalar her şeyi göze almışlardı. Örfi idare kaldırılmazsa Lefkoşa'ya yürüyecekler. İngilizler ateş açsa bile geri dönmeyeceklerdi. Kararları kat'i idi. Lefkoşa'nın her semtinden de aynı haberler geliyordu. Cenaze merasimine müsaade edilmezse kan gövdeyi götürecekti. Halk haklıydı. Hiç şüphesiz iki günde yedi şehit

vermiş, her türlü haksızlığa uğramış bir halk topluluğundan daha fazla sabır beklemek doğru olmazdı.

Halkı teskin ettik. Örfi idare kaldırılmadığı takdirde bizim de kendileri ile birlikte bu azimli yürüyüşe katılacağımızı bildirdik ve geri dönüp Polis Müdürünün huzuruna(!) çıktık. Poliste hala ‘Halk otoriteyi dinlemediği takdirde daha sert tedbir almak zorunda kalınacağından’ bahsediliyordu. ‘Hangi otoriteden bahsediyorsunuz’ diye bir giriş yaparak kırk sekiz saatin fecaatini ve bunun sorumlusunun kendileri olduğunu yeniden vurguladık ve kat’i bir şekilde halkın talebinin ne olduğunu bildirdik. Bu talep örfi idarenin hemen kaldırılması ve etrafta tek bir İngiliz askerinin bile bırakılmamasıdır. Cenaze merasimine hiçbir şekilde müdahale edilmeyecekti. Bu talebi omuz silkmekle ve gülmekle karşılayan Polis Müdürü “Böyle şey olmaz. Ölüler hemen bugün defnedilsin, ben böyle bir mesuliyet alamam.” Biz de “Bizim de bunu yaptığımız takdirde doğacak neticeden hiçbir mesuliyet almayacağımızı bildirmemize müsaade ediniz... İngilizlerle Türklerin hakikaten birbirine girmelerini istiyorsanız, buyurun istediğiniz şekilde hareket ediniz.” Dedik. Orada hazır bulunan askeri binbaşı müdahale etti: “Birbirimize ağır sözler söylemekle bir şey kazanamayız, bu işe bir hal çaresi bulalım. Eğer sizin dediğinizi yapar ve örfi idareyi kaldırırsak müthiş bir galeyan içinde olan bir halkın yaratabileceği çılgınlıklardan kim sorumlu olacak?” diye sordu. “Mesuliyeti biz alırız, halkı tahrik etmeyiz, biz olgunluğumuzu ispat ederiz.” Dedik.

Birkaç saat sonra haber verdiler bütün mesuliyet benim olacak, onlar da örfi idareyi kaldıracaklardı. Kabul ettim. Başka çare yoktu. O geceyi uykusuz geçirdim. Ertesi gün erkenden her tarafı dolaşmaya başladım. Halk sessizdi. Bakışlar bir deniz kadar engindi. İçlerinden geçen heyecan ve nefret ve korkunç bir sessizlik dalgası

içinde saklanmıştı. Öğleye doğru on bine yakın bir kalabalık toplanmıştı. Gözler yaşlıydı. Sessiz bir matem sanki bütün bir şehrin üzerine çökmüş gibiydi. Bu o güne kadar rastladığım en korkunç bir sessizlikti... Küme küme olmuş halk ile birçok yerlerde konuşuyor, kendilerine “Sizin namınıza büyük bir kefalet altına girdim, beni mahcup etmeyeceğinize eminim.” Diyordum. “Biz şehitlerin al kanı ile bayrağına renk veren ve tarihini şehit kanları ile sulayan bir milletin çocuklarıyız. Bugün toprağa vereceğimiz şehitlerle devamıza olan sadakatimizi ve kendimize olan güvenimizi ispat ettik. Bize karşı kalkan eller mahcup olarak inmiş, bizi Kıbrıs davasından bir hamlede silmek isteyenler mağlup olmuştur. Bizim adımızı ağızlarına almayanları varlığımızı bile görmezlikten gelenleri bugün bir defa daha mahcup etmeliyiz. Bütün dünya da şahit olacaktı ki Kıbrıs Türkü’nün kırk sekiz saatlik şahlanması ancak hakkını korumak içindi; ve gerekirse 48 yıl da devam edebilirdi.” Şeklinde verdiğim mesaj etkili oluyordu. Dr. Küçük’ün adada olmayışı birden bire beni böyle bir sorumlulukla karşı karşıya bırakmıştı. Hükümetten istifa etmiştim. Fakat henüz istifam kabul edilmiş değildi. Çizmeyi her yönü ile aşırıyordum, fakat kaybedecek hiçbir şeyim yoktu. Halkı ezdirmemek İngiliz’e oynamak istediği oyunda başarı sağlayamayacağını göstermek gerekiyordu. Vicdanımın sesini dinlemeliydim. Öyle yaptım yıllardır Dr. Küçük’ün kliniğinde, gazetesinde, evinde devam etmiş olan “geri plandaki” görevim, bu kritik günlerde, Doktorun adada olmayışı nedeniyle beni ön safhaya çıkarmıştı.

Vali vekili Sir Sinclair’i ziyaret ederek ölenlerin ailelerine tazminat konusunu hallettikten sonra istifamın kabulünde ısrarlı olduğumu tekrarladım. Kısa bir süre sonra istifam kabul edildi.

28 Ocak 1958 tarihinde, örfi idareye rağmen Magosa'dan, Lefkoşa'ya gelen Dr. Niyazi Manyera ile Vali vekili Sir George Sinclair'i ziyaret ettik. Manyera Türkçe konuşuyor ben de tercüme ediyordum. Manyera'nın söyledikleri özdü, kesindi: Vali vekili beyefendiye lütfen söyleyiniz, eğer Çanakkale'nin intikamını bizden almak istiyorlarsa açıkça söylesinler, göğsümüzü açalım, hepimizi top yekun kurşuna dizsinler... Günde beş – on kişi öldürmekle çok zamana ihtiyaçları olacak... Söyleyin lütfen diyordu Manyera. Ben de aynen tercüme ediyordum. Sir Sinclair yine İngiliz – Türk dostluğundan, olaylara ne kadar üzüldüğünden bahsetti!... Ve çok ilginç bir de söz söyledi: "Size belki acı ve anlamsız gelecek, ancak şunu bilmenizde yarar vardır: Bu olaylar ve cenaze günü gösterdiğiniz soğukkanlılık ve disiplin Kıbrıs meselesinde sizler için yeni bir sayfa açmıştır, hükümetim gerçekleri ilk defa görebilmiştir." Dedi...

Cenaze merasiminden sonra Lefkoşa Polis Kumandanı da bize teşekkür etmiş ve "Kortejin sessizliği, kararlılığı ve disiplinli hareketi 48 saat devam eden kavgadan çok daha korkunçtu... Vermek istediğiniz mesaj, emin olunuz ki, anlaşılmıştır" demişti.

Vermek istediğimiz mesaj gayet basitti: "Kıbrıs'ı Rum'a, Yunanistan'a bırakmayacağız; Kıbrıs'ta, bu Türk topraklarında ikinci sınıf vatandaş olmayacağız."

Denktaş, Rauf Raif, Koloni İdaresinde Kıbrıs Türkleri, S.109-125 (Akdeniz Haber Ajansı Yayını, İstanbul

1997)

TMT üyesi olduklarından şüphelenilen 70 Türk'ün ellisi, 22 Temmuz gecesi tutuklanır. Daha sonraki günler içerisinde tutuklanan Türklerin sayısı 65'e ulaşırken, tutuklanan Rumların sayısı ise 1244'tür. Tutuklanan Türklerin arasında, tutuklu kamplarındaki Türklerin kendi aralarındaki konuşmaları dinleyip, ihbar etmek üzere İngiliz casusu iki de Türk vardı. Rauf Denktaş, Türklerin tutuklanması olayını, nedenlerini ve o günleri anılarında şöyle anlatır:

“Çarpışma günlerinin sonlarına doğru idi. Bir haber aldık: Hükümet Türkler için bir mevkuf kampı hazırlamış. Gece yarısından sonra evler bir bir ziyaret edilip şüpheliler toplanacaktı. Hükümetin bunu yapmasına sebep Rumların baskısı idi. Türkler arasında hükümet devirmek için teşkilatlanmış bir çete yahut bir tedhiş organı yoktu. Volkan, TMT diye anılan teşkilatlar fedakar gençlerimizin nefs-i müdafaa için kurdukları teşkilatlardı. ‘Türklere saldırı olmadıkça harekete geçilmez’ ilkesi ile hareket ediyorlardı. Silahları yoktu. Birkaç kişinin şahsi silahları ile bütün bir Türklük müdafaa ediliyordu. Bir avuç gencin geceli gündüzlü uğraşması ile ada sathındaki Türklerin can, mal emniyeti sağlanıyordu. Zamanla her Türk benliğini bu topraklara vakfetmişseydi, bunu çıkarla ilgisi yoktu, bu fedakarlık milli vicdandan ve milli menfaatleri her şeyin üstünde tutan bir anlayıştan kaynaklanıyordu. TMT'ye güvenin nedeni bu idi. O günlerin ihtiyacından kaynaklanan bu teşkilatlanma ileride karanlık günler yeniden geldiği takdirde, daha etkin bir mukavemetin hazırlayıcısı olacaktı. O günlerin veya o hareketin bize kazandırdığı hiç de küçümsenecek gibi değildi.

Silahsız Türk köylülerinin derme – çatma, su borularından imal ettikleri tüfekler, herhangi bir askeri müzeye layık kalitededir. Bunları bir Türk müzesinde toplamak yerinde olacaktır. Bizden sonra gelecek nesiller, ağabeylerinin vatan

müdafaası için güvendikleri silahları görüp iman kuvvetinin manasını anlasınlar, öğrensinler, unutmasınlar.

Bu şartlar altında nefsini müdafaa için uğraşan bir cemaat arasından şahıslar seçip, toplama kamplarına sokmak sırf Rumları memnun etmek için girişilen bir hareketti. Kampa alınacaklar arasında Ümit Süleymanın ismi de vardır dendi. Ümit'e haber vermeye gittim. Yatağından kaldırdım. Durumu anlattım. Bavulunu hazırlamasını tevkif günlerinin çabuk geçeceğini milli dava uğruna başa gelenin çekileceğini söyledim. Bunları söylememe hiç lüzum yoktu. Durumu soğukkanlılıkla karşılayan Ümit bavulunu hazırlamaya koyuldu. Ben tekrar eve geldim. İkinci bir habere göre tevkif edilecekler arasında Hazım Remzi de vardı. Leymosun'dan da Ramadan Cemil, Baf'ta Halit Kazım diyorlardı. Her şeye hazırlanmak lazımdı. Eve biraz para bıraktım, vaziyeti karıma anlattım. Biz bu hazırlığı yaparken, birkaç ay evvel gelip de bana "Efendim biz fedaiyiz, bize milli bir vazife ve silah veriniz" diyen iki gencin tevkif edildiğini gördüm. Kendilerine o zaman milli vazife kimseye verilmeden yapılır. Bizde kimseye verilecek silah yoktur. Herkes kendi kendini gücünün yettiği kadar korumakla mükelleftir." Demiş ve hiç de itimat etmemiştim. Bu iki gencin tevkifi ve toplama kampına götürülmeleri, birkaç gün sonra tekrar serbest olarak aramızda dolaşmaya başlamaları başlı başına bir hikaye idi.

O gece, sabaha kadar uyumadık. Tevkif edilenlerin haberleri geliyordu. Sabaha kadar birkaç defa Ümit Süleyman'ın evine gitmek mecburiyeti hasıl olmuştu. Fakat Ümit tevkif edilmemişti. Sabahın erken saatlerinde Vali Vekili Sinclair'den bir randevu aldık ve kendisini ziyaret ettik. Tevkiflerin halk tarafından çok fena karşılandığını, bunların lüzumsuzluğunu belirttik...

“İşittiğimize göre bu tevkiflerle kalmayacak, Ümit Süleyman, Ramadan Cemil, Halit Kazım, gibi lider sınıftan olanları da tevkife kalkacakmışsınız” dedik ve bundan vazgeçilmesini, İngiliz-Türk münasebetlerinin daha da bozulmaması için hemen durdurulmasını rica ettik. Mesele tahmin ettiğimiz gibi idi. Rumlar nefsi müdafaa için giriştiğimiz hareketi misal göstererek tevkif kampları yalnız Rumlar için mi, bir memlekette iki ölçü olur mu diye yaygarayı basmış, Atina kendilerini desteklemiş ve İngiliz de siyasi bir hareket olarak Türk gençlerini tevkif yoluna gitmişti.

Tevkif edilenlerin serbest bırakılmalarını sağlamak için Ankara’ya giderek Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ile görüştüm. Yardım sözü verdi. Ben Ankara’dayken ikinci oğlum Münir’i (7 yaşındaydı) Burhan Nalbantoğlu benden izinsiz, bana iyilik olsun diye ameliyat etti. Çocuk kan kaybından ameliyat masasında öldü. Cenazesinde bulunamadım ve ailece aldığımız yara yuvamızı kararttı. Bu da başka bir hikaye!...

Denktaş, Rauf Raif, Koloni İdaresinde Kıbrıs Türkleri, No. 127-30

Rauf R. Denktaş’ın fırıncı Ahmet Muttalıp ve o günlerle ilgili anıları şöyledir:

“Örfi idare günlerinde Lefkoşa’nın daracık sokaklarında muhtaçlara erzak taşımak, kaza merkezlerinde aynı maksat için teşekkül etmiş heyetlerle devamlı bir işbirliği yapmak, Rumlar arasında çok azınlıkta oldukları için köylerini terk etmek zorunda kalanlar, Türklerle meşgul olmak başlı başına bir işti. O zaman evkaf müdürü olan Halit Ali Rıza Bey, Rum köyleri arasında sıkışmış kalmış köylüleri

Lefkoşa'ya getirmek için azami gayreti sarf ediyordu. Fırıncı Ahmet Muttalıp bey, fırınlar dolusu ekmeği günde birkaç kez çıkarır halka dağıtırdı. Dayanışma en üst seviyede idi. Baf'ta bir Türk'ün burnu kanasa, bir anda ada sathında her Türk heyecanla bu konuyu konuşur karşılık verilmesi gerekiyorsa, hiçbir fedakarlıktan kaçınmazdı. O günlerde, halkı disiplinsiz bir şekilde, hissiyatına kapılarak yapmak istediği taşkınlıklardan alıkoymak başlı başına bir işti.

Federasyon ve evkaf el ele vererek muhtaçların ihtiyaçlarını karşılamak için gereken tedbiri alıyordu. Bir topluluk içinde bu kadar yardıma muhtaç insan olabileceği akla gelemiyordu... Talep edilen yardım da çeşitliydi. Rum tarafında çalışan Türkler vardı. Hudutların ayrılması ile işlerine gidemiyorlardı. En büyük problemi kunduracılar teşkil ediyordu. Evkafta yapılan müteaddit toplantılardan sonra bunların hepsine az da olsa geçimlerini sağlayabilecekleri yardımlar yapıldı. İş bulanlara ayrıca yardım, sermaye isteyenlere sermaye verildi. İşsiz kalan makinistler tamiratçılar ve daha kimler hep federasyonun kapısını çalıyor ve yardım istiyorlardı. Federasyondan sermaye yardımı alanların bir çoğu tekrar geri gelip bizi görmedi. Böyle zamanlarda fırsatçılar türer. Bunları aradığımızda perde arkasına saklananlar oldu. Buna rağmen Federasyonun yardımı ile kendini kurtaranlar, borcunu verenler de az değildi.

Sonradan 'yardımları particilik ruhu ile dağıttılar.' Diyenler oldu. Halbuki o günlerde memlekette particilik diye bir şey yoktu. Rumların gazabına uğramış bir cemaat kendi yarasına merhem arıyordu. Enosis için vurup kıran, yakıp-yıkan EOKA'nın karşısında silahsız bir kitle esir olmamak için direniyor, Türk'ün toprağını, yeşil adayı Rum'a teslim etmemek için mücadele ediyordu. İçimizde

ENOSİS'e razı olan bulunmadığına göre, Rum'un darbesi ile, ekmeğinden olmuş insanlar arasında 'particilik' nasıl yapılabilirdi?

Denktas, Rauf Raif, "Koloni İdaresinde Kıbrıs Türkleri", S. 107,108

1955 – 1958 YILLARINDAN ANILAR

Ben, 1952 yılında gizli bir teşkilat olan açık teşkilata girdim. Teşkilatın başkanı, Türkiye’den gelen Celal Hardan’dı. Bizim o zaman istediğimiz Rum’a karşı güçlenmekti. Ancak hiçbir imkanımız yoktu. İngilizlerin teşkilatımızı duymalarını istemediğimiz için teşkilatı gizli bir şekilde yürütmekteydik. Köyden ya bir şilin ya da yarım şilin toplayıp teşkilat merkezine götürüyorduk daha sonra Rumların 1955 yılında EOKA’yı başlatmaları üzerine birçok masum soydaşımız vahşice öldürülmeye başlanmıştı. Daha sonra İngilizler yaşı tutanların polis yazılmasını söylediler. Ben de gidip polis yazıldım. Türkler olarak elimizde hiçbir imkan yoktu. Yine de herhangi bir Rum saldırısına karşı tedbirli olmaya çalışıyorduk 1959 yılında İngilizler artık Cumhuriyetin kurulacağını, bizim gerekli olmadığımızı söylediler. Açık teşkilattan çıkana kadar daha da gizli olan TMT’ye üye oldum. Teşkilatımızı güçlendirmek için Kırmı dağında saklı olan silahlarımız üzerinde eğitim yapıyorduk. Silahımızın en küçüğü takaraf, makineli olanı sten, otomatik olanı da piyade ve bren silahlarıydı. Bir müddet sonra köyümüze geri döndük. 1960 Cumhuriyeti’nin iyi gitmeyeceğini bildiğimiz için herhangi bir tehlikeye karşı hazırlıklıydık ve üç sene sonra Cumhuriyet bozulunca Rumlar kendi aralarında çatışmaya başlayınca biz bunu Rumların bir oyunu olarak düşündük. Bizlere saldıracaklarını anlıyorduk ve *nitekim* 21 Aralık 1963’te başlayan çatışmalar, birçok masum vatandaşımızın ölümüne neden oldu. 1964 yılına kadar çektiğimiz acı günler anavatanımızın ülkemize asker göndermesiyle son buldu.

Erol İNCE

Bu tarihte Kıbrıs İngiliz idaresinde idi. Onun için birçok olaylar İngilizlerle olmuştur. Bu olaylar sırasında birçok İngiliz öldürüldü. Rumlar bazı köylere de zarar vermek istedikleri için köylüler korkup kaçtılar.

Ben gizli teşkilatta görevli idim. Bu gizli teşkilattaki kişiler daha büyük idareciler tarafından çıkabilecek savaşılar karşı eğitiliyordu. 1963 olaylarına kadar bu teşkilat gizli olarak görev yaptı.

Mehmet KÖKAY

Yılmaz köyde Rumlara karşı damlarda nöbet tutardık. Zaman zaman Rum-Türk mahallesi arasında, Rumların Türklere saldırmaması için her an tetikdeydik. Bir akşam nöbet tutarken çevre köylerden Rumların arabalarıyla (32 araba) köye geldiklerini gördük. Devriye gezen İngiliz askerleri hemen Alayköy polisine bildirdi. Rumları Alayköy polisi Lefkoşa'ya götürdü. Ertesi gün köyde bir Rum'un arabası korna çalmaya başladı. Köyün ihtiyarı genci, ellerine demir sopayı alıp, gavurları yine beklemeye başladık. Bunu gören Rumlar diğer Rum köylerinden yardım istediler. Dört kamyon Kordemen (Kılıçaslan) 'den Rum askeri köye geldi. Alayköy polisi gelip bu dört kamyonu alıp Lefkoşa'ya götürdü. Lefkoşa'da yürüyüş olduğu için bu dört kamyondaki Rum askerini Girne yolu üzerinde Gönyeli ovalarına bıraktı. Rumlar Gönyeli'deki tarlaları yakmaya çalışıyorlardı. Ateşi gören Gönyeliler Rumların üzerine yürüdü. Rumlardan birkaç kişi kaçarken korkularından çukura düşüp yananlar oldu. Sağ kalanlar Alayköy'e sığındılar. Alayköy halkı kendi arabalarıyla onları Rum köyüne götürüp, geri Türk kesimine geldiler.

Hüda ÖZENEN

1958, 1963 – 64, 1974 Tarihlerinde Kıbrıs Türkleri Rumlar tarafından çeşitli işkencelere maruz bırakılmıştır.

Bu dönemde Türk halkı bir çok şehit vermiştir. Biz 1958 yılında Pınarlı (Vitsada) köyünde kalıyorduk. Biz aynı köyde Rum – Türk birlikte yaşıyorduk. Bu dönemde İngiliz idaresi vardı. Rumlar Türklere karşı ayaklanmaya başlayınca İngilizler bazı günlerde Örfi idare koyarak Rumların Türkler saldırmasını engellerdi.

Gülşen RAMİZ

Ben 1958 yıllarında 31 yaşında ve üç çocuk babasıydım. İngiliz idaresi altında Oksilyari (Yardımcı Polis) olarak görev yapmaktaydım. Gizli teşkilat Türk halkı için o kadar önemliydi ki TMT’de görev alan kişiler birbirini tanımazdı. İngiliz idaresinde yaptığım görevin amacı EOKA’ya karşıydı, fakat 1959 yılında İngiliz idaresi Türk olan işçileri işten çıkardı. 1960’ta adayı yerli halkı olan Rum ve Türklere devretti. Bu süre 1963’e kadar devam etti. Ben artık gizli olarak TMT’de görev yaptım. 1963 olayları Tahtakale semtinde patlak verdi. Asker sayısı ve silah sayısı yok denecek kadar azdı. Bu savaşın sonunda Türk halkı göçmen düştü. Yoksulluk, işsizlik ve en önemlisi can ve namus korkusu 1974’e kadar sürdü.

Mustafa ŞEKER

1958 yıllarında ben Mallıdağda çobanlık yapmaktaydım. Evli ve üç çocuk babasıydım. O yıllar TMT’nin büyük bir rolü vardı. Türk milleti için bu teşkilatta ben de vardım. Fakat gizliliğin önemli olması evdeki eşime bile söylemezdim. Teşkilattaki insanlar bile birbirini tanımazlardı. 1960’ta Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. 1963’te TMT artık gizli teşkilatının yerine K.T. Mücahit

örgütü kuruldu. 1963'te Rumlar ile Türkler arasında çıkan hadiselerden sonra Rum barikatları ve Türk barikatları kuruldu. Rumlar Türklerin tarafına izinli, Türkler de Rum tarafına izinli olarak geçebilirdi. Türk halkının nüfusunun az olması nedeniyle liseye giden talebeler de askere alındı. Okurken askerlik yapıyorlardı. 1963'ten 11 yıl sonra 1974 hadisesi Rumlarla Türkler arasında tekrar çıkan olaydır. Anavatanın yardımıyla bu güzel günlere geldik.

Durmuş ÇEKİMSER

1958 yıllarındaydık. O zamanlar henüz 4-5 yaşlarındaydım. Kardeşlerimden sadece biri dünyaya gelmişti. Babamın anlatmasına göre o yıllar İngiliz İdaresindeydik çok derin savaşlar olamamasına rağmen yine de Rumlar pusu kuruyor katliamlar yapıyordu.

Biz göçmen hayatı yaşıyorduk. En son Gaziveren'den Goşşi köyüne yerleşmiştik. Aslında annem buraya geldiğimiz için endişeleniyordu. Çünkü burada içme suyu köyün dışında bir kuyudan alınıyordu. Bu kuyu civarına Rumlar pusu kuruyor, gelen Türklerin çoğu pusularına düşüyorlardı. Bu olay annemi çok korkutuyordu. Hatırlıyorum da çoğu zaman annem bana ve kız kardeşime sıkı sıkı sarılır hiç konuşmaz, sessizce ağlardı.

Genelde köyümüze suyu soy adını hatırlayamadığım Yusuf adında biri getirirdi. Bir sabah Yusuf abim Lefkoşa'ya gitmişti. Bu yüzden o gün köye su getiremeyecekti. Köy susuz kalmasın diye sanırım Yusuf abimin kardeşinin oğulları Özkan, Hasan ve komşuları Mehmet suyu almaya gideceklerdi. Onların gideceğini görünce ben de gitmek istemiş çığlık çığlığa ağlamışım ve babamın "Orada işin ne bu çocuk halinle" diye bağırmasıyla susmuşum der annem.

Bisikletleriyle yola çıkmışlar saatler geçmiş geri dönmemişler. Akşama doğru köye ölüm haberleri gelmiş. Hayal meyal hatırlıyorum da çığlık çığlığa herkes kuyuya doğru koşmaya başladı. Ben de yalınayak o kalabalığın arkasından koşuyordum. Oraya vardığımızda köyün ileri gelenlerinden başka kimseyi yaklaştırlmamıştı. O çığlıklar, feryatlar, ağlamalar hala gözümün önünden gitmiyor. Köye döndüğümüzde herkes suskun ve bitkindi. Ben de kendimi halsiz hissediyordum. Bulgur köftesini çok sevmeme rağmen annemin o sabah, akşam yemeği için yaptığı köftelerden tek bir tane bile yememiştim. Erkenden yatmışım fakat uyuyamıyordum. Sabaha kadar hep aynı şeyler gözümün önünden geçti. Sanki herkes karşıma dikilmiş ağlıyordu. Dayanamadım gecenin geç vakitlerinde avazım çıktığı kadar bağıyor ve ağlıyordum. Annem yanıma koştu. Babamsa kapıdan süzgün bir şekilde bakıyordu. Kardeşim benim ağlamamdan korkmuş ve yorganın altına saklanmıştı. Annem o gece sabaha kadar bizimle yattı. Ne saat uykuya daldığımı hatırlamıyorum. Bu olay beni çok etkilediği için annem cenaze törenlerine gitmeme izin vermemişti. Bizi halama bırakmıştı. Halam o gün bizimle çocuk gibi oynuyordu. Bu da benim keyfimi yerine getirmişti tabii ki...

Bütün bunlar tam net olmasa bile benliğimde acı bir anı olarak kaldı. Çocuk yaşta yaşadığım bu olay hep Rumlardan nefret etmeme neden olmuştu. Fakat şimdi daha iyimserim. Allah'tan tek dileğim: Aynı şeyleri bir daha asla yaşamamak.

Turhan ALKANLI

Kalvaç köyünde tahta kaşa bir otomobil vardı. Bölgemizin işçilerini şehre götürürdü. Bir gün değirmen gavur köyünün içinden geçerken silahlı iki Rum otomobile ateş açtı. Şoförün yanında oturan iki kişi vuruldu. Birinin gözüne isabet etti, gözü çıktı. Ötekinin ise beline rast geldi, belinden aşağısı felç oldu. Ben neye uğradığımı şaşırmışım. Şoföre biri çevir “Bisso Mustafa” diye bağırdı. Şoför de köye geri döndü. Vurulan o iki kişi şehre hastaneye götürüldü.

Vedat COŞAR

Eoka'nın Başkanı Grivas idi. Kıbrıs'ı İngilizler yönetirdi EOKA'cılar İngilizlere karşı geliyorlardı. Rumlar “Önce İngilizleri yok edelim, daha sonra Türkleri yok etmek kolaydır.” Diyorlardı. İngilizler de Trodos dağlarına çıkarak Rumlara karşı geldiler. EOKA'cılar İngilizleri yok etsinler diye Trodos dağlarını yaktılar. Bir çok İngiliz öldü. EOKA'cılar mağaralarda saklandılar Türkler Rum tarafına gidip çalışıyorlardı. Cihangir köyünün etrafı Rum köyleri ile çevrilidir. Rumlar Cihangir köyüne bir gece baskın yaparlar. Köylünün silahı olmadığı için kapıların arkasına sepetin içine şişe korlar, kapıların arkasında beklerlerdi. Erkekler köyü bıçaklarla, kamalarla, dirgenlerle beklerlerdi. Rum polisi birkaç kişi tutukladı. Üzerlerinde bıçak taşıyorlarmış bu yüzden. Değirmenlik polisinde birkaç gün tutuklu kaldılar. Köyün muhtarının yardımı ile serbest kaldılar.

İsmet SÜERDEM

1955'te EOKA devri başladı. Biz o zamanlar İngiliz müstemlekesiydik. Polis yardımcısı olarak EOKA'ya karşı mücadele etmek üzere yazıldım. 1957'de TMT kuruldu. Daha önceden Volkan adında bir grup vardı. Ama esas teşkilat TMT'dir. Ben 1953'lerde Lefkoşa'ya geldim. Benim asıl mesleğim ayakkabıcılıktı. İnce meslek öğrenmek için buraya geldim ve burada kaldım. 1955'te Rumlar EOKA'yı kurduktan sonra artık bizi tart etti. Daha önceden bu insanlarla gayet iyi yaşıyorduk EOKA'yla birlikte araya ırkçılık girdi. İngilizler burada müstemleke idi. İngilizler EOKA'yı durdurmak için Türkleri ve Rumları ayırdılar. O dönemlerde ticarete bir sınırlama olmuyordu.

1955'te Rumlar Saray Otelin yanında nümayiş yaparlardı. Biz de o dönemde yine askerdik. Rumlar yine bir nümayiş yaptılar. Rum öğrenciler, bize şişe , taş, yangın bombası atarlardı. Biraz çekindik. Komutanımız Türk askeri korkmaz dedi. Okulun içine girdik. İngiliz komutanı ile birlikte ben de içeriye gireyim dedim. Girdiğimde guspo (Kazma) sapları ile kafama vurdular ve yaralandım. Beni hemen Rum hastanesine kaldırdılar. Orada çok kan kaybediyordum. Beni acil olarak İngiliz askeri hastanesine kaldırdılar. Orada bir süre kaldıktan sonra iyileştim. Bu gün bile bu olaylar halen tv.de gösterilir.

Selahi SENSOY

Rumların Enosis hülyası 1957/1958 yıllarında Kıbrıs'ta yoğun bir şekilde başlattıkları bir mücadeledir. Ancak bu 1821'lere kadar eskilere dayanan bir hülyadır. Ben 1957'de Rumların Enosis için yapmış oldukları çılgınlıkların bir kısmını yaşadım. 1957'de tam 17 yaşındaydım. Lefkoşa Türk Lisesi'nde öğrenciydim. L.T.L. o dönemde Kıbrıs'ın en büyük lisesiydi zaten Kıbrıs'ta 4 lise

vardı. Başta Kurtuluş Lisesi, Limasol'da 19 Mayıs Lisesi, Magosa'da Canbolat Lisesi ve Lefkoşa'da L.T.L. Bizim okul en eski liselerden biriydi. Biz ta Baştan L.T.L.'ye 1955'te gelip kaydımızı yaptırdık. O yıllarda Rumların bizim için ne düşündüklerini ve ne kadar kötü düşündüklerini, haftada bir çıkan Bozkurt gazetesinden öğreniyorduk. Öğrencilerin dışarıya çıkma şansı yoktu. L.T.L.'de yatılı olarak kalıyorduk. Bugünkü Bayraktar Maarif Koleji bizim L.T.L.'dir. O yıllarda 1957'de lise son sınıftaydım. 1 Ocak yılbaşı gecesi yata Khanemize gitmiştim. Bütün arkadaşlar yeni yıl eğlencesinden sonra yataklarında uyuyakalmışlardı. Ben kendi kendime düşünürken koğuş öğretmenimiz Yusuf Kaptan Hoca ışıkları söndürmek için yata Khaneye geldi. Kendisi TMT'nin ilk kurucularındandı. Daha önce Volkan adında bir örgüt vardı. Bu örgüt hakkında tam bir bilgimiz yoktu. Sokaklarda hep Volkan yazıyordu. Bizim lisemiz Rum sınırına çok yakın olduğu için Rumların Enosis çığırkanlıklarını hep duyardık. "Sizi keseceğiz. Bir gece içinde öldüreceğiz." Çığlıklarını duyar ancak korkmazdık. Cesaretliydik. Cesareti Türkiyeli öğretmenimizden alıyorduk. Türkiyeli öğretmenim Ahmet Bodunoğlu Allah rahmet eylesin . O zaman ta ortaokulda Kore savaşında yapılanları her fırsat bulduğunda bize milli duygular aşlamaktaydı. Kıbrıs'a 1957'de hatta 1955'lerde Türkiye'den öğretmen gelirdi. Bize "Korkmayın! Anavatanınız daima yanınızdadır. Gerekirse yüzerek bile gelir sizi kurtarır" derlerdi. İnanırdık. Öyleydi de ...

1958 Ocak ayında yılbaşı gecesi eğlenceden sonra yata Khaneye gittim .Tam uyumak üzereyken başucumda uzun boylu birisi belirdi. Yorganımı hafiften kaldırdı ve "İzzet" dedi. Ben o zamanlarda Mehmet İzzet'im. (Soyadı kanunu 1975'te çıkarıldı.) Yusuf Kaptan "Be İzzet Mahmut arkadaşını da al ve aşağıya gel" dedi. Aman dedim acaba bir hata mı yaptım. Eğlencede dans ettik ancak dansı da erkek

erkeğe etmiştik. Erkek Lisesinde tek bir kız yoktu. O dönemde zaten Lefkoşa'da bir kız lisesi Victoria bir de Erkek Lisesi vardı. Victoria Lisesi bugünkü Salen Otoparkın yanındaydı. O dönemde kızlar ve erkekler bir arada okuyamazlardı. Victori hem güneyin hem de kuzeyin tek Kız Lisesi idi.

Yusuf Beyin isteği üzerine Mahmut Karamani'yi (Yeğenim olur) uyandırdığımda bana bir de fırça çekti (Bu saatte daha uyumadın da beni mi rahatsız ediyorsun) dedi. Kalk da Yusuf bey ikimizi ister dediğimde "Eyvah" dedi. Aşağıya Yusuf Bey'in merdivenlerin altındaki odaya indik. Okul çok disiplinli olduğu için öğretmenin odası hemen merdivenlerin altında idi. Merdivenler de tahtadandı. Ufakık bir gürültü hemen duyulurdu. Odasına girdiğimizde "gelin çocuklar bakalım" dedi. Bizi büyük bir şefkatle karşıladı. Bizi daha içerilere götürdü. Yüzündeki sevgi ve şefkat ifadesi bizi rahatlatmıştı. Odanın arkasına geçtik. Masanın üzerinde bir Türk bayrağı ve bir de Kuran vardı. "Bakın" dedi. "Size bir görev vereceğim , ama görevi almadan önce yemin edeceksiniz" dedi. Bir nevi ant içme töreni idi. Onun söylediklerini tekrar ettik. Ant içtik ki onun söylediklerini kimseye söylemeyeceğiz. Böylece Volkan'a girmiş olduk. (Bir dahaki sefere TMT kurulduğunda ve bizi yemine çağırdıklarında ben dedim ki bu yemini falan tarihte ettim. Peki senin yeminin geçerli dediler ama bilahare yeniden yemin ettiğimi hatırlıyorum. 1960'ta öğretmenliğe başladığımda). Yusuf Bey bize sarıldı, öptü. Bize birer de şiş verdi. Siz dedi. Sizi çağırdığımda falan yerde falan yerde nöbet tutacaksınız ki Rumlar gelip sabotaj yapmasınlar. (Çünkü o zamanlar Rumlar gelip sabotaj yaparlardı.) Napalın bombası derdik, Uzaktan atarlardı yangın çıkarırlardı.) Biz Rumlarla ilk mücadelemizde silahımız falan yoktu. Böyle şişlerle, ucu sivri demirlerle geçit yerlerinde beklerdik ki, geçen olursa şişleyelim. Ama bu görevde sadece biz değil,

bizim gibi pek çok arkadaş yemin etmiş nöbet tutuyordu. Kimse kimseyi tanımazdı. Aradan uzun bir süre geçtikten sonra birbirimizi tanımaya başladık. Bu olayı hiç unutamam. Her yeni yıl bana bu olayı hatırlatır.

Mehmet GÜÇLÜ

O yıllarda EOKA kurulmuştu. Kıbrıs Türkü'nü durmadan tehdit eden ve Türkleri öldürmeye çabalayıp Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamaya çalışan bir örgüttü. EOKA durmadan bizi tehdit ederdi. Yunanistan gelecek Kıbrıs bizim olacak o zamanlar Rumlarla çok karıştık. Koyunları sağarken bir Rum bana böyle dedi: "EOKA gelince bütün Türkler ölecek." Ben de ona dedim ki : "Siz EOKA'ya güvenirsiniz , biz de Türkiye'ye güveniriz." Babam ona Türk askeri gelince oğluma at alacağım. Onları şehirde gezdiresin diye dedi. Rum bu söz üzerine sinirlendi. Ben de aldım su dolu testiye Rum'un başına döktüm. Rum neden böyle yaptığımı sordu. Ben de ona sinirin geçsin diye yaptığımı söyledim.

Hayriye EMİRZADE

O dönemlerde Rumların Bren- Sten silahları vardı. Bizim yoktu. Biz 63'lü yıllardan sonra Bren- sten silahlarını alabildik. TMT açığa çıkana kadar yani 63'e kadar silahlardan ve örgütten kimsenin eşlerimizin bile haberleri yoktu.

1958'in Ocak ayının 12'sinde ben yemin ettikten sonra yavaş yavaş birbirimizden şüphelenmeye başladık. Tahmin ediyorduk birbirimizi ama kimsenin alnında Volkan'cı diye yazmazdı. Yine 12 Ocak günü öğleyin sicim gibi bir yağmur

yağıyor. Biz de tam öğle saati yemekhanedeydik. Bayan sesleriyle söylenen marşlar işitiyoruz. Bir an inanamadık ne oluyor diye bir anlam da veremedik. Marşlar şöyle söyleniyordu:

Bayrağımız kanımız,

Hürriyetten andımız,

Feda olsun canımız Kurtulsun Kıbrısı'mız.

Viktoryalı kızlar bu seslerle yağmurun altında bize doğru geliyor. Yemekhaneden fırladık. Bizim okulda 400 kadar öğrenci var. Sadece son sınıfta 200 kişi. Aşağı yukarı 100 tane kız öğrenci bize doğru geliyor. Bizim kapıya kadar geldiler. Erol Nazım Hoca'nın (Müftünün) kızı öne atıldı ve şöyle dedi: "Rumlar Sarayönüne kadar geliyorlar, Viktorya'ya dayandılar, siz erkekler ne yapıyorsunuz" dedi. Biz donakaldık. Ellerimizde portakallarımız vardı. Birden havaya fırlattık. Peki, ne yapacağız, dedik. Onlar Sarayönünden bize gelinceye kadar 1000 – 1500b kişi de halk onlara eşlik ederek bizim kapıya dayandılar. Hocamız Yusuf Kaptan hemen geldi. Biz de dışarıda ıslanıyoruz. Yağmurdan sırlıklam olduk. Ama kimin umurunda. O dönemde bir tane üniformamız var. Eve de gidemiyoruz. Onlar da hep ıslandı. Onları gece kuruttuk sabah yine giydik.

Biz kızlara: "Hadi buyurun içeriye, hem yemeğimize de yeriz, yağmur diner ondan sonra gideriz." Dedik. Kızlar: "Bizim atalarımız Kurtuluş Savaşı'nı karlar içerisinde kazandı, biz bu yağmurdan korkmayız." Deyince Biz erkekler utandık. Hep birlikte bayrağımızı aldık. Kızların yaftaları da vardı. Onlarda "Ya taksim – ya ölüm" yazılıydı. Biz de aldık. O dönemde değişik değişik pankart taşıyamazdık. İngilizler coplarlardı. Demokrasi yoktu. 1957 – 1958'de birçok olaylar yaşadık. Bu

ilk olaydı. Viktorya Lisesi'ndeki öğretmenler de Türkiyeliydi. Müdürleri de Türkiyeliydi. (Eğitim Müdürü Hüsnü Feridun'un Hanımıydı.)

Önde erkekler, Mesut Bey (Uzun Mesut derdik.) bayraktarımızdı. Onun arkasında biz de sıra olduk. Hep birlikte dünyaya sesimizi duyurmak için Viktoryalılarla birlikte Zafer sinemasından Çağlayan'a oradan da bütün Lefkoşa'nın surlarını dolaşacağız ve Sarayönüne geleceğiz. O gün, günlerden Cumartesiydi. O zamanlarda cumartesi günü de okul vardı. Zafer sinemasının önünden geçmemizin nedeni sinemada mühim bir film vardı. Hatta biz daha önceden de gitmek istiyorduk. (Kızlar gelmeden önce). Zafer sinemasının önünde büyük bir kalabalık vardı. O yürüyüşe onları da alalım. Daha kalabalık görünelim diye o yöne geldik. (İngiliz askerlerin bize hiçbir zaman dost olmadığını biliyorduk. Ama bu yürüyüşte iyice anladım ki İngiliz askerleri bizim düşmanımızdı. Asla ve asla dostumuz değildi. Rumlarla çarpıştıklarında Rumlar onlara sopalarla saldırırlardı. Onlar kalkanlarla cevap verirlerdi. Rumlara hiçbir zaman silah sıkmadılar. Rum'a karşı silah sıkma izni yoktu. Ama biz o gün çıktık. Zafer sinemasının önünden Doktor Küçük'ün Halkın Sesi gazetesinin olduğu yere geldik. Bize bir konuşma yaptı ve "panik yapmayın, evlerinize dağılın. Ben gerekli yerlerle görüştüm" dedi. Niyazi Bey bizi uyardı Polis komutanı. Biz onları dinlemedik. Hatta o heyecanla düşmen belledik. Dağılacığımız yerde yürüyüşü daha da ileriye götürdük. Sarayönüne geldik. Tam Sarayönüne geldiğimizde İngiliz askerleri cipleriyle geldiler önümüze dikildiler. "Süngü tak" emri aldılar. Süngülerini taktılar ama bizim daha onları dinlediğimiz yok Arasta'ya doğru yürümek istedik. İngilizler süngüyü sokar biz onları dinlemeyiz. Nereye gidersiniz diye sordular. Rum geliyor. Biz de onu püskürtmeye gidiyoruz, dedik. İngiliz süngüyle durduramayacağını anlayınca, göz yaşartıcı bomba atmaya başladı.

Onun da çaresini bulduk. O göz yaşartıcı bomba atar biz de gözlerimizi kaparız. O atar biz kaparız. Onların attığı bombayı kapıyoruz, biz de onların üzerine atıyoruz. Derken arada büyük bir mücadele başladı. Hem bizim , hem onların göz yaşartıcı bombanın etkisinden dolayı dermanımız kalmadı. aradaki mesafe 20 – 30 metre ancak var – yok gibi bir şey.

Bizlerin kendilerini dinlemediğini gören İngilizler evlerinize gidin diyor; ama biz ısrarla “hayır” yürüyüşe devam edeceğiz diyoruz. Bugünkü İş Bankası’nın olduğu yere sınır koydu. “Buradan aşağı geçeni vuracağız” dedi. Evkaf bahçesinin önünde sınırı geçen arkadaşlarımız oldu. Hatta birini tanıyordum. Necip ismindeydi. Onu ayağından vurdular. Hemen hastaneye kaldırdılar. Ama aynı gün her şey bitti. Karar verdik. Viktoryalılar çok heyecanlılar herkes koğuşlarına dönecek. Liderlerimiz karar verdi. Herkes koğuşuna gidecek. Büyük bir heyecanla kızları Viktoryaya marşlar eşliğinde götürdük. Biz de döndük koğuşumuza yerleştik. Akşam yemeğini almaya başladığımızda saat 8 sularındaydı. Birden İngiliz askerleri koğuşu sardılar. Koğuş müdürümüz maalesef orada değildi. Herhalde Dr. Küçük’ün yanındaydı. Savala Bey vardı. “Ben öğretmenim” dedi. Onu hiç dinlemediler, dipçiklediler. Piyadeleri vardı İngiliz askerlerinin (Bizim için o dönemde piyade en modern silah. Bizde hiç silah yok, taş, sopa, şiş silahımız...Neyse daha sonra sabun talaşından bomba yapmayı öğrendik. Bu yetersiz silahlarımızla Ayluka mahallesindeki Rumları kaçırmayı başarmıştık. Lisenin yanındaki hanlardaki Rumları da kaçırtmayı başarmıştık.) Biz o dönemde Rum’a karşı o kadar dolduk ki okuldaki İngiliz hocalarımızı da kaçırttık. Lise son sınıfın ikinci dönemin hocalarını da kovduk. Bunun üzerine dilimizi kaybettiğimiz için hala üzülürüm.

İşte o gün koğuşu basan İngiliz askerleri hocamızı dipçiklemekle kalmadı. Üstümüze ateş açtı. Arkadaşlardan kimisi yatakların altına girdi. Bu durumdan dolayı İngiliz askeri büyük tepki topladı. Dr. Küçük dönemin Valisi Sir Foot'a durumu bildirdi. Kendisi hemen okulumuza geldi. "Geçmiş olsun. Bu olayı bütün dünyaya duyuracağız" dedi. Sonucu acı da olsa bütün dünyaya bir kez daha Rumlarla bir arada yaşayamayacağımızı bir kez daha duyurmuş olduk.

Mehmet GÜÇLÜ

1956'da Türkleri İngilizler, Rumlara karşı polis yazarlardı. 1956'da Ahmet Sadan'ı vurdular. 1958'de bizim köyde 3 Türk'ü vurdular. Babanı koyunlarını beklerken Arif Hasan ve Hüseyin Hasan'ı 13 Temmuz'da Gönendere'de vurdular.

Ben o zamanlar 17 yaşlarındaydım. Çiftçilikle uğraşırdım. Rahmetlik Hasan dayıyla patoz almaya gitmiştik. "Sen bunda ne aran?" dedi. Sadık Çavuş durum kritiktir, derhal köye dön dedi. Döndüğümüzde köylülerin ovaya doğru gittiklerini gördüm. Kardeşlerini, babanı vurdular dediler. Babam ölmemişti, İngilizler hastaneye götürdüler. Ancak kurtarılamadı. Vuranlar bizim kendi köyümüzün Rumlarıydı. Kardeşim en az 1,5 kilometre koşmuş, kaçmak istemiş ama kovalayıp vurup öldürmüşler. Mustafa Güler diye biri daha varmış, o köye taraf kaçtığı için kurtulmuş ve köylüye haber vermiş. Rumlar o dönemde parayla bile bizim işimizi yapmazlardı. Kimyevi gübreyi, hatta gab telini bile vermezlerdi. Demir- çimento kesinlikle vermezlerdi.

Babamın cenazesini Sadık Çavuş'un nezaretinde getirdik. Ama daha sonra Sadık Çavuş, devriye gezerken Akova tarafında vurdular. O dönemde toplu saldırılar yoktu. Bulduklarını buldukları yerde vuruyorlardı. 63'ten sonra köyleri basıp, yolları

kesmeye başladılar. 60'ta Cumhuriyet kuruldu. 63'e kadar zor dayandılar. 74'te tümümüzü kestiler.

Süleyman GÜLER

1955'te Abdullah Çavuş'u vurdular sonra birçok insan vurdular. Ertesi günlerde Rumlar köyümüzü bastılar, İskelede maonacılarla (kayık) birlikte Rumlara karşı biz de toparlandık. Biz 8-10 kişi kadar geldik. Onlar da 9-10 kişi bize taş atarlardı. Hiç taş yemeden kaçtık. Rumlara iyice yanaştık. Rumlardan birini bıçakladık yere düştü. Rumlar kaçmaya başladı. Geride Türkler kaldı. İngiliz askeri hemen orayı bastı. İki otomobil eşya topladılar. Ölülerini de aldılar ve köyün birine gömdüler. Rumlar suçlu olduğu için yanlarına kaldı.

57'de yine saldırmaya kalktılar. Yine aynı hadise uğradılar. Artık Türklerden korkmaya başladılar. Ben TMT'de 3. başkandım. Silahları, kurşunları gider cebimizden alırdık ve üç kişiden saklardık. Bir İngiliz'den, bir Rum'dan bir de içimizdeki düşmanlardan. Biz o dönemlerde hanımla pastırma yapardık. (Soyadım da pastırmacılık mesleğimden geliyor.) birisi geldi teşkilat için kurşun istedi. Yollanan adam casus çıktı. Bizden olan birinin ismini söyledi, ben de verdim. İngiliz askerleri gece yarısı polisler, çavuşlar geldiler. Baskın ettiler bizim atölyeyi. Havaya silah attılar. Telaşe ile biz de işle meşgul olduğumuz için mermileri gizli yerine değil de bulgur çuvalının içine öylesine geçici olarak sokuvermişim. "Seni yoklayacağız, hakkında şikayet var." Dediler. "Ben de yoklayın" dedim. Her yeri aradılar ve sonunda buldular. Hanım, "bunu deniz kenarında buldum, götürüp polise teslim edecektik. Daha kocama bile söylemedim." Dedi. Zira yan taraftaki komşumuz da polis çavuşuydu. Bizi hemen aldılar. İngiliz hükümeti 1957'de yasa çıkarmıştı.

Kurşun veya silah her kimde bulunursa (Rum veya Türk) asacaktı. Bir Rum'u silahlarla tuttular ve onu astılar. Denктаş o dönemde iyi savcıydı ama onu kurtaramadı. Beni de gece-gündüz üç ay içeride tuttular. "Seni asacağız" diyorlar. Teşkilattayım ben, onlarla konuşuyorum falan ama Rum polisleri gelip gidip seni asacaklar, seni asacaklar, diye üç ay bu şekilde vakit geçirdim.

Daha sonra Denктаş Bey'in sayesinde bu işten sıyrıldım. Çalışmalarına TMT içerisinde devam etmeye başladım. Allah'a şükür ki bu günlere geldik.

Mehmet ÖZPASTIRMACI

Biz o dönemlerde yeni evliydik.Karyolada yatardık.ve silahlar belimize batardı. Çünkü o dönemde silahlar gizliydi.Benim evim depoydu. "Çanak" deriz o zamanlar silahları toprak altına gömüyorduk. Üç tane çanak vardı bende. Toprağı açardık, içine gömerdik. Özellikle elinden kazma kürek işi gelmeyen (öğretmen, amir vs.) kişilerin evlerine gömerdik ki şüphe çekmesin. Onların evleri daha emindi.

1958'de Cıvısil'deydik. (Cevizli) Hiç silahımız yoktu. O dönemde daha Türkler de silah yok. Arkadaşımla birlikte 56'da 57'de su borularından silah yapardık.Eşlerimizin hiç haberi yok. Gizli gizli gideriz. Kimseye bir açıklama yapmayız. Derken bir gün bana bir haber geldi. Beni Larnaka'dan istiyorlar. Amerikan Akademi'den beni bir hoca istiyor. Benim teşkilattan falan haberim yok. Bana teşkilatla ilgili bilgi verdiler ve gömmem için silah verdiler. (Bana ve abime güvenerek bu görevi verdiler ama yanlış.) Silahları getirdim, evimin ocağının içini

kazdım. Toprağın içini sıvadım. Silahları sardım ve toprağa gömdüm. Üstüne de beton döktüm. Onun üzerine de bir ateş yaktım ki eski kullanılmış bir ocak görünümü vereyim diye.

Nitekim Civisile geri döndüm. Bana gerekli uyarıyı yaptılar. Bir arkadaşı benimle ilgili araştırma yapması için görevlendirmişler. O birkaç basit silahla Kıbrıs'ı feth edeceğimi zannediyordum. O derece kendime güvenim sonsuzdu. Silah saklama gibi olayların dışında bizde o dönemlerde pek fazla bir olay olmadı.

Muammer ARI

Eşim evde silah onarırdı. Bütün gece mevziideydi. Hiç yüzünü görmezdim. Bana "Bu silah ve TMT olaylarından birine bahsedersen beni kaybedersin." Dedi. Evde hiç kumaş bırakmamışlardı. Silahları kundaklı bebek gibi sararlardı. Ailem bir şeyler hissedirdi ama bana sorduklarında hiçbir şey bilmiyorum derdim. Konu komşu ile görüşmezdim. Ağzımdan hiçbir şey kaçırmayayım diye. Çok zor günler geçirdik. Şükür Allah' bu günlere geldik.

Bizim köyümüz Larnaka idi. Deniz kenarında harika, çok güzel bir köydü. Türk – Rum karışık bir köydü. Bizi Barış Gücü korudu. Muratağa, Atlılar ve Sandallar'da yaptıklarının aynısını bize de yapabilirlerdi. Aklıma gelir o günler de içim cız eder. Türk –Rum karışık otururduk. Dedim ama onlar ayrı mahallede biz ayrı mahallede otururduk. Girne gibi bir liman kentidir Larnaka. Mehmetçiklerin sayesinde buraya geldik. Çok şükür. İkinci harekattan önce eşlerimizi esir aldılar.

Bizi esir aldılar. Şiolarla çukur kazarlardı. Allah'tan Mehmetçik adaya çıktı da bizi bıraktılar kaçan kaçana. Can derdine düştüler. Biz de bu sayede kurtulduk.

Rabia ARI

1960 KIBRIS CUMHURİYETİ'NİN İKİ HALKLILIĞI

1959 Londra ve Zürih Anlaşmalarına uygun olarak anayasanın hazırlanması ve Kuruluş ile Garanti Anlaşmalarının ilgili taraflarca (Kıbrıs Türk Halkı, Kıbrıs Rum Halkı, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere) imzalanmasından sonra 16 Ağustos 1960'ta iki uluslu Kıbrıs Cumhuriyeti doğmuştu. Bu Cumhuriyet egemenlik ve bağımsızlığın iki ulusal topluma ortaklaşa verildiği fonksiyonel federatif bir ortaklık Cumhuriyeti idi. Anayasa bir halkın diğerine hükmedemeyeceği esasını getirmişti.

Kıbrıs Türk halkının hayati çıkarlarını ilgilendiren konularda veto hakkı olması;

Temsilciler Meclisinde ayrı çoğunluk gereksinimi;

Yüksek anayasa Mahkemesinde eşit temsiliyet

gibi maddelerle Anayasa Kıbrıs Türklerine güvence veriyordu. Türk ve Rum Cemaat Meclislerinin kendi sahalarında yasama ve yürütme yetkileri vardı.

Amaç; adada, din, dil, kültür ve ulusal kimlik yönünden tamamen farklı olan iki ayrı halkın, politik eşitlik ve ortaklık esasına dayalı bir Cumhuriyet altında birlikte yaşamalarını sağlamaktı.

1960 Anayasasının en önemli maddelerinden biri de adanın tümünün veya bir kısmının başka bir ülke ile birleşmesine kapalı olması idi.

1960 Anayasası Cumhurbaşkanı'nın Rum ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı'nın Türk olacağı bir başkanlık rejimi getirdi. Kendi halkları tarafından ayrı ayrı seçilen Cumhurbaşkanı ve Yardımcısı'nın kendi halklarını ilgilendiren belli konularda son sözü söyleme hakları vardı.

Anayasa, Merkezi Hükümete, Yasama, Yargı, Kamu Hizmeti ve Güvenlik Kuvvetlerine her iki ulusal halkın katılımını sağlıyordu. Bakanlar Kurulu yedi Rum

ve üç Türk Bakandan oluşup Dışişleri, Savunma veya Maliye Bakanlarından birinin de Türk olması gerekiyordu.

Temsilciler Meclisi iki halk tarafından ayrı ayrı seçimle seçilen otuz beş Rum ve on beş Türk üyeden oluşuyordu.

Cumhuriyet, Anayasa gereği Yüksek Anayasa mahkemesi ve Yüksek Adalet Mahkemesi isimli iki yüksek mahkemeye sahipti. Yüksek Anayasa Mahkemesi tarafsız bir başkan ile bir Türk ve bir Rum olmak üzere üç yargıçtan oluşuyordu. Yüksek Adalet Mahkemesi ise tarafsız bir başkan ile iki Rum ve bir Türk yargıçtan oluşmuştu.

Alt Mahkemeler Kaza Mahkemeleri idi. Görülecek dava bir Türk davası ise Türk yargıç veya yargıçlar, Rum davası ise Rum yargıç veya yargıçlar tarafından görülmesi öngörülmekteydi. Dava Türk ve Rum taraflar arasında ise mahkeme hem Türk hem Rum yargıçlardan oluşuyordu.

Kamu hizmetlerinden yüzde yetmiş Rum yüzde otuz Türk oranı esastı. Anayasanın belirli maddeleri temel maddelerdi ve hiçbir şekilde değiştirilmeleri mümkün değildi.

Türkiye, İngiltere ve Yunanistan aralarında imzaladıkları Garanti Antlaşmasıyla garantör ülkeler olarak, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına toprak bütünlüğüne yönelik herhangi bir saldırıya karşı koruyucu görev üstlenmişlerdi. Kıbrıs Cumhuriyeti kurulan düzeni yürütmekle yükümlü idi. düzenin bozulması halinde garantör ülkelerin birlikte veya teker teker askeri ve sivil tedbir alma yetkileri vardı.

Garanti Antlaşması çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan'ın adada sırasıyla 650 ve 900 kişilik birer askeri birlik bulundurma hakları vardı.

Türk Alayı'nın Kıbrıs'a gelip yerleşmesi, Kıbrıs Türkleri'ne sonsuz bir güven duygusu vermişti.

AKRİTAS PLANI (KIBRISLI TURKLERİ YOK ETME PLANI)

Makarios'un, Londra ve Zürih Anlaşmalarını imzaladıktan sonra seçtiği bakanlardan dördü., EOKA tedhiş örgütünün önde gelen üyeleri idi. Bu örgütün Lefkoşa bölgesi sorumlusu Yorgacıs'e İçişleri Bakanlığı görevini verirken aynı zamanda onu, EOKA'nın sadık üyelerinden oluşacak bir gizli örgüt kurmakla da görevlendirmişti

Yorgacıs AKRİTAS kod adını alarak bu örgütü kurdu. Örgüt kısa sürede ada sathına yayıldı. Zamanın Temsilciler Meclisi Başkanı Glafkos Klerides ve Çalışma Bakanı Tasos Papadopoulos örgütte beyin görevini yürütüyorlardı. Örgütte görev alanlar yeni kurulan hükümet ve devlet mekanizmasında kilit noktalara getirildiler. Kıbrıs'taki Yunan Alayı subayları eğitimlerini üstlendi. Özel askeri eğitim için de Yunanistan'a gönderildiler. Sürekli bir eğitim ve tatbikat programı uyguladılar.

Makarios'un direktifi ile bu örgüt, geniş kapsamlı bir askeri, sivil, politik genel prensip ve taktikleri içeren Akritas isimli planı hazırladı. Bu planda; nihai hedefe ENOSİS'e ulaşmak için Kıbrıs'ta ve uluslararası alanda uygulanacak taktik dünyanın nasıl kandırılacağı Türklerin haklarını ellerinden almak için izlenecek yol ve Kıbrıs Türklerine genel saldırı yapılırken öne sürülecek iddialar belirlenmişti.

Akritas örgütüne bağlı birlikler, personel, görevleri ve görev yerleri, silah ve cephaneleri askeri konuları kapsayan genel Harekat planında açıkça belirtmektedir.

Akritas Planı tüm harekatı safhalara bölen bir plandı. Makarios' ırı Londra ve Zürih anlaşmalarının adil olmadığı yönündeki demeçleri ile Anayasanın işler bir anayasa olmadığı iddiaları ve değişiklik önerileri Akritas Planının uygulanmış safhalardır. Kıbrıs'ta tüm bu Bizans oyunları sürerken, konuyu dünyaya, Kıbrıs'ın bir iç meselesi olarak lanse etme oyunları da planın bir başka bölümünün uygulanması idi. Eğer Kıbrıs Türkleri esas gayeyi anlamamış ve varolma için mücadeleyi yürütmemiş olsalardı, kuşkusuz Akritas Planı tüm maddeleri ile uygulanacak ve nihai amaç olan ENOSİS gerçekleşmiş olacaktı.

RUMLAR ENOSİS ÇIĞIRTKANLIĞI VE İKİ HALKI YIKMA ÇABALARI (1960-1963)

Kıbrıs Rumlarının, Enosis psikolojisinden bir türlü kurtulamayıp liderlerinin demeçleri ve genel tavırları ile Cumhuriyeti koruyup yaşatmak yerine memnuniyetsizlik belirterek bundan kurtulma çabalarına karşılık, Kıbrıs Türkleri'nin, adadaki varlıklarını sürdürmek , anayasal haklarını ve bağımsızlıklarını korumak için kararlı bir tutum içerisinde olmaları; bu dönemin en belirgin özelliğiydi.

Bilindiği üzere Kıbrıs'ın ilk ve son Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş ve bağımsızlık anlaşmalarını Enosis'i

gerçekleştirecek bir sıçrama tahtası olarak gördüğü için imzalamıştı. Nitekim Makarios 13 Kasım 1959 tarihli demecinde "Ada idaresi sekiz asırdan bu yana ilk kez Rum'ların eline geçmiştir" diyerek Rumların asıl amacının Enosis olduğunu yinelemiştir. .

1 Nisan 1960'ta Londra ve Zürih Antlaşmaları hakkındaki görüşlerini ortaya koyarken Makarios, "Ümit ve emellerimiz Zürih ve Londra Antlaşmaları ile gerçekleşmiş değildir. Fethedilen kalelerden nihai zafere doğru mücadeleye devam edeceğiz." ifadesini kullanmıştı.

Makarios'un bu yöndeki demeçlerine birçok örnek verilebilir. Rumların gerçek düşünce ve amaçlarını yansıtan ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin sonunu hazırlayan bu tür tahrik edici ve saldırgan demeçler sürekli olarak verilmişti.

"Beni tanıyan hiçbir Rum benim milli bir Kıbrıs kimliğinin yaratılması için çaba harcayacağıma asla inanmaz. Antlaşmalar bir Millet değil bir Devlet yaratmıştır."

Makarios

28 Mart 1963, Cyprus Mail

"Yunanistan'la birleşmek her Kıbrıslı Rum'un daima kalpten desteklediği bir emeldir. Bir Cumhuriyet kurarak bu emele son vermek mümkün değildir. "

Makarios

9 Nisan 1963~ The London Times

ENOSİS AMAÇLI ÇABALARLA ANAYASADAKİ TÜRK HAKLARINI ENGELLEME UĞRAŞLARI

Rum liderliği, Akritas Planı uyarınca Enosis yanlısı demeçlerini sürdürürken, Türklere Anayasa ile aşırı haklar verildiğini ve Anayasanın işlemediği iddialarını öne sürerek, Anayasanın değiştirilmesi yönündeki uğraşlarını yoğunlaştırmıştı.

BÖYLECE YAPILACAK ANAYASAL DEĞİŞİKLİKLERLE ENOSİS’İ ENGELLEYEN TUM MADDELER ORTADAN KALKACAK VE ADA’NIN YUNANİSTAN'A BAĞLANMA YOLU AÇILMIŞ OLACAKTI.

Bu politika çerçevesinde, Rumlar Anayasanın birçok maddesinin uygulanmasını sinsice engellemeye başladılar. Örneğin; Cumhuriyetin Kamu Hizmeti sektörüne Türklerin %30 oranında katılmalarını engellerken, %70 - 30 oranındaki uygulamayı, EOKA tedhiş örgütünde aktif görev yapmış ve Türk kanı dökmüş canileri kamu hizmetine alma yönünde kullandılar.

Kıbrıs Türklerine Anayasanın verdiği hakların uygulanmasını engelleme çabalarının beklenen sonucu vermediğini gören Rum liderliği, Ocak 1962'de Zürih ve Londra Anlaşmaları'nın Kıbrıs Türklerine gereğinden fazla hak ve yetki verdiğini, Türklerin de bu yetkileri devlet işlerinin yürütülmesini engelleyici şekilde kullandıklarını iddia ederek Anayasanın 13 maddesinin değişmesi için kampanya başlattı.

1960 Anayasası, ayrı belediyelerin Cumhuriyetin ilanından itibaren altı ay içinde kurulmasını öngörüyordu. Mevcut ayrı belediyeleri kabul edip gerekli olan

yenilerini oluşturma yerine, kabinenin Rum bakanları var olan belediyeleri bile dağıtma kararı aldı.

YÜKSEK ANAYASA MAHKEMESİ RUM BAKANLARI TARAFINDAN ALINAN BU KARARI GEÇERSİZ İLAN ETMİŞ ANCAK MAKARİOS MAHKEME KARARI NA UYMAYACAĞINI AÇIKLAM IŞTI.

Bu ve benzeri nedenler Yüksek Anayasa Mahkemesi tarafsız Başkanı Prof. E. Forsthoff'un görevinden istifa etmesine yol açmıştı.

RUMLARIN ORTAKLIK STATÜMÜZÜ KALDIRMA ÖNERİLERİ

Makarios 30 Kasım 1963'te 13 maddeden oluşan ve 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasındaki kurucu ortaklık haklarımızı ortadan kaldırmayı amaçlayan önerilerini Kıbrıs Türk liderliğine sundu.

Önerilen değişiklikler arasında Anayasaya göre "değişmez" olanları da vardı. Değiştirilmesi önerilen 13 madde arasında bizim için en can alıcı olanlar ise şunlardı:

Cumhurbaşkanı Yardımcısının veto hakkının kaldırılması;

Anayasanın Meclis'te karar alınırken ayrı ayrı halkların çoğunluğunu gerektiren maddelerinin iptal edilmesi;

Anayasanın öngördüğü ayrı Türk ve Rum belediyelerinin iptal edilmesi;

Kamu hizmetindeki %70 – 30 oranının kaldırılması;

Makarios'un 13 maddelik Anayasa değişikliği önerilerinin, anayasal haklarımıza ve dolayısıyla öz vatanımızda var olmamıza yönelik çok ciddi bir saldırı olduğunu gören Kıbrıs Türk liderliği, Kıbrıs Türkünü tamamıyla Kıbrıs Rumlarının insafına bırakacak olan bu önerileri kesinlikle reddetti.

DAHA SONRA KIBRIS RUMLARI'NIN DA İTİRAF ETTİĞİ GİBİ, BU ÖNERİLERİN ESAS AMACI ENOSİS'İN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİ ORTADAN KALDIRMAK ANTLAŞMALARI İPTAL ETMEK VE KIBRIS'I YUNANİSTAN'A BAĞLAMAKTI.

21 ARALI K 1963 - 4 MART 1964

Bu önerilerin reddedilişiyile bizleri yıldıramayacaklarını anlayan Rum liderliği, bu kez 21 Aralık 1963 akşamı Akritas Planı'nın silahlı eylem safhasını Lefkoşa' da uygulamaya koydu. Ancak halkımızın direniş i ile karşılaş an caniler 24 saat içerisinde bizleri yok etme planlarında başarıya ulaşamadılar.

Rumların bu insanlık dışı ve barbarca saldırıları kısa sürede bütün ada sathına yayılmış ve bunun sonucu olarak yüzlerce kardeşimiz şehit edilmiş, 103 köyümüz yıkılıp, yıkılmış ve 30.000 kardeşimiz kendi öz vatanlarında göçmen durumuna düşürülmüştü.

Saldırlara paralel olarak Kıbrıs Türkleri, Devlet mekanizmasının bütün organlarından (yasama, yürütme, yargı, güvenlik, kamu hizmeti) ve bütçeden tamamen dışlanmış ve bu organlar tümüyle Rumlaştırılmıştı.

1963-1964 döneminde Rum Milli Muhafız Ordusu Komutanlığı yapmış olan General George Karayannis bir Yunan gazetesinde yayınlanmış olan söyleşisinde, "Türkler Anayasa değişikliğine karşı çıktıkları zaman Makarios planını (Akritas) uygulamaya başladı ve Aralık 1963'te saldırılar başladı" diyerek saldırıların Rumlar tarafından başlatıldığını itiraf etmişti.

23 Aralık'ta Lefkoşa'nın Türk kesimi kuşatıldı ve Lefkoşa'nın varoşlarından olan Küçük Kaymaklı yoğun bir saldırıya hedef oldu.

Saldırıları vahşet dolu ve insanlık dışı katliamlara dönüşmekte gecikmedi. Rum kesiminde bulunan Lefkoşa Genel Hastanesinde yatan Türk hastaların katliamı bunlardan sadece biridir.

23 Aralık 1963 tarihli İngiliz "Guardian" gazetesinde yayınlanan bir İngiliz Hükümet raporuna göre, hastanede yatan yirmi beş Türk hasta yataklarından kaybolmuştu. Bir İngiliz istihbarat subayının bulgularına göre bu hastaların boğazları Rum hastabakıcılar tarafından hasta yataklarında kesilmiş ve vücutları bir kamyonu yüklenerek şehrin kuzeyindeki bir çiftliğe götürülerek orada kıyma makinesinden geçirilerek öğütülmüş ve atılmıştı.

O günlerin vahşet dolu olaylarına sahne olan köylerden birisi de karma köy olan Türkeli' dir (Ayvasıl). Oradaki kardeşlerimize aynı köyde yaşayan Rumların yaptıklarını yabancı yazarların kalemlerinden beraberce izleyelim.

Noel Akşamı yapılan bu katliamı tanınmış gazeteci yazar H. Scott Gibbons "Şerefsiz Barış" (Peace Without Honour) isimli kitabında şöyle anlatıyor.

"Silah sesleri ve tüfek dipçikleri kilitli kapıları dövüyordu, halk sokaklara çıkarılmıştı.

Yetmiş yaşındaki ihtiyar bir Türk ön kapısının kırılma sesi ile uyandı. Yatak odasından çıktığı zaman kapının içinde birçok silahlı genç adam buldu. "Çocukların var mı? " diye sordular. Adam korku ile, "Evet" dedi. Bir tanesi 'Onları dışarı gönder, " diye emretti. Adamın on dokuz ve on yedi yaşındaki iki oğlu ve on yaşındaki kızı alelacele giyinerek silahlı adamın peşinde dışarı çıktılar. Bahçe

duvarının dışına dizildiler ve silahlı adam onları makineli tüfekle kurşunlayarak öldürdü.

Başka bir evde on üç yaşındaki bir erkek çocuğu, elleri dizlerinin arkasına bağlanarak odaya atıldı. Bir taraftan ev, gelenler tarafından talan edilirken diğer taraftan bu çocuk tekmelenerek ve dövülerek hırpalandı. Sonra başının arkasından bir tabanca ile vuruldu.

O gece Ayvasıl'da on iki kişi katledildi. Geriye kalanlar tekmelenerek itilip kakılarak evlerinden toplandılar. Bu katliamdan kurtulanlar Yılmazköy' deki (Şillura) Türklerin yanına göçmen olarak sığındılar.

Sonra silahlı saldırganlar dikkatlerini Türk evlerine çevirdiler. Evleri talan edip yıktıktan sonra ateşe verdiler. "

14 Ocak 1964 tarihli Daily Telegraph gazetesi hunharca şehit edilen bu kardeşlerimizin toplu mezarlarının bulunduğunu şöyle anlatıyordu: "Bu akşam, Lefkoşa' dan 13 mil uzaktaki Ayvasıl köyünün dışında gömülmüş olarak bulunan dokuz Türk'ün cesetleri İngiliz paraşüt birliğinin nezaretinde Kızılay Hastanesine getirilirken hastanenin dışında sessiz bir kalabalık toplanmıştı. Cıvarda biri kadın olan üç ceset daha bulunmuş fakat çıkarılamamıştır. Türkler aynı bölgede öldürölüp gömölümüş olduğuna inanılan yirmi kişinin gömölümüş yeri tespit etmeye çalışıyorlar. Hepsinin de Noel'de Ayvasıl köyündeki çatışmalar sırasında öldürölümüş olduğuna inanılıyor. Köyden kaybolan yedi kişilik bir ailenin de orada gömölümüş olduğuna inanılmaktadır.

Toplu mezarların alelacele bir buldozer tarafından açılıp örtölümüşü görölümüşü. Hepsi kurşunlanmış olan cesetler iki – üç insan boyu derinliğine gömölümüşü. Başından vurölümüş çocuğun elleri hala dizlerinin arkasına bağlıydı"

1 Ocak 1964 tarihli The London Times gazetesinde yayınlanan haberde Makarios'un verdiği demele Londra ve Zürih anlaşmalarının artık geçerli olmadığını açıkladığı belirtilmişti.

**BÖYLECE ADADA İKİ HALKIN ORTAKLIğINA DAYALI
CUMHURİYET ORTADAN KALKMIş OLDU.**

YABANCI BASININ VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN TANIKLIĞI

1963-1964

Guardian, 31.12.1963

KIBRIS'TA ANARŞİ

“22 Aralık sabahı, Rumların açtığı ateşle bir Türk kadın ve erkeğinin ölmesine yol açan kurşun, hiç şüphe yok ki bilinçli bir şekilde Türklerin tahrik edilmesi amacına yönelikti. Bundan bir veya iki hafta önce sivil giyimli Rumların Lefkoşa’da Türklerin kimliklerini görmek istemeleri büyük olaylara yol açmıştı.”

The Daily Express, 28 Aralık 1963

“Bugün son beş gündür 2000-3000 kişinin muhasara altında tuttuğu Lefkoşa’nın Türk kesimine gittik. Oraya giden ilk batılı gazetecilerdik ve gördüğümüz manzara tanımlanamayacak kadar korkunçtu. Halkın içinde bulunduğu dehşet, histeri derecesinde idi ki bu da ağlamanın ötesinde korkunç bir şeydi.

Söyleyebileceğimiz şunlardır:

Kumsal’da İrfan Bey Sokak, 2 No’lu eve girdik. Evin içi kırık cam parçalarıyla doluydu ve bir çocuk bisikleti köşeye atılmıştı.

Banyo odasında, bir grup balmumu heykele benzeyen, üstlerinde katledilmiş anneleri bulunan üç ölü çocuk vardı. Onun yanındaki odada ise başından vurulmuş bir kadın cesedini gördük.

Bize, bu evin bir Türk Binbaşısına ait olduğu ve ailesinin ilk olaylar sırasında saldırganlar tarafından öldürüldüğü söylendi. Olay üzerinden beş gün geçmesine rağmen hala orada yatıyorlardı...

Daily Herald, 1.1.1964

“...Türk evlerini gördüğüm zaman, dehşete düşüren bir manzara ile karşılaştım.

Duvardan başka hiçbir şey yoktu. Bir napalm bombasının daha fazla mahvedebileceğinden şüpheliyim. 40 tane beton bina iskeleti saydım. Her ev ayrı ayrı benzin dökülerek yakıldı. Tavandan evin içine inmiş olan kiremitlerin altında, yatak sustaları (birbirine karışmış), çocuk yatakları, sandalye, masa ve dolap parçaları buldum.

Ayvasıl’dan bir mil uzaklıktaki komşu köyde, 16 tane harap olmuş ve yakılmış ev saydım. Hepsi Türk eviydi. Bu köyden 100’den fazla Türk yok olmuş. Hiçbir köyde zerre kadar zarar gören bir Rum evi görmedim...”

Daily Telegraph, 14.1.1964

KUCAĞINDA EL BOMBASI

“... Köyden kaybolan yedi kişilik bir ailenin burada gömülmüş olabileceği düşünülüyor. Evlerin yanmış ve damından içeriye el bombalarının atılmış olduğu görüldü.

Mezarlar bir buldozer tarafından aceleyle açılmış ve 2-3 ceset üst üste gömülmüş. Hepsi de vurulmuş.

Bir adam, elleri ayaklarının arkasına bağlanmış ve çömelmiş bir vaziyetteyken başından vuruldu. Göbeğindeki yara, bir el bombasının göbeğine atılmış olabileceğini gösteriyordu. Cesetler için arayış 12 kadar Türk'ün eski bir mezarlık olan bu bölgede gömüldüğünün öğrenilmesiyle başladı. BU cesetlerin Lefkoşa hastanesinde ölen yaralılara ait olduğu var sayılmıştır. Fakat şimdiye kadar bulunan cesetler giyinmişti ve bu mezarlıklara vurulduktan hemen sonra götürüldükleri belliydi...”

The Sunday Times, 5.1.1964

“EOKA sadece ve sadece Enosis için savaşıyordu. Birçok eski EOKA’cı, Türkleri ezmek ve yok etmek pahasına çalışan EOKA Başkanı Grivas’ı lider olarak görüyorlar.

Kanlı Noel saldırılarına kıvılcım saçan, Anayasa değişiklik isteklerinin Türklerde yarattığı korkunun gerisinde, Enosis sonucu adanın Yunan egemenliğine girmesi vardı. Rum okullarında Cumhuriyet değil, hala Enosis öğretilmekteydi.”

London Times, 15.4.1964

SİYASİ SORUMSUZLUK

“Makarios da dahil, tüm Rum toplumu eski idealleri olan silah zoru ile ENOSİS’i gerçekleştirme yoluna dönmüşler. Kıbrıslı Rumlar BM ile işbirliğine son vererek Türkleri ezmek, hatta adadan atmak istiyorlar.”

New York Times, 15.4.1964

KIBRIS’IN ÜZERİNE ÇÖKEN KARANLIK

“Makarios’un idaresindeki Rumlar ve Papandreu’nun idaresindeki Yunanlılar açıkça adada kendi şartları dışında gerçekleştirilecek bir barış veya uzlaşma istemiyorlar.”

Washington Post, 22.5.1964

BM HAREKETE GEÇMELİ

“Türkiye, Kıbrıslı Türkleri kurtarmak için müdahale edebilir. Türkiye’nin bu ana kadar gösterdiği sabır gerçekten Başpiskopos Makarios’un yaptığı kışkırtmalar kadar kayda değer. İşte bundan dolayı kayıp Türkler konusunda BM’nin etkili bir şekilde harekete geçmeleri şarttır.”

28.12.1963

YASAKLANMIŞ ŞEHİRDE

“Bu akşam dokuz gün içinde 200 ile 300 Türk’ün katledildiği Lefkoşa’nın Türk kesimine gittik. Biz oraya giden ilk batılı gazeteciler idik. Orada kelimelerle anlatılamayacak korkular gördük.”

Daily Telegraph, 14.1.1964

VURULAN 12 TÜRK’ÜN MEZARI BULUNDU

“Köyden kaybolan 7 kişilik Türk ailesinin buraya gömüldüğü tahmin ediliyor. Evleri yakılmış ve damından aşağıya el bombaları atılmıştır.”

Il Giorno, 14.1.1964 Giorgio Bocca’nın Makalesi

KIBRISLI TÜRKLERİ AVLIYORLAR

“Görüşmeler Londra’da başlarken, Kıbrıs’ta terör devam ediyor. Şu anda Kıbrıslı Türklerin köylerden toplu göçlerine şahit oluyoruz. Binlerce insan evlerini, topraklarını sürülerini terk ediyorlar. Rum terörizmi acımasız. Bu kez Hellen lafları ve Platon’un büstleri bu barbar ve acımasız davranışları örtmeye yetmeyecek.”

Daily Telegraph ve Morning Post, 15.2.1964

KIBRIS HERŞEYİNİ RİSK EDİYOR

“Şayet Türkiye bugüne kadar buradaki alayını takviye etmediyse, bu Türkiye’nin sabrının bir delilidir. Bunu yapma hakkı inkar edilemez. Şayet uluslar

arası anlaşmaların herhangi bir anlamı varsa, Türkiye Kıbrıslı Türkleri başka katliamlardan kurtarabilir. Bu ırkçı ayrımcılığın en çirkin şekli. Konuyu bulandırmak için hatanın her iki tarafa ait olduğu iddia edilmiştir, fakat gerçek suçlu EOKA olarak bilinen Kıbrıs Rum örgütüdür.”

Le Figaro, 16.2.1964

ASKERİ HAREKAT

“Dün sabah Kıbrıslı Rumların 6000 kişinin yaşadığı Türk kesimine karşı giriştikleri saldırı gerçek bir askeri harekattır. Rum yönetiminin sözcüsü bunu resmen kabul etti.”

“Kıbrıslı Türklerle Rumların tüm bu olanlardan sonra beraber yaşamayı düşüneceklerini sanmak çok zor.”

Washington Post, 16.1.1964 Robert Estabrook'un Makalesi

KIBRIS'TA NEFRET

“Cüppeli ve sakallı, Başpiskopos Makarios gerçekleri örtbas eden bir Bizans yeteneğine sahiptir.”

“Makarios Hükümeti, bilinçli bir şekilde çatışmaları başlattı ve Kıbrıslı Türkleri yok etmek için kararlıdır.”

Christian Science Monitor, 17.2.1964

MAKARIOS İKİ CEPHEDE KAZANÇLI

“Azınlıkta olan Türkler kadınlarının ve çocuklarının çoğunu bir sinema salonuna doldurdular. Liderleri olan Kıbrıs Temsilciler Meclisi Üyesi Ramadan

Cemil, tehlikeli mevzilerini yabancı gazetecilere gösterdikten sonra ‘Ölmeye hazırlanıyoruz.’ Dedi.

Washington Post, 17.2.1964

KIBRIS TRADEJİSİ

“Kıbrıslı Rum fanatikler bir soykırım politikası güdüyorlar.”

Christian Science Monitor, 19.2.1964

HANÇER

“Kıbrıs Türkiye’yi hedef almış bir hançer gibi...”

1960 – 1963 – 1967 YILLARINA AİT ANILARI

1963'teki olaylar Girne Kapısı'ndaki Atatürk Büstünün kurşunlanmasıyla ve Bayraktar Camii'nin bombalanmasıyla başladı. Daha sonra Tahtakale ve Küçük Kaymaklı'da silahlı çatışmalar başladı. Küçük Kaymaklı'da birçok insanın öldürülmesinin sebebi bir Rum'un arabaya Kıbrıs bayrakları asarak gezmesi ve Türk halkını tuzağa düşürmesiyle başladı. Küçük Kaymaklı Rum'ların bu saldırısına daha fazla karşılık veremedi ve yenik düştü. Halk da esir alındı. Köylülerin bir kısmı ise Hamitköy ve civar köylere kaçtılar.

Küçük Kaymaklı'da esir alınan kişiler arasında ben ve kız kardeşim de vardık. Ben Victoria Okulu'nda orta birinci sınıfa gidiyordum. Benim kaldığım köy Rum köyü olan Aretyu idi. Okula da Rum otobüsleri ile gidiyordum. O gün okula gittiğimizde tehlikeli bir durum olduğu için köye dönmemize izin verilmedi. Küçük Kaymaklı'daki teyzemin yanına gittim. Küçük Kaymaklı'yı Rumlar işgal edince oradaki aileler esir alındı. Bu esirler kamyonlara bindirilip Çikko Manastırı'nda bulunan okullara yerleştirildi. Burada bir hafta kadar kaldık. Türkiye'den gelen jet uçakları ihtar uçuşu yaptığı zaman Rumlar paniğe kapıldı. Sonra Esirler BM'nin himayesinde Türk tarafına getirildi. Ailesi olan ailesinin yanına, olmayanlar da okullara yerleştirildi. Benim olduğum yerdeki esirlere işkence yapılmadı. Esirlerin battaniye, yiyecek, giyecek vb. ihtiyaçları karşılandı.

Ben hayatım boyunca unutamayacağım bir hafta yaşadım.

Hanife KÖKAY

1963're Rumlar her taraftan Türkler saldırmaya başlayınca biz daha fazla endişeye kapıldık hazırlık içinde Rumların bizleri öldürmemesi için kaçmayı planlıyorduk. 17 Şubat gecesi Türk Mahallelerine kurşun yağmaya başladı. Bizler azınlık olduğumuz için birbirimizle işaretle anlaşp gece yarısı köyden kadınlar ve çocuklar olmak üzere kaçtık. Erkekler ise BM gelinceye kadar Rumlara karşı direndi. O akşam bir şehit verdik Şehidimizin adı Mustafa Asım. Daha sonra BM köye gelip köyü boşaltmamızı emretti. Alabildiğimiz eşyalarımızla Serdarlı (Çatoz) köyüne göçmen olarak yerleştik.

Gülşen RAMİZ

Ben 1963'te orta birinci sınıfa gidiyordum. Okula Rum Otobüsleri ile giderdik. Eskiden Cumartesi günleri de okul vardı.

O gün cumartesi günü sınıfta otururken saat 9-10 civarı öğretmen sınıfa girdi ve dedi ki: "Dışarı çıkın Müdür konuşma yapacak." Okulun sahasına toplandık. Müdür: "Çocuklar korkulacak ve merak edilecek bir şey yoktur haydi şimdi herkes evine gitsin." dedi. Duyduk ki Rumlar ve Türkler arasında çatışma çıkmış. Ben de bir arkadaşımın evin yolunu tuttum. Köyümüz uzak bunun yanında vakitsiz olduğu için otobüs de yok. Zaten o zamanlar bizim köye giden bir tane otobüs vardı. Köye yaya gittik. Herkes Lefkoşa'da çatışma başladığını duydu. Bu durum günlerce devam etti ve Kıbrıs'ın geneline yayıldı. Bu arada Rumlar Türk köylerine saldırmaya başladılar. Bir gün kalktığımızda Rum askerlerinin köyü sardığını gördük. Askerler

evleri taramaya başladılar. Tabii bizim köylülerin de silahları vardı. Onlar da Rumlara karşılık vermeye başladılar. Sonra Rum askerleri köylüleri esir almaya başladılar. Bu arada Yalova Köyü'nde bulunan Mustafa Kombos'un otobüsleri geldi ve bizi Yalova köyüne götürdü. Orada çadır kurdular. Ambarlar vardı . Ambarların içine insanları yerleştirdiler. Yalnız biz değildik. Bütün civar köylerde yaşayan Türkler aynı durumdaydı.Orada yıllarca sefalet içinde yaşadık. Denктаş'tan bir çağrı geldi isteyen köyüne dönebilir diye.

Ben bu yıllarda evlendim. Bir de çocuğumuz oldu. Sonra 1974 Barış Harekatı oldu. Geldik bu tarafa. 25 yıldan bu yana mutlu ve huzurlu bir şekilde Devletimizin bayrağı altında özgür bir şekilde yaşamaktayız.

Mahan NİNOVA

Bir sabah memur arkadaşlarla işe giderken Lefkoşa'nın Tahtakale semtinde Rumların iki Türk'ü öldürdüklerine şahit olduk. Dairemiz Rum bölgesinde olduğu için arkadaşlarla Türk kesimine gelmeye karar verdik ve bunu başardık.Türk kesimine geldiğimizde arkadaşlarla bir müddet işe gitmeyelim diye anlaştık. Daha sonra mahalleme gittim. Bir de baktım ki Rumlar Türklere saldırıda bulunuyor.Kadın – erkek köyde toplanıp silahlarımızı yerin altından çıkarttık. Nöbet tutmaya başladık. Köydeki mücahit komutanımız Dağyolu'ndan, Gönyeli'den Türk Alayı'ndan mermi yardımı istedi. Ve Lefkoşa Sancağından emir geldi, gece saat 11'de. Ayvasıl Köyünde yaşayan Türkler köylerini boşaltıp köyümüze geldiler. Biz de saat 11'de Dağyolu'na gittik. 1963 yılında Dağyolu'nda köyümüzün güvenliğini sağlamak üzere mücahitliğe başladık.

Hüda ÖZENEN

Ben Koççat köyünde askerliğimi yaparken (1964 yılı Ağustos ayı) Koççat köyü komutanı 7 kişi görevlendirerek taburumuz olan Akıncılar'a bizi birer tabanca ile gece saat 9'da yaya olarak gönderdi. Yarı yolda Rum bölgelerinden geçerken Rum askerini ve Rum polisini orman içinde gördük ve onlara görünmeden varacağımız yere istikamet değiştirerek vardık. O akşam taburda dinlendik. Ertesi akşam karargaha çağrıldık. Bize silah ve cephane verdiler. Yine akşam üstü saat 9 gibi bölüğümüz olan Koççat'a doğru yola çıktık. Bir çok Rum bölgesi ve köyünden geçtik. Gideceğimiz yolun yarısını tamamlamıştık. Rum askerlerin pususuna düştük Rum askerler bize: "Teslim olun be köpekler." diye bağırdı. Bu arada ağır silahlar ile ateş etmeye başladılar. Rumlar bize binlerce mermi yağırdıyordu. Altı arkadaşım Rum çemberini yarıp kurtuldu ben bir türlü çemberi yaramıyordum. Hemen oradan başka Türk bölgelerine doğru kaçmaya başladım. Lefkoşa-Larnaka anayolunu geçerken bir Rum otomobili yanımdan geçti ama beni göremediler. Yaklaşık 5 kilometre daha yürüdükten sonra farkına varmadan Rum çobanlarının köpekleri arasına daldım. Köpekler beni sezip havlamaya başladılar. Fakat çobanlar beni göremediler. Oradan da kurtulmuştum. Dere yatağından geçerken ağı dediğimiz ağaçların içerisinde çok sayıda keklik kalktı, çok korktum. Bunun yanında rahatlamıştım da çünkü eğitimlerde gece geçtiğiniz yerlerde kuş kalkarsa o yerlerde düşman yoktur diye öğrenmiştik. Bu arada o kadar çok susamıştım ki ...

Bir çoban kuyusuna rastladım. Koyunların su içtiği teknelerin su dolu olduğunu gördüm. Kana kana bol miktarda su içtim. Susuzluğumu giderdim (Kırklar Ovası'nda).

Yoluma devam ederken az ileride bir adam gördüm ve silahımı ona doğru yönelterek onu vurmak istedim , çünkü onu Rum sanmıştım. Sonra silahımı ateşlemedim. Ateşlemememin sebebi belki dedim arkadaşlarımdan biri dönmüştür. Yavaş yavaş yürüdüm yanından geçtim, ilerledim. O arkamda kaldı. Sonradan farkına vardım meğer o, benim köyümün çobanıydı. Beni su içerken görmüş ve Rum zannetmiş bu arada korkmuş ve köye doğru kaçmaya çalışmış. Neyse onun yanından ayrıldıktan sonra Dilekkaya'ya vardım. Ben yalnayak silah ve cephane yüklü bir şekilde tanınmadım ve onlar bana silahlarını doğrulttular. İçlerinden biri benim köylümdü onu tanıdım ve dedim ki ben köylün Cemal durun ateş etmeyin. Sonra köylüm koşarak geldi ve bana sarıldı. Ne oldu sana böyle Cemal dedi ve orada ikimiz öylesine duygulandık ki ağlamaya başladık. Sonra beni aldılar karargaha götürdüler. Omuzlarımda asılı olan dağarcık sicimleri omuzlarımı kesti. Beni karargahta dinlendirip yaralarımı alkolle temizlediler.

Cemal ALİCİK

Ben alış-veriş için otobüsle Lefkoşa'ya gidecektim. Rumlar yollara barikat kurmuşlar. Yolda bizi durdurdular ve barikattaki kulübelerin içine koydular. Sonra üstümüzü aramak için bizim elbiselerimizi çıkarttılar. Baktılar ki herhangi bir şey yok tekrar giyinmemize müsaade ettiler. Aynı muameleyi dönüşte de yaptılar. Bu arada hakaret de ediyorlardı.

Fatma KESEROĞLU

Lefkoşa surlar içinde bulunan Şaban Paşa Mahallesinde kalıyordum. 21 Aralık'ta Rum tarafında bulunan körler okulunu ziyaret ettik. Bisikleti olanlar bisikleti ile, olmayanlar ise okuldaki öğretmenlerin arabalarıyla ziyarete gitti. Normal bir gündü. Hiçbir anormallik gözümüze çarpmadı. Körler okulunu ziyaret ettikten sonra evlerimize döndük. Akşam yemeğinden sonra ödevlerimi yaptım ve ders çalışıp yattım. Gece saat 12 civarlarında silah sesleri ile uyandım. Daha sonra etrafımdaki insanların bağrıışmalarını ve korku dolu konuşmalarını duydum bu arada ben de çok korktum. Bütün halk sokağa döküldü. Tahtakale semtinde üç Türk, Rumlar tarafından vurularak öldürölmüşlerdi. Ertesi gün cenaze töreni yapıldı. Olaylardan sonra okul bir süre kapandı. Herkes sokakta üç-beş kişilik gruplar halinde geziyor ve temkinli olmaya çalışıyordu.21 Aralık'ı takip eden günlerde Rumlar gittikçe şiddetlenen bir kin ile Türk köylerine saldırmaya ve Türkleri öldürmeye başladılar.Bu arada biz çocuklar da büyüklerimize yardımcı olmak amacıyla Girne Kapısı'ndaki surların üstünde şimdiki Cumhurbaşkanlığı Köşkünün olduğu yerde baltalarla toprağı kazıp mevzi yapmaya başladık.Kazılan toprağı torbalara doldurup kazdığımız çukurların önüne dizerek siper hazırladık. Onu izleyen günlerde mahalledeki yaşıttım olan çocuklarla birlikte Bozkurt gazetesinin karşısındaki bir evi hastane olarak hazırlamaya karar verdik. Komşulardan yatak, şilte, çarşaf ve battaniye toplayarak bu düşüncemizi gerçekleştirmeye çalıştık. Daha sonra burayı yetkililere teslim ettik.

İsmail KEÇEC

Çok soğuk fırtınalı bir kış gecesi idi. Silah sesleri geliyordu. Dışarıdan insanların bağrıışmaları ve çığlıkları duyuluyordu. Pencereye koştum. Komşular evlerini terk ediyordu. Annem , babam ve kardeşlerimle toparlanıp biz de oradan uzaklaştık. Yolun köşesine geldiğimizde bir kamyonu bindik. Orada hasta, yaşlı insanlar vardı ve bazıları ağlıyordu. Lefkoşa'nın girişine geldiğimizde kamyonlardan bizi indirdiler. Akrabası olanlar akrabasının yanına, akrabası olmayanlar da bir sinemanın içine girdiler. Biz de teyzemin evine gittik. Oradan da korkunç silah sesleri duyuluyordu. Rumlar Lefkoşa'nın surlarına kadar geldiler. Ama mücahitler onları daha fazla yaklaştırmadı. Bazıları evlerine bakmak için döndüler. Ancak Rumlar tarafından öldürüldüler. İki hafta sonra evimize geri döndük. Evimizde hiçbir hasar yoktu. Hepimiz bu duruma sevindik.

Hayriye ATAY

63 Olayları Tahtakale mahallesinde Rumlarla Türkler arasında başlamıştır. Ben de Kıbrıs ordusunda idim. Ermi isminde bir Rum subayı : “Hadi be Türkler gidin de kendinizi kurtarın.” dedi. Biz de üç kişi hemen evimize gittik. Kısa bir süre sonra da çarpışmalar başladı. Ertesi gün sabah Rumlar Atatürk anıtına ateş açtılar. Onun arkasından erkek Lisesi'ne ateş açtılar. Bu arada Dr. Küçük ve Rauf Denktaş bize okulda soğukkanlı olmamızı söyledi. Daha sonra Rumlar Küçük Kaymaklı'ya girmek üzereydiler. Bizim silahımız azdı ve en büyük silahımız da Brem'di. Bunun

üzerine komutanımız Alay'a gitti. Türk Alayı'ndan birçok silah ve cephane getirdi. Onlarla savunmamızı yaptık.

Hasan SAĞLAM

24 Aralık günü ufak tefek atışlar oluyordu. Ben de iki çocuğum ile evde kapanıp kaldım. Eşim polis olduğu için görevdeydi. Akşam üzeri atışlar çoğalınca komşularım bana geldiler. Bir odaya saklanıp oturduk. Akşamüzeri çok yoğun atışlar başladı. Bizler ise bir odaya kapanıp kaldık. Evimiz kumsaldaydı, arka bahçe kapısı ise kanlı dereye yakındı. Rumlar Kumsal'a baskın düzenlediler. Rumca, arka kapıyı açın dediler. Kapı açılmayınca birkaç el ateş ettiler. Komşularım tavan arasındaki pencereden babamın av tüfeği ile dört el ateş edip iki Rum'u vurdular.

Bunu gören Rumlar vurulan Rumları alıp götürdüler. Ön tarafa gelen Rumlar müthiş bir atışa başladılar. Evi kurşun yağmuruna tuttular. Evin dörtte üçü harap oldu. Bizim saklandığımız odaya hiçbir şey olmadı. O gecenin en büyük anısı şuydu: Büyük oğlum Hasan kucağımdan fırlayıp balkon kapısına doğru koştu. Allah'tan kapıyı açamadı. Kapının önündeki koltuk kapıyı açmasına engel olmuştu. Dışarı çıksaydı çok büyük felaket olurdu, çünkü Rumlar evi sarmıştı. Benim çığlığımdan evi tekrar ateşe tuttular. Gecenin geç vakitlerine kadar bizi gözetlediler ve evden çıkmamızı beklediler. Bir süre sonra öteki Rumlar çağrıldılar ve Rum tarafına gittiler. Yanlarına 16 esir aldılar. Biz sabaha kadar olduğumuz yerden kımıldamadık. Ta ki eşim gelene kadar dışarı çıkmadık. Eşim sağ olduğumu görünce çok sevindi. Bizi alıp Lefkoşa'ya götürdü. Böylece canımızı kurtarmış olduk.

Suzan MULLAHASAN

İnönü köyü sakinlerinden Hatice Vaiz, 7 yıl önce beyin kanaması sonucu ölen kız kardeşinin 1963 yılında Rumlar tarafından nasıl kaçırıldığını anlatırken gözleri doluyor ve ağzından şu cümleler dökülüyor:

“Bir yaz günü eniştem bir yaşında olan oğlunu kucağına alıp kahveye oturmaya gider. Birkaç dakika sonra yeğeni Hasan Taşer gelip ona Pergama’ya (Beyarmudu) gitmeleri gerektiğini söyler. Eniştem (Bayar Vaiz) bunun nedenini sorar ve yeğeni ona; Ganedra’dan (Gönendere) gelen bir kadın olduğunu kızının Pergama’da doğum yaptığını ve oraya gitmek istediğini söyler. Köyde başka araba bulunmuyordu. Eniştem yufka yürekli bir insandı, bu yüzden teklifi kabul eder. Kadını arabaya alıp yola çıkarlar. Pergama’ya gitmek için Gandeya’dan (Türkmenköy) başka bir yol yoktu. Zaten bütün çevre köyler de Gavur (Rum)’du. Bu yüzden diğer yollar kullanılmazdı. Gandeya yakınlarında bulunan Kukla’ya (Köprülü Köy) geçen toprak yolda Rumlar onları durdurup kadınla birlikte bilinmeyen bir yere götürdüler. O gece eve gelmediler. İkinci vakitlerinde evden çıktıkları için o gece Pergama’da kaldıklarını zannettik ama ertesi gün de gelmediler. Zaten ne ertesi gün, ne de daha sonra onlardan haber alamadık Daha sonra Ganedra’dan gelen kadının ailesi onların esir alındıklarını öğrendiklerini söylediler. Haftalarca geri gelmelerini bekledik. Yaklaşık bir yıl sonra ablama belirli bir miktar para geldi. Para bir zarf içinde ve elden gelmişti. Çünkü köye posta gelmiyordu. Biz de bu parayı ablama eniştemin yolladığını zannediyorduk. İçimizde bir umut ışığı belirmişti. Bir süre sonra artık para gelmiyordu. Hiçbir zaman bu paranın nereden geldiğini kesin olarak öğrenemedik. Aradan 37 yıl geçti. Ama biz hala umudumuzu

yitirmedik, onun yaşadığına ama bize ulaşamadığına inanıyoruz. Umarız bir gün çıkıp gelir ve torunlarını görür.

Hatice VAİZ

Harbin çıkacağını bilirlerdi fakat ne zaman çıkacağını bilmezlerdi. Sabah kalktılar uçaklar gelerek köyüne bayrak attılar ve harbin olabileceğini söylediler. Gavurun çarpışması başlayınca dediler ki “Sığınaklara gitsinler” Köyde sığınak

yoktu ve köyün dışında bir mağara gibi bir derenin arasında topladılar. Oracıkta çocuklarını gizlediler. Mücahitler dağlarda onlar ise ovanın arasında akşama kadar kaldılar. Kaldıkları mağara gibi olan yerde gavurun kayaya ateş atmasıyla korkudan Foto’ya doğru gittiler. Foto’da giremediler. Bir kadın bir adam Foto’daki köylülere haber verdiler. Onlar gelip götürdüler ve sığınaklara yerleştirdiler. Askerler geldi. Paraşütlerle indiler. Fakat silah yoktu. Rumlarla çarpışmaya başladılar. Dağda Mücahitlerimiz Rumlara karşı direnmeyi başardılar. Foto’daki evlere köylüleri onarırmışer kişi olarak yerleştirdiler. 12 gün Foto’da uğraştılar. Gavur evleri yakıp yıktı. Köyde çok şehit verildi. İlk önce gavurlar Türk evlerine saklanmıştı. Mücahitlerimiz ve askerlerimiz girdiğinde Rumlar çarpışarak 30 – 40 tane şehit verdik. Evlerine geldiklerinde giremediler. Çünkü evler kırık dökük idi. Evlerin içinde insan ve hayvan cesetleri vardı Her yer kan içindeydi. Köylülerin geçimini sağlayan hayvanları öldürdüler. Askerler olduklarında bile köylüler evine girmekten korkardılar. Etraftaki köyler de geri alınca herkes evine girmeye başladı. Bizim

Mücahitlerimiz askerlere yardımcı olarak gavurları uzaklaştırdılar. Asker etrafı tutmasına rağmen Rumlar içimizden çıkmadılar. Köyümüz iki defa düştü. Fakat ikisinde de alındı.

Nazif KARAKUM

Yıl 1963. Lefkoşa'ya işe gidiyorduk. Hadiselerin başladığı gün Girne Kapısı'nda işe gitmek için arabadan indiğimizde bir adam elinde bir nacak bir gavurun arkasından koşuyordu. Arabalardan işe gitmek üzere indik, fakat bizi bırakmadılar. Köye gitmek istedik ancak bırakmadılar, yollar kapandı. 15 gün Lefkoşa sokaklarında kaldık. Bu süre zarfında Küçük Kaymaklı'dan insanların arabaların içinde çocukların ve kendilerinin koşarak gittiklerini gördük. 15 gün sonra İngilizlerin kontrolünde arabaları konvoy halinde köylere yolladılar. Yolda Rum polisi yolları kesti ve arabalardan hep aşağı indik. Sıraya dizdiler bizi, arabaları ve bizi yokladılar. En korktuğum an o andı. Sonra bizi bıraktılar köyümüze geldik.

Ali KARA

Yıl 1964. Rumlar geldiler. Köyün yoluna mayın döşediler. Eskiden motor yoktu. Suyu dolap ile çıkarırlardı. Hayvanın geçtiği yere de mayın koydular. Bahçeye gittiğimiz zaman kuyunun kenarlarına mayın döşediklerini fark ettik. BM'ye haber verildi. İngiliz mayınları çıkarmak için geldi. Çıkaramadılar. İngiliz'in her bir parçası dört bir tarafa dağıldı. Bu olaydan çok korkmuştum.

Ali BOZCAN

21 Aralık gecesi Tahtakale bölgesinde bahane ederek bir Türk'ü öldürdüler. Ondan sonra onu bahane ederek gece Türk Cemaat Meclisi'nin kapısındaki Atatürk büstünü taradılar. Geçtiler Girne Kapısı'ndaki Atatürk büstünü hallettiler. Bu olaylar gece olmuştu. Sonrası gün işe gittiğimizde bunları öğrendik. Ortalık karma karışık olmuştu. Hatta o güne kadar Rumlarla beraber çalışırdık. Kız Liselerinde, Erkek Liselerinde, Kolejde, mezarlığın içine yapılan okullarında birlikte çalışırdık. Rum Türk karıştık. O güne kadar böyleydi. O günden sonra Rumlar geldi , çok daha gelişmemiş olaylarla silindirlerini aldılar. Makinalarını aldı ve gittiler. Bütün bunlar bizim ve Rum polisinin gözü önünde oluyordu. Bunun üzerine halk da yollara döküldü. İşçiler yollara döküldü. Kimse işlemedi. Rum polisi Kız Lisesinden ve Kızılbaş'tan birkaç kişiyi taradı ve yaralanmasına yol açtı. Sonra eli silah tutan erkekler mevzilere çıktılar.

Mustafa M. KULLE

Olaylar başladığı zaman sıkı tedbir aldık. Köyümüz Gönendere idi. Üç tarafında Rumlar vardı. Bir tarafımızda Serdarlı Köyü vardı. Serdarlı'ya doğru bizim Mandrez bölgemiz vardı. Daha ileride Rum mevzileri vardı. Tabii ki biz onları görürdük Onlar da bizi görürdü. Ama o güne kadar aramızda hiçbir şey olmadı. Sonra bir gün nöbet tutarken Rumlar bizi bir gece yarısı taradılar fakat biz zayıf vermedik. Daha sonra daha dikkatli olmaya çalıştık.

Mustafa M. KULLE

Rumlar Baf kapısındaki hastane yolunda bulunan bir heykele bomba koydular ve Türklerin üstüne attılar. Gece Lefkoşa'yı abluka altına aldılar. Borular çalındı Kıbrıs Anayasası'nı bozdular. Bütün Lefkoşa'nın Türk bölgesini ablukaya aldılar. Köylerden Lefkoşa'ya çalışmaya gelenler, Lefkoşa'da 11 gün kaldılar. Kaymaklı boşaltıldı. Yaşlı- genç, kadın demeden insanları öldürdüler. Bazılarını esir aldılar.

Kumsal'da Binbaşı Doktor Nihat'ın eşi ve çocuklarını acımasız bir şekilde kurşuna tuttular. Sonra anlaşma oldu. Lefkoşa'nın Türk kesimine gidilirken Rumlar barikat kurdu. Türkleri bırakmazlardı. Hasta olanları köylerde doktor olmadığı için İngilizlere götürürlerdi. Biri arkada, biri önde, ortada da Türkler giderdi. Onların himayesinde işe giderlerdi.

Magosa Kapısı'nda barikat kuruldu. Türkleri yoklardı ve böylece izin verirlerdi. Türklere çok eziyet ederlerdi. Rum'un birinin başının arması kaybolmuştu.

Bunu Türklerin üzerine attılar. Arabaya biner, yine indirirlerdi. Gene Rumlardan biri gelip Türklerin gitmesine izin verdi. Onları serbest bıraktılar.

Mücahitler Rumlara karşı silahlandılar. Köyün etrafında nöbet tutarlardı. Etraf köylerde Rum ve Türkler karışık yaşırdı. Ancak Rumlar buradaki Türklere eziyet yaparlardı. Türkler oradaki mallarını bırakıp Türk köylerine sığındılar. Göçmenlere göçmen evi yapıldı.

İsmet SÜERDEM

1964 –1965'te, Vadili'de köy yollarını varillerle kestiler. Bunun nedeni Rum tarafı ile bağlantıyı koparmaktı. Köyde genç olmadığı için bu varillerin içerisinde ilkokul talebeleri topraklarla doldurdu. Vadili'de silah az olduğu için Rum'a karşı 3 nöbet yerine bir silah verildi. Nöbet yerlerinde Çapa, kürek, kazma ile nöbet tutulurdu. Rum bunun farkında değildi. Konan varillerin aralarına ön tarafı siyahla boyanan su boruları koyduk. Rumlar bu boruların roket atar v%ya bazuka olduğunu sandı. 1964'ün Kasım aylarında Rumlar Vadili'ye Bekri'nin Bahçe denilen bölgeden ateş açmaya başladı. Bir mevziimiz birkaç mermi isabet aldı.

O mevziideki nöbetçilerden üç tanesi korkup evlerine gitti . Bir tanesi kılınca aldı Rumlara doğru koşmaya başladı. Bir diğeri de çok iyi Rumca bildiği için Rum'a Rumca bir şeyler bağıryordu. Ben çocuktum. Onları seyrediyordum. Ertesi gün köyümüzden Lefkoşa'ya gitmek isteyen şehit Ali genç Paşaköy'de tutuklanarak öldürüldü.

Demirlerle ve şişelerle harp ederlerdi. Dışarı çıkmak yoktu. Uzun sığınaklar vardı. Silah sesi duyulunca hemen sığınaklara gidilirdi. Çarşıya, pazara zor çıkılırdı. Lefke, Güzelyurt ve Gaziveren tek Türk köyleriydi. Etrafı ise Rum köyleri ile çevriliydi. Aydıncöy, Yeşilyurt, Akçay gibi. Gavurlara sığınaklara saklanan insanları ararlardı. Bahçelere giren gavurlar saklanırlardı ve dışarıya çıkamı vururlardı. Evden çıkamazlardı. 63'te Gaziveren köyü esir düşmemişti ama halk korku içinde yaşıyordu. Samanlıklarda ineklerle beraber yaşarlardı. Normal evlerde yaşayamazlardı. Lefkoşa'ya gitmek için barikatlardan geçmek gerekirdi ve bu barikatlarda sürekli yoklama yaparlardı. Çeşit çeşit işkenceler yaparlardı. Gençleri dayağa tutarlardı. 14 – 15 yaşındaki çocukları dayaktan geçirmeden bırakmazlardı. Ağzı burnu kan içinde olurdu. Okula giderken barikattan içeri girilirdi. Girdikleri evlerde hiçbir şey bırakmazlardı. Köyün adamları sürekli asker olarak görev yaparlardı. Köydeki herkes mücahitti. Aç yaşıanırdı. Okulun üst kısmında barış gücü okulu korurdu. Gözlemciydi. Köyün güvenliğini sağlamak için barış gücü koruma görevini üstlenmişti. Köy rahat değildi. Korku içinde yaşarlardı.

Emine SEYMEN

15 Kasım 1967 Çarşamba günü dayımın oğluyla oynuyorduk. Daha ilkokul 3. sınıfa gidiyordum. Öğlen birden silah sesleri duyduk. Ben av günü olduğunu sandım. Baktık ki silah sesleri çoğaldı. O saat anladık ki yan komşumuz olan Boğaziçi'nde çatışma vardı. Baktık ki bizim köyden genç ihtiyar ağaçlara saklana saklana

kaçıyorlar. Bütün komşular toplandık ve gidenleri takip ettik. Bir bomba gelip bizim köyün yanına düştü. Orada bağ vardı yanmaya başladı. Biz köylüleri takip ederken Derviş Yorgancı gelip bize eve girmemizi söyledi. Çünkü Bebek Barı'nın yanına gelmişler. Bizi esir alacaklardı. Biz hemen evlere dağıldık. Saat 18.30 sıralarında ablam bir ses duydu ve pencereye çıkıp baktı. Oradan geçen bir asker hemen orta mahalleye gitmemizi söyledi. Biz hemen toparlanıp oraya gittik. Akşama kadar orada kaldık. Daha sonra Rum askerleri biz bastılar. Bütün adamları toplayıp İskarine Hamamı'na esir olarak götürdüler. Biz çocukları da yarımızı hastaneye diğer yarımızı da Bebek Bar'a götürdüler. Ben ailemle hastanede kalıyordum. Bize orada süt verdiler biraz vakit geçtikten sonra Boğaziçili bir kadını yaralı olarak getirdiler. İngiliz bir doktor onu muayene etti. Yanımıza bir Rum askeri gelip cips verdi. Ama annem zehirli olabilir diye yemememizi söyledi. Bu sırada kahpe bir Rum askeri bayrağımızı indirip gözümüzün önünde yaktı. O gece orada uyuduk. Sabah kalktığımızda Rum köpekleri yoktu. Çünkü, Türkiye'den Rumları korkutacak bir haber gelmişti. Daha sonra Türk askerleri gelip bizi evlerimize götürdüler. Evimize geldiğimizde her taraf darmadağındı. Çünkü Yunan köpekleri her tarafı aramışlardı.

Mustafa GÜVEN

Günlerden Cumartesi, aralık ayının 12-13'ünde Kızılbaş'ta inşaat işinde çalışıyordum. Bir arkadaşım ile kalıpcılık yaparken ansızın tüfek sesleri duyduk. Hemen işi bıraktık ve ne olduğunu anlamaya çalıştık. Karşıdaki inşaatta çalışan

arkadaşlar Rumların ateş açtığını söyledi. Biz hemen bir öğretmenin evine gizlendik. Oradan da Lefkoşa'nın içine geldik. Köyümüzün otomobilinin olduğu yere geldik. Yolda gördüğümüz arkadaşlar ne olduğunu sordular. Biz de Rumların bize ateş açtığını söyledik. Köyümüzün şoförü hemen köye gidelim diye bağırdı. Acele tarafından otobüse bindik ve köye geldik. Köydeki insanlar bize ne oldu da bu saatte köye geldiğimizi sordular. Biz de Lefkoşa'da harbin başladığını söyledik. Bizler evlerdeki çapaları, kürekleri kapıp köyün etrafını gözetlemeye başladık şehre gidiş geliş kapandı.

Bir ihtiyar vardı çalı söker ve 5 şiline Rum köylerine satardı. O paraya da un alır ve onu da köylüye satardı. Rumlar bunun kendilerinden aldığı parayla un alıp Türklere yardım ettiğini anlayınca onu sıkıştırmaya başladılar. Bu arada Türkiye'den yardımlar gelmeye başladı ve bizler de rahatladık. 11 sene böyle devam etti.

Doğan PEHLİVANOĞLU

Rum saldırıları başladığında ben de, her Türk gibi, vatani vazifemi yapmaya başladım.

Kıbrıs, birden bire kan ve barut kokmuştu. Yalya'nın bahçelerinde, ormanlarında kuş sesleri yoktu artık.

Toprağımıza ve hürriyetimize göz koyanlar bize saldırıyor, diğer yandan da "Türkler hükümete karşı isyan etti." diye bizi suçluyordu.

Gecemiz, gündüzümüz yoktu!...

Esir olmaksana , ölelim diyorduk hepimiz de...

1 Ağustos 1964 tarihinde vazifeli olarak Erenköy'den köyüm Yalya'ya geliyordum. Rumlar bu bölgeyi elimizden almak için yığınak yapmışlar, yolları tutmuşlardı. Pusuya düşürdüler bizi.

Göğsümden giren bir mermi bel kemiğimi kırarak arkamdan çıktı. Kendime geldiğimde Lefkoşa Türk Hastanesindeydim. Güçlölkle canımı kurtardılar 3 yıl 8 ay hastaneden hastaneye dolaştım. Her yerde ilgi ve ihtimam gördüm.

Yıllarca kımıldamayacak durumda idim. Sabrettim ve ümitle yaşadım.

Ben Lefkoşa Türk Hastanesinde 5. ayımı doldururken eşim de hastaneye geldi ve oğlum Tayfun'u orada dünyaya getirdi. Tayfun şimdi altı yaşındadır.

İşte Tayfun!

"Büyüdüğümde ben de Mücahit olacağım" diyor.

Cemaatin yardımı ile Ankara'ya gönderildim. Ankara'da Numune ve Gülhane, Bursa'da Çekirge Askeri Hastanesinde yattım; iki üç defa ameliyat geçirdim ve en nihayet kendiliğime oturabilecek duruma geldim.

Kıbrıs'a döndüğümde oğlum Tayfun üç yaşındaydı. Ne kadar sevinmişim!

Şimdi malul gazi maaşı ile geçiniyoruz, çok şükür!

Cemaatimizin yardımı ile bana evimin içinde, dolaşabileceğim tekerlekli bir araba aldılar; fakat yola inmeme imkan yok. Sıkılıyorum, kahveye çıkamıyorum, bir iş yapamıyorum.

Şikayetim yok, çok şükür! Hayatımızı adamıştık bu davaya!

Tanrı bizi bağışladı, bağışlayabileceği kadar. Köyümüze ailemize kavuştuk hiç değilse...

Sessiz...

Şikayetsiz...

Yatanlar da var...

Biliyorum.

Vatan sağ olsun.

Hürriyetler başka türlü korunmaz...

Haklar başka türlü alınmaz...

Osman GAZİER

PILOT YÜZBAŞI CENGİZ TOPEL

(1934 – 1964)

3 Ağustos 1964 tarihinde Rumlar Erenköy ve Mansur bölgesine denizden hücum botlar ve karadan ise tanklarla takviyeli piyade birlikleri ile ani bir saldırıya geçtiler. Türk kasabalarını, balıkçı teknelerini havanlarla ateş altına aldılar ve acımasızca katliama giriştiler.

8 Ağustos 1964 tarihinde yapılan Milli Güvenlik Kurulu Toplantısında, Türkiye'nin garantörlük hakları kullanılarak, Türk Hava Kuvvetleri ile Ada'daki Rumlara ihtarda bulunulmasına karar verildi. Aynı gün 17.00'de Hava Kuvvetleri'ne hareket emri verildi. İlk sortide kalkan otuz jet uçağı canlı hedefler hariç Rumlara ihtar atışına başladı. Bu harekatta Gemikonağı ile Yeşilyurt arasında isabet alan bir F-100 tipi uçak halen Bizim Tepe olarak bilinen bölgeye düşerken uçağın pilotu Yzb. Cengiz TOPEL, paraşüt ile atlayarak yara almadan yere indi. Rumlar tarafından etrafi bir anda sarılarak esir alınan Cengiz Topel önce İngiliz Hastanesine (Şimdiki Cengiz TOPEL Hastanesine) oradan da hala kışla olarak kullanılan ve RMMO Tabur Karargahının bulunduğu Çiko Manastırına getirildi. Burada hain Rumlar; pilotumuzun sol gözünü çıkarıp pazularını matkap ile oyduklar, kafasının sol tarafına beton çivisi çaktılar ve sol ayağını da mengeneye sıkıştırıp kırdılar. İnsanlıktan uzak bu caniler YZB. TOPEL'in boğazından göbeğine kadar göğsünü yarıp çuval diker gibi diktiler. (Bir doktorun ifadesine göre; iç organlarından kalp ve ciğeri alınmıştır.)

Bu vahşetin sivil halka da yönelmesi üzerine misilleme hareketına girişen Türk Hava Kuvvetleri; 9 Ağustos 1964 tarihinde, ikinci sortide kaldırdığı 64 jet uçağı

ile Rumların 4 hücum botunu ve bir kuru yük gemisini batırmış ve 16 Uçs. Mevziini tahrip etmiştir.

YZB. Cengiz TOPEL Şehitliği, Lefkoşa yolu üzerinde olup, Gemikonağı bölgesi girişinde anayolun sağ tarafındadır.

PLT. YZB. CENGİZ TOPEL MÜZESİ

(1934 – 1964)

Yzb. Cengiz TOPEL 1934 yılında İzmit'te doğmuş, 1964 yılında Kıbrıs'ta şehit olmuştur. Kuleli Askeri Lisesi'ni bitirmiş, müteakiben 1955 yılında Harp Okulu'ndan mezun olduktan sonra Kanada'da pilotluk eğitimi almıştır. 1958 yılında da 1. ana Jet Üs Komutanlığına atanmıştır. 1. Ana Jet Üs Komutanlığında görevli iken, 1964 yılında Kıbrıs Barış Harekatı'na dörtlü kol lideri olarak katılmış, bu görev esnasında uçağının düşmesi sonucu Rum çeteleri tarafından esir alınarak, barbarca yapılan işkencelerle şehit edilmiştir. Şht. Yzb. Cengiz TOPEL'in naaşı 13 Ağustos 1964 tarihinde Anavatan'a nakledilmiş olup, mezarı Edirnekapı Şehitliği'ndedir (İstanbul). 14. Mknz. P.A.K. yaptırılan Plt. Yzb. Cengiz TOPEL'in Müzesi Yeşilyurt'ta 2. Mknz. P. Tb. Karargah binasındadır.

Ben, 1963'te tarihe Kanlı Noel olarak geçen o korkunç günün canlı tanıklarından biriyim. O dönemlerde Kumsal bölgesini Rumlar kuşatmışlardı. Her gün korku içinde yaşıyorduk. Evime yakın oturan erkek kardeşim “her hangi bir durum olursa babamın av tüfeği ile iki el ateş et, ben gelir seni kurtarırım” demişti. O dönemde biz Binbaşı Dr. İlhan'ın rahmetlik eşi ve çocuklarıyla aynı bölgede yan yana oturuyorduk. 21 Aralık günü gündüz saat 3 – 4 civarıydı. Mürüvvet Hanımla bahçede sohbet ettik. Akşam onun eşi de görevdeydi ve benim eşim de (polis) görevdeydi. Rumlar yine ateş açarlarsa ne yapacağımızı korku içinde konuştuk. Mürüvvet Hanım her hangi bir durum olursa banyoya küvetin içine  çocuğuyla saklanacağını ve kendilerini kimsenin bulamayacağını söyledi. Ben de “Biz de koltuğun arkasına saklanacağız, bizi hiç kimse bulamaz” dedim ve kendi halimize glştük.

O gün Mürüvvet Hanımla konuştuktan bir süre sonra bir iki el silah sesi geldi. Heyecanla eve koştum. Kardeşim Özer'e haber vereyim iki el silah atayım diye tabii ki... Diğer komşumuz Salih Bey, Havuz Hanım ve Erdoğan Rıfat Bey de yalnız kalmayalım diye bize geldiler. Bizim evde toplandık. Bizim yakınlarımızda bir Binbaşının daha eşi vardı. Atışlar başlar başlamaz onu Gönyeli'ye götürdüler. Geriye üç komşu kaldık

Akşam saat altı civarında atışlar şiddetlendi. Etrafımızı gavur sardı. Rumca olarak “annexeborta, annexeborta” (kapıyı aç) diye bağıryorlardı. Tabii açar mıyız? Hemen saklanacak yer aramaya başladık. Salona koltuğun arkasına saklanmağa karar verdik. Heyecandan kardeşime haber vereyim diye babamın duvarda asılı av tüfeğini aldığımda korkudan ters tutmuşum. Aman Erdoğan Bey tüfeğin başı da koptu dedim. Erdoğan Bey de: “Aman Suzan Hanım iyi ki ateş etmedin. Allah korusun ! Ayaklarını varacaktın.” Dedi. Tüfeği kaptığı gibi dama çıktı ve ateş etti. İki tane Rum vurdu dedi. Hakikaten o, kanlar bugün bile durur. Vurduğu Rumlar, bizim eve geliyorlardı. Yapılan konuşmalardan Yunan gavurları olduğunu anlamıştık. Eve geldiler askerlerini götürdüler. Başlıkları kapının önünde kalmıştı. İçeriye girdiler. Ödümüz kopmuştu. Yatak odalarını, banyoyu, mutfak her yeri taradılar. Korkudan dilimiz tutulmuştu. Çıt ses çıkarmıyorduk. Kimse yok düşüncesiyle veya nasıl olsa her yeri taradık. İnsan varsa bile öldü düşüncesiyle mi nedir bilmiyorum. Salona hiç uğramadan çekip gittiler. Onların gittiğini duyan büyük oğlum Hasan: “Baba bizi kurtar” diye kapıya doğru koştu. Kapı açılmadı. İyi ki açılmadı. Hay demez olaydı. Ardından evimizi tam yarım saat taradılar. Koltuğun arkasındaki duvarda asılı olan evlilik resmimiz vardı. (Hala hatıra olarak saklarım) Dom dom kurşunu geldi, girdi ve orada kaldı. Resim düşseydi üzerimize düşebilirdi ses çıkarabilirdik veya kurşun patlayabilirdi.

Biz de bu olaylar başladığında evimizin salonuna koltuğun arkasına saklanmıştık. (Hatta bir ara banyoya saklanmanın acaba daha doğru mu olacağı konusunda tereddüte düşmüştüm, Mürüvvet Hanım’la yaptığım konuşmalardan dolayı. Sonradan aklıma geldi ki banyodaki küvete erkek kardeşimin alerjisi vardı ve yeni birkaç tane gömlek almıştı. Onları elde yıkamak için suya koyduğumu

hatırlayıp, banyoda saklanmaktan vazgeçtim. İyi de vazgeçmişim. Sabah olduğunda gömleğin delik deşik olduğunu gördüm.) Yarım saat süren taramadan sonra barut kokusundan mı desem korkudan mı desem bilemiyorum biz herhalde bayıldık. Çünkü hiçbir şey hatırlayamıyorum veya bitkinlikten uyuyakaldık. Bir ara Hasan'ın eline baktığımda (oğlumun kolundaki saat fosforluymuştu) Saatin iki olduğunu gördüm. Korkudan kalkalım da yatağın üstüne çıkalım dedim. Çünkü herkes korkudan üstünü başını kirletmişti. Ne yapacağımızı bilemiyorduk. Korkuyoruz da aramızda şöyle bir konuşma geçti. Salih Bey: "Sağ mısınız Suzan Hanım?" dedi. Ben de : "Evet ben de Hasan da Nevin de sağ, Havva Hanım da sağ." Dedim. Erdoğan Rifat... "Galiba da Erdoğan Rifat vuruldu" dedi. Ben de o anda nedendir bilmiyorum. Şimdi hala çok üzülürüm. O telaşla şöyle dedim: "Oh gelsin kendine bizim yanımızda kalmadı yukarıya çıktı. Yanımızda kalsaydı bunlar olmayacaktı." Saat iki de tekrar bir atış faslı daha oldu.biblolar, vazolar kırıldı.Kaçtılar. Taa ki sabah oldu. Eşim geldi. O gelene kadar yerimizden kıpırdayamadık. Salih Bey (eşim) sabah erkenden geldi ve kaçtık. Erdoğan Rifat'ın bir elinde bıçak, bir elinde tüfek vardı. Elleri öyle sıkıydı ki kaçmadan babamın tüfeğini alayım diye var gücümle avuçlarını açıp da tüfeği aldığımda elleri yere düştü. O anı yaşayıp gördükten sonra altı ay sinirlerim bozuldu. Rahatsızlandı. Korkudan perişan oldum. Ailem Londra'daydı beni oraya götürdüler. Bu olayların etkisinden kurtulayım diye. Ama kurtulmak mümkün değildi.

Olaylar bittikten sonra yapılan araştırmada, evimizde en az iki yüz mermi bulundu. Üç gün evimize uğramadık. Üç gün, kapımız açık kaldı. Kardeşimin ısrarı üzerine üç gün sonra Erdoğan Rifat'ın cenazesinin alınması ile birlikte biz de evimize gittik. Üç gün açık kalmasına rağmen evimizde hiçbir mücevher alınmamıştı. Ancak evimiz, silah taramasından ve kurşunlardan harap olmuştu. Ben

korkudan bir ara Allah'a bile asi gelmiştim. (Allah'ım eğer varsan ve bizi yarattıysan bizi gavur elinde öldürme) diye haykırdığımı hatırlıyorum. Arkadaşlarım bugün bile söylerler "Suzan Hanım her halde o saatte eriştiydin de Rumlar ateşi kestiler" diye. Tüm bu olaylardan hiç yara almadan kurtulduğum için "İki rekat namaz kıl ve Yasin oku" dediler. İnanılmaz bir şey. Ben en uzun sura olan Yasin'i bir günde ezberledim.

Daha sonra duyduğumuza göre bizim yukarıdaki komşunun evini Kıbrışlı Rumlar basmış ve onları tanımış. "Hadi ışığınızı kapayın, hiç ses çıkarmayın. Sizi öldü diye bıraktık diyeceğiz" demişler. Bunun üzerine o komşumuz aşağıda Suzan Hanım iki çocuğu ile birlikte yalnız yazık zavallı çok genç, lütfen onu da bırakın demiş (Otuz üç yaşındaydım). Onlar da "biz oraya gitmedik. Oraya Yunan askeri gitti" demişler. Ben zaten Eleniga konuşmasından anlamıştım, Yunanlı olduklarını.

O gece pek çok insanı esir almışlar. Pijamaları ile götürmüşler. Eve giren dom dom kurşunlarından dolayı, bohçanın içindeki kıyafetler pamuk yumağına dönmüştü. Çocuklarımın giysilerinin olduğu bir bohça vardı. Allah'a şükür ki patlayıp da yangın çıkarmadı.

Allah'a şükürler olsun ki Erdoğan Rıfat dışında bizlere bir şey olamamıştı. Ama komşum o şen şakrak Mürüvvet Hanım ve üç çocuğu şehit olmuşlardı.

Suzan MULLAHASAN

Biz lise çağlarımızda İngiliz bayrağını indirip Türk bayrağını çekme gibi bir takım olaylar yapardık. Böyle böyle İngiliz'e karşı okullarımızda bayrağımızı çekme ve milli günlerimizi kutlama hakkını elde ettik.

O dönemlerde İngiliz devri olduğu için Okulda Kraliçenin doğum günü olan taç giyme gününde bize kutlama yaptırırlardı. Biz kendi milli günlerimizi arar olduk.

Bu devirde EOKA 1955'te başladı. Biz o zamanlarda çok heyecanlıydık. İngilizler onların muhatabıydı. Ancak müsaade etseher onların hakkından gelmek istiyorduk. Rumların bu taşkınlıkları karşısında biz de onlardan daha çok "biz bu toprakların sahibiyiz." Diyorduk. Ufacık bir olayda Osman Örek, Faiz Kaymak, Dr. Küçük vs.. gibi kişiler konuşmalarıyla bizleri heyecanlandırıyorlardı. Ateşli nutuklarla bizleri sokağa dökerlerdi. O dönemde biz şu andaki Bayraktar Maarif Kolejinde LTL'de okuyorduk. O dönemde müdürümüz İngiliz'di. Hatta bir çok dersimize de İngiliz hocalar geliyordu. Şunu söylemek lazım ki kolej, matix ve fen bölümü olmak üzere. Biz kolejin ticaret bölümünde okuyorduk. İr olay olduğu zaman (bir Türk öldüğünde) hemen biz de müdahale ederdik. Bir gün hatırlarım şimdiki belediye pazarını bastık. Orada bıçakçı dükkanlarını kırdık döktük. Ben mezun olduktan sonra İngiliz üslerinde görevliydim. Bekar olarak orada bir yerde kalıyordum. İngilizlere direnişe geçtik. İngilizlerin şimdiki Polis Genel Müdürlüğünün oraya girmesini istemiyorduk. Bir cip nasıl olduysa girmiş. Biz de Halkın Sesi gazetesinin oradan aşağıya Dikilitaş'ın oraya kadar bir kalabalık halinde yürüyüşe geçtik. İngiliz askerleri izdihamdan iki üç kişiyi ezdiler. Aralarında Osman Örek'in kayınvalidesi olacaktı. O günkü heyecan içerisinde hatırlayabildiğim kadarıyla beyaz bir palto giyerdim. Cipun altında ezilen o kadını kaptım. Kadının eli ayağı birbirine karışmış. Hemen bir arabaya atıp hastaneye götürdük. Üstüm başım hep kan içindeydi. Sonra o Hanımın resmini şehitler arasında gördüm. Demek ki o günlerde öldü.

Daha sonra ben yüksek tahsile gittim, geldim. 1961'de ben gelmişim. Cumhuriyet kurulmuştu. Ben de ilk Türk olarak göreve alınan Türk memurlarından biriydim. 21 Aralık tarihinde olay çıktığında ben görevdeydim. Bir bayan arkadaşım telaşa geldi ne yapacağımızı sordu. Ben de hemen müsteşara gittim. Telaş içinde.

Müsteşarımız Rum'du. Dedim ki: "Sayın müsteşarım olay böyle böyle ben gidiyorum. Belki de bir daha gelmem." Bugünkü Ledra Palas'ın olduğu yere geldik Rum tarafından Türk tarafına. Orada bir memur binası vardı. Bir sürü memur orada

birikmiş kara vermeye çalışıyorlardı. O gün nereden geldiğini bilmiyorum ama dairelerimize gitmeme kararı aldık ve o gün bugündür gitmiyoruz. Yer altı teşkilatından olan herkes ortaya çıktı. Direnişe başladı. O dönemde emniyet müdürlüğünün karşısında bir kahvehane vardı. Orada toplandık. Bir araba geldi ve bizi aldı. Köşklü Çiftliğe getirildik. Bize birisi dede ki: "Burası sizin mevziileriniz. Buradan öteye Rum'u geçirtmeyeceksiniz." O gece elimizde silahlarla mevziide kaldık. Ama adı silah kendisinin silahla alakası yoktu. Ben hatırlıyorum o günlerde otomatik olmayan bir piyade tüfeğimiz vardı. Biz radyodan alına haberlerle durumun ne olduğunu öğreniyoruz. Olup bitenden de haberimiz yok. Elimize birkaç tane bren tipi silah geçmişti ve biz buna çok sevinmiştik. Biz o günleri silahsız ama bekleyerek geçirdik. Bir mermiyi atmayı bile çok ister ve sevinirdik.

Ben Kumsal ve Köşklü çiftlik bölgesinde bulundum Binbaşının ailesinin öldürüldüğünü ve oradan bir takım insanların alınıp götürüldüğünü ve geri getirilmediğini duyduk. Gittik olay yerini gördük. Daha sonra bize dediler ki : "Sizin karargahınız Köşklüçiftlik İlkokulu'dur. (Şehit Tuncer) Orayı biz karargah olarak kurduk. Tabii ki biz cephe dediğimiz yerlere nöbetçileri oradan sevk ederdik.

Bizim karargahımızda sadece mücahitler değil, Rum tarafına götürülen ve daha sonra geri alınan, sayılı insanlara ve sınır bölgelerinden göçmen olmuş barınak olarak kullanılmıştı. Bir anne ağlar: "Kızıma zorla gözümün önünde tecavüz ettiler." diye. Yine bayan insanlar vardı ki: "Annemin, babamın önünde bana zorla tecavüz ettiler" diye ağlayan genç kızlar, "Oğlum gitti, kocam gitti" diyen anneler vardı. O

günlerin şartlarında bu gibi olaylar bizleri daha da hırçınlaştırıp, azmimizi arttırıyordu. O günlerin şartlarında kimsenin ne yiyeceğim, ne içeceğim diye bir derdi yoktu. Herkes “bu davaya nasıl katkıda bulunabilirim” diye onu düşünüyordu.

Örneğin ben bir memurdum, bekardım, gençtim. Ogünlerde ben evimi terk ettim. Babamlarla kalıyordum. Babamlar köye döndüler, ben karargaha gittim.

Bir odada kalıyordum. Odada yiyip, içip yatıyordum. O günlerde bize yarım maaş veriyorlardı. Benim maaşım 60 lira idi. Ben 30000 lira alıyordum. Aileme ben para ile yardım ediyordum. O günlerde karavanımız düzenli bir yemek değildi. Hanımların gönüllü olarak kendi aralarında yaptıkları yemeklerden oluşuyordu. Bir gün dolma gelir, yarın makarna gelir... Ne bulurlarsa onu yapıp getirirlerdi. Hatta göçmen durumuna düşmüş insanlara da aynı şekilde yardım ediyorlardı. Daha sonra bu yeme içme olaylarına bir düzen getirildi.

(Mehmet HULUSİ)

Mehmet ADATÜRK

1963 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştu. Ama fazla sürmemişti. Her zamanki gibi Rumların hedefi adayı Yunanistan’a bağlamaktı. Yine bu yazıda Kıbrıs Türkleri’nin çektiği acıları anlatacağım.

O zamanlar sürekli Rumlarla tartışırdık, kapışırdık. Kapımıza gelip bize hakaret ederlerdi. Bir tanesini çok fena halde hırpaladım. Kardeşimi bütün gün kovalarlardı. Onu öldürmek isterlerdi. Zavallı oğlumu küçük bıraktım ve giderdim. Her gün , bize Yunanistan gelecek ve sizi Ada’dan atacağız derlerdi.

Hayriye EMİRZADE

1963'te babam Vuda'da çobandı. Ovaya gider koyunlarımıza bakardı. İki tane de köpeğimiz vardı. Bir gün saat ikide köpek bir korku içinde kapıya geldi. Normalde köpek babamı asla yalnız bırakmazdı. Bir şey olduğunu anladım. Kapıyı açtığımda köpeklerini uzattı. Gözleri kocaman kocaman açılmış bana bakıyordu. Ayakları kan içindeydi. Babama bir şey olduğunu anladım. Annem de kuzularımızı bekliyordu. Annam gelince köylüye haber verdik. Ovaya babamı aramaya çıktılar. Babamı arayan köylülerimiz onu ovada bulmuşlar ama geri köye getiremediler. Çünkü tam gördükleri sırada ovada giden bir jeep varmış. Onu görmüşler. O dönemde beyaz jeepi gören herkes kaçardı. Çünkü ovada öldürülenleri hep o beyaz jeepin öldürdüğü söylentisi çıkmıştı. Ertesi gün Barış Gücü'ne de haber verildi.

Babamın cesedi eve getirildi. Tam saat ikide babamı öldürmüşlerdi. Çünkü kolundaki saat ikide durmuştu. Boynuna başka bir silahla, karnına başka bir silahla, avucuna da başka bir silahla ateş etmişlerdi. Daha sonra bize başsağlığına gelen Rum komşularımız Mormenekşe köyünün Rumlarından duymuşlar, şunları anlattılar: "Baf'tan dönen Rumlar babamı ovada görmüşler ve onu öldürmek istemişler. Babam direnmiş, bayağı bir mücadele etmiş. Babam Rum'un silahını avuçlamış, işte ondan dolayı elinde de kurşun varmış. Babamla konuşmuşlar, dövüşmüşler ve sonra da hırslarını alamayıp, üç yerinden vurmuşlar. Bu bir günlük olay değildi. Daha sonraki günlerde de yine ovalarda hem Mormenekşe köyünde, hem Cıvısil'de destebanlarda adam öldürdüler. Korka korka işimizi, gücümüzü yine yapardık.

Fatma BATULAR

1960'ta Cumhuriyet kuruldu. O yıllarda ben Kıbrıs Ordusu'nda askerdim. Biz orada askerken Türkiye'den gelen komutanlarımız vardı. Binbaşı Dr. İlhan komutanıydı. Ben o devirde Cumhurbaşkanlığında muavinin dairesinde muhafız görevlisi idim. 21 Aralık gecesi Binbaşı Dr. İlhan'ın eşinin ve çocuklarının katledilmesi olayından sonra biz elçiliğe selamlamaya gitmiştik. Orada 1,5 yaşında çocuğun tabutunu görünce fenalaştım. Cumhurbaşkanlığı dairesine geldiğimde ağlamaya başladım. Binbaşı Dr. İlhan benim hocamdı. Bize gelir ders verirdi.

Bizim o dönemlerde hiç silahımız yoktu. Olanlar hep el yapısıydı. Elimizde Bren, Sten ve el yapısı silahlar vardı. Hatta bir ara Cumhurbaşkanlığı'nın önünde

Osmanlı'dan kalma bir top vardı. Onu Çetinkaya'nın oraya getirdik ve Ledra Palas'a karşı kendimizi koruyalım diye kullanmaya başladık. Tabii o dönemler de yerli yapısı silahlarımız da vardı.

Bizde 63'te hastane ne arar. Bizim hastanedeki hastalarımızı öldürdüler, kanlarını aldılar ve Ayvasıl'a götürüp gömdüler. Devlet birdi, hastane birdi ve Devlet Hastanesi Rum tarafında kalmıştı. Biz kendimiz bütün halk birleşerek yeni bir hastane açtık. Hastalarımıza bakmaya başladık.

Ben yine o dönemlerde Bozdağ'da, Boğaz'ı korumak için 2,5 yıl askerlik yaptım. Eğer Boğaz'ı kaptırsaydık biz tutunamazdık. Boğaz'da depoların olduğu yerde bir ara epeyce çarpışmalar oldu. Çok kişi kaybettik. Yıllar böylece sürüp gitti.

1963'te Kıbrıslı insanlar rahat rahat seyahat ediyorduk. Magosa kapısı diye bir barikatları vardı. Orada pek çok insanımızı tutukladılar. Eğlence tepesi denilen yere götürür ve öldürürlerdi. O barikatlarda genç kızlarımızı, kadınlarımızı yoklama bahanesiyle soyarlardı. Yapmadıkları pislik, işkence, eziyet kalmazdı. Daha sonra Demirel'in Amerika'ya gidip görüşmesiyle barikatlar kaldırıldı. Bizim insanlarımız kışta soğuk altında Yazda sıcak altında çekmedikleri pislik kalmadı. İnsanlarımız 1963'te inim inim inlerlerdi. Denktaş kaç defa Klerides'le görüştü. Bize insanlarımızın evlerini geri verin de halkımızı çadırlardan kurtaralım, evlerine yerleştirelim dediyse de biz oraları kanla aldık. Vermeyiz dedik. Şimdi de kalkmışlar insan haklarından bahsediyorlar. O zaman nerdeydi bu insan hakları anlayamıyorum?

1966'da jetlerle ihtar uçuşları yapıldı ve olaylar biraz sakinleşti. Bize sizin hepinizi keseceğiz. Diyorlardı. Ama jetlerin ihtar uçuşu ile her şey biraz sakinleşti. Aksi takdirde eğer Türkiye müdahale etmeseydi, hiç birimiz bugün yaşayamayacaktık.

Selahi ŞENSOY

21 Aralık 1963'te ben evli ve bir çocuk babası bir öğretmendim. O dönemde Baf'ta Tabanlı köyünde ilkokul öğretmeniydim. Nacak, Halkın Sesi ve Bozkurt gazetesini düzenli olarak alırdım. Haberleşmek için telefon falan yoktu.

Olayları gazetelerden takip ettiğim kadarıyla bir olayın çıkacağını tahmin ediyordum. Tahtakale semtinde iki Türk vurdular. Ben o dönemlerde TMT’de komutandım. O dönemde gizliydik. Hiçbir yerden haber gelmiyor. Silahlarımız gömüldü. O gece LTL’de iki öğrenci geldi. Gelenler benim kardeşimdi. Bana geldiler ve “Abi Lefkoşa kaynadı, okulları tatil ettiler herkes evine gitsin.” Dediler . Kısa bir süre sonra Lefkoşa’dan bana bir emir geldi. Emirler o dönemde paket halinde sarılı gelirdi. Açtım, okudum. “Çanaklar çıksın” diyordu. Çanaklar gizli silahların adıydı. Toprağın altına gömüyorduk. 1963’e kadar eşlerimiz bile bizim örgütte olduğumuzu bilemezlerdi. Silahlar çıktıktan sonra asla köye Rum sokmayacaksınız demekti. Bu da kolay bir iş değildi. Dolayısıyla her komutan kendi başına bu kararı alamazdı. Emir baştan gelecek ve yazılı olacaktı. Biz silahlarımızı çıkardık. Ama silahlarımız çalışmadı. Bereket Rum saldırmadı da rahatladık. Rumlar da silahlandı. Bu arada bütün Türk köyleri sarıldı. Ertesi gün ben yine okulu açtığımı hatırlıyorum. Başka kimse açmadı. Okulu açtık ama okulda halka eğitim yaptırırdım. Daha sonra beni Lefkoşa’ya çağırdılar. Yeni silahlar alındığı için. O modern silahların eğitimini biz alıyorduk. Ben de halkı eğitiyordum. Bölge halkının eğitimi bana verilmişti. Silahlar üzerinde eğitim veriyorduk. Mücahitliğim 63’ten 72’ye kadar sürer. Ondan sonra kendi isteğimle 70’te dilekçe yaptım, çıkartmadılar. Daha sonra Poli’nin yanındaki Karaağaç’a tayin istedim. Çünkü oğlum büyüdü. Ortaokula gidecekti. Naklim yapıldı. 72’de nihayet terhis edildim. İhtiyaç olduğu takdirde yine komutanlığımı yapacaktım.

Mehmet GÜÇLÜ

MUTLU BARIŞ HAREKATI

(1974)

Genişletilmiş toplumlararası (Beşli) görüşmeler Rumlarca işlemez hale getirildikten sonra, ENOSİS konusundaki yöntem tartışmaları Rum toplumu arasında ciddi bir bölünmeye yol açtı. EOKA 'B' gizli bir örgüt kuran Grivas yanlısı grup, Enosis'i kısa sürede ve zora başvurarak gerçekleştirmek isterken, Makarios önderliğindeki grup Türk müdahalesini davet etmemek için, Enosis'i uzun süreli bir yıpratma stratejisine bağlıyordu. Yunanistan'daki askeri yönetim de Grivas'çıları destekliyordu. Temeldeki bu görüş farklılığı iki grubun arasını bir hayli açmış, karşılıklı olarak işlenen ve failleri bulunamayan siyasi cinayetler Rum toplumunda güncel bir konu haline gelmişti. Makarios verdiği demeçlerde Yunanistan'daki Cunta'ya açıkça kafa tutuyordu.

Durum böyle gelişirken 15 Temmuz 1974 sabahı Yunanistan'daki Cunta'nın desteğini sağlayan Grivas'çı grup, adada askeri bir darbe yaparak yönetime el koydu. Atalasa'daki (Lefkoşa) Rum Radyo istasyonunu ele geçiren darbeciler, sık sık Yunan ulusal marşlarıyla kesilen bildirilerinde, adanın her yanına egemen olduğunu, Makarios'un öldürüldüğünü, Kıbrıs'ta bir Elen Cumhuriyeti kurulduğunu duyuruyorlardı.

Makariosçu ve Grivasçı Rumlar arasında şiddetli çarpışmaların olduğu, Türk kesimlerine de düşen ve birçok soydaşımızı yaralayan mermilerden, ağır ve hafif silah seslerinden anlaşıyordu. Rum Radyosu 15.35'teki yayınında, ölen Makarios'un yerine Nikos Sampson'un Cumhurbaşkanlığına getirildiği haberini veriyordu. Nikos Sampson, 1955 - 1958 'lerde Kıbrıs'ta ki sivil İngilizleri arkadan vurmakla ün yapmış bir azıllı EOKA tedhişçisi idi. Rum Radyosunda bir konuşma yapan Sampson,

sözlerini “yaşasın Kıbrıs Elen Cumhuriyeti! Yaşasın Kıbrıs Elen halkı! Tanrı bizimle beraberdir.” Parolalarıyla noktalamıştı. Bu sözlerin anlamı açıktı: Kıbrıs’ta Yunanistan’a bağlı bir yönetim kuruluyordu. Daha açıkçası, Kıbrıs fiilen Yunanistan’a bağlanıyordu.

Darbe haberini aynı gün (15 Temmuz 1974) Afyon’da alan zamanın Türkiye Başbakanı Bülent ECEVİT, olayla ilgili ilk tepkisini şöyle dile getiriyordu: “Şu anda, Afyon’nun şu meydanından, Atatürk’ün anılarıyla dolu şu doğal anıtın eşliğinde bütün dünyaya yakın ve uzak tüm komşularımıza şunu söylüyorum: Kimse Kıbrıs’taki kargaşayı fırsat bilerek Türklerin hakkına dokunmaya kalkışmasın! Hiçbir oldu bittiği kabul etmeyiz; Türklerin hakkına el sürdürtmeyiz” Bülent Ecevit, Afyon gezisini yarıda keserek başkente dönecek ve izleyen dört günde Ankara yoğun diplomatik etkinliklere sahne olacaktır.

Diğer yandan Kıbrıs’ta aynı günün akşamı ‘Baf’ın sesi adlı korsan radyodan bir konuşma yapan, Makarios hayatta olduğunu belirterek halkını darbecilere boyun eğmemeye çağırıyordu. Makarios’un hayatta olduğu haberi bir gün sonra BM barış gücü tarafından doğrulanmıştı. 16 Temmuz 1974 tarihinde saat 17.00’de durumunu tehlikede gören Makarios bulunduğu yerden bir İngiliz helikopteri ile Ağrotur Üssü’ne sığınıyor, oradan da ada dışına kaçınılıyordu. Gerçekten de Rum kesimlerinde durum son derece kritikti. Grivas’çı ve Makarios’çu Rumlar arasında yer alan çarpışmalarda iki bin kadar Rum ile iki yüz civarında Yunanlı’nın öldürüldüğü doğrulanmıştı. Darbeciler, karşı görüşteki soydaşlarını kıyasıya öldürüyorlardı. Rum kesimindeki işlerini yoluna koyar koymaz, tedhişçi Sampson yönetimindeki Rum çetelerinin Türk bölgelerine saldıracağına kesin gözüyle bakılıyordu.

Kıbrıs'ta durum karışırken, Türkiye bir yandan yoğun diplomatik temaslara, diğer yandan askeri hazırlığa girişmişti. Batılı büyük devletler, her zaman olduğu gibi Türkiye'ye olaylara karışmamasını soğuk kanlı davranmasını öneriyordu. 15 Temmuz gecesi başlayan Türkiye Bakanlar Kurulu toplantısı 16 Temmuz sabahına kadar sürüyor. Toplantıda TBMM'nin ivedilikle toplanması kararlaştırılıyordu. Başbakan Bülent Ecevit 17 Temmuz'da, beraberinde Savunma ve İçişleri Bakanları olduğu halde İngiltere'ye gidiyor, orada garantör devlet olarak İngiltere'ye, Kıbrıs'a birlikte müdahalede bulunmayı öneriyor ancak İngiltere bu öneriyi geri çeviriyordu. 18 Temmuz akşamına kadar süren İngiltere temaları bir sonuç getirmiyordu. Bu arada, Türk Deniz Kuvvetleri'nin Ege ve Akdeniz'de devriye gezdiği, bir kısım kara kuvvetleri ile zırhlı birliklerinin mersin dolaylarına kaydırıldığı haberi geliyordu.

Diğer yandan Malta üzerinden İngiltere'ye geçen Makarios, düzenlediği basın toplantısında, "Darbe Yunan askeri Cuntasınca yaptırılmıştır. Beni öldürmek istediler; kaçtım. Darbe yalnızca adanın bağımsızlığını bozmakla kalmamış, sonucu felaket olabilecek koşullar yaratmıştır." diyordu. 18 Temmuz'da gittiği New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda konuşan Makarios, "Kıbrıs Rum Muhafız alayındaki Subaylar, Atina'dan aldıkları direktifi uygulayarak darbeyi gerçekleştirdiler. Bu bir işgaldir, Yunanistan'ın Kıbrıs'ı işgalidir." Diyordu. Bu sözler Kıbrıs'ta gerçekleştirilmek istenen olayın en yetkili bir Rum'un ağzından doğrulanmasıdır.

İKİNCİ BARIŞ HAREKATI

20 Temmuz 1974 sabahı Türk askeri çıkarması Girne sahillerinden başladı. Bayrak Radyosu sabahın 05.00'inde çıkarma haberini Türk toplumuna müjdeliyor, saat 06.00 bülteninde ise Başbakan Bülent Ecevit 'in askeri çıkarma ile ilgili konuşmasına yer veriyordu. Türkiye Başbakanının konu ile ilgili açıklaması şöyledir:

“Silahlı Kuvvetlerimiz indirme ve çıkarma hareketına başlamış bulunuyor. Allah milletimize ve bütün Kıbrıslılara ve insanlığa hayırlı etsin.”

“Bu şekilde, insanlığa ve barışa büyük bir hizmette bulunmuş olacağımıza inanıyoruz. Öyle umarım ki, Kuvvetlerimize ateş edilmez ve kanlı bir çatışmaya yol açılmaz.”

“Biz aslında savaş için değil, barış için ve yalnız Türklere değil Rumlara da barış getirmek için adaya gidiyoruz. Bu karara, bütün diplomatik ve politik yolları denedikten sonra mecbur kalarak vardık. Bütün dost ülkelere, bu arada son zamanlarda yakın istişarede bulunduğumuz dost ve müttefiklerimiz birleşik Amerika'ya ve İngiltere'ye sorunun müdahalesiz çözümü için gösterdikleri iyi niyetli çabalar için şükranlarımı belirtmeyi borç sayarım.”

Anavatan'da tüm siyasi parti liderleri, Kıbrıs'a yapılan çıkarma konusunda hükümeti desteklediklerini belirtiyor, böylece Türkiye tek bir vücut, tek bir kalp halinde, 'Barış Harekatı' üzerinde birleşiyordu.

20 Temmuz 1974 tarihinde sabah saat altıda Kıbrıs Rum yönetimi genel seferberlik ilan ettiğini radyosundan duyuruyor ve eli silah tutan her Rum'u silah altına çağırıyordu. Bu, Türk silahlı kuvvetlerinin barış hareketına Rumların silahla direneceğinin işaretiydi.

20 temmuz sabahı saat 06.05'te, Türk hava kuvvetlerine bağı nakliye uçakları, avcı uçakları eşliğinde Pınarbaşı (Kırnı) havaalanı ve Hamitköy bölgesine hava indirme tugayını indirdi. Unu hemen arkasından Türk Deniz Kuvvetlerine bağı zırhlı gemilerle jet uçakları Girne ve Beşparmak dağındaki Rum Yunan askeri hedeflerini bombaladılar. Saat 07.30'da, karaya ağır araç ve zırhlılar çıkarılmaya başlandı. Saat 08.00'de, Türk hava kuvvetlerine bağı 70 kadar helikopter Pınarbaşı havaalanı civarına asker ve malzeme indirdi. Helikopterler akşama kadar aynı işlemi dört kez tekrarlayacaktır.

20 Temmuz akşamı, Rum – Yunan kuvvetleri barış hareketını başarısızlığa uğratmak amacıyla, çıkarma bölgesine Gönyeli'deki K.T. alayına, Boğaz, Doğruyol ve Bozdağ (Beşparmak dağındaki Türk mevzilerine) karşı taarruza giriştiler. Aynı gece Rum – yunan saldırısına cevap veren Türk Kuvvetleri, gerçekleştirdikleri karşı taarruzlarla düşmanı geri püskürtmüşler, 21 Temmuz sabahı yapılan hava akınları ile de Rum saldırısını büsbütün bozguna uğratmışlardır. 22 Temmuz öğleden sonrasına kadar Girne ve varoşları doğuda Çatal – köy, batıda Lapta – Karava'ya kadar boğaz bölgesi ile Dikoma – Sihari - Vuna Rum köyleri Türk silahlı kuvvetlerinin eline geçmişti.

Aynı gün saat 17.00'de Güvenlik Konseyinin ateşkes çağrısını Türkiye kabul ederek hareketi durdurmuştu. Ateşkes çağrısına Türk tarafı uyarken, Rumlar buna aldırmış etmeden Limasol, Larnaka, Baf, Lefke ve bunlar gibi dört yandan abluka altında bulunan yüzlerce Türk köylerine ağır silahlar ve üstün kuvvetlerle saldırdılar. Bu sayılan kasabalarla birçok Türk köyü sonuna kadar direnmelerine rağmen bir bir Yunan – Rum işgaline uğradılar.

23 Temmuz 1974'te Nikos Sampson'un Cumhurbaşkanlığından uzaklaştırıldığı ve yerine Glafkos Klerides'in getirildiği Yunanistan'da da askeri yönetimin (Cunta) yerini sivil bir hükümete bıraktığı, sivil hükümetin başkanlığına sürgündeki Karamanlis'in getirildiği öğrenildi. Bu gelişmeler üzerine bir demeç veren Türkiye Başbakanı Ecevit, "Kıbrıs'ta giriştiğimiz hareket, Kıbrıs'a olduğu kadar Yunanistan'a da özgürlük getirecek demiştim. Tahminlerim beni yanıltmadı" diyordu.

I. ve II CENEVRE GÖRÜŞMELERİ

Cenevre ateşkes ve silah bırakışması görüşmeleri 25 Temmuz 1974'te başladı ve 30 Temmuz 1974 akşamı bazı prensip noktaları üzerinde anlaşmaya varılarak sonuçlandı.

Cenevre görüşmelerinde Türk heyetine Dışişleri Bakanı Turan Güneş, İngiltere Heyetine Dışişleri Bakanı James Callaghan ve Yunan Heyetine Dışişleri Bakanı Yorgo Mavros başkanlık ediyordu. Varılan prensip anlaşmasında, Kıbrıs'taki durumun 1960 tarihli uluslar arası anlaşmalara ve 353 sayılı Güvenlik Konseyi kararına göre yeniden düzenlenmesi için kısa sürede ciddi görüşmelere başlanması isteniyor, ayrıca, bazı ivedi önlemler alınması (tarafların işgal ettikleri bölgeleri B.M. Barış Gücü kontrolüne bırakmaları, savaş esirlerinin karşılıklı değişimi vs...) konusunda görüş birliğine varılıyordu.

Bölgeye barışın iadesi ve anayasal düzenin yeniden kurulması için saptanan yeniden görüşme tarihi 8 Ağustos 1974'tü. İkinci Cenevre görüşmelerine Kıbrıs Türk ve Rum toplumu temsilcileri Rauf Denktaş ve Glafkos Klerides'in de birer heyetle

katılmaları öngörölmüştü. 6 gün süren İkinci Cenevre görüşmeleri, Rum ve Yunan delegelerinin olumsuz tutumları ve ciddi anlaşma zeminine bir türlü yaklaşamamaları yüzünden bekleneni veremeyecek, Türkiye delegesi Turan Güneş, “Ayşe Tatile Çıkabilir.” Şifresiyle barış görüşmelerinin başarısızlığını (belki de II. Harekatın başlayabileceğini) Cenevre’den hükümetine bildirecektir.

İKİNCİ BARIŞ HAREKATI

14 Ağustos 1974 sabahı saat 05.30’da Türk Silahlı kuvvetleri, Rum direniş noktalarına karşı havadan ve karadan bir yıldırım harekatına başladı. Harekatın gerekçesi Türkiye Hükümetince şöyle dile getirilmişti: “Kıbrıs Rum Toplumu ve Yunanistan delegelerinin uzlaşmaz tutumları nedeniyle başarısızlığa uğrayan Cenevre görüşmelerinde, Kıbrıs’ta kurulması özlenen hukuk düzenini oluşturma görevini Türkiye tek başına üstlenme zorunda kalmıştır.”

Sabahın erken saatlerinde hücumla geçen Türk hava Kuvvetleri, Rum – Yunan askeri yığınak bölgelerini bombaladı. Hava Kuvvetleri desteğindeki Türk tank ve zırhlı birlikleri, Kıbrıs’ta Türk yerleşim yerlerinin sınırlarını çizmek üzere doğu ve batı yönünde harekata başladılar. İlk aşamada, Lefkoşa’nın doğusundaki Değirmenlik ve batısındaki Şillura köyleri civarında buluna Rum – Yunan ortak direniş noktaları ele geçirildi. Bu ilk engelleri aşan Türk Kuvvetleri, doğu ve batı yönünde iki koldan ilerleyerek önce 15 Ağustos 1974’te Magosa’ya (saat 17.00), bir gün sonra da 16 ağustos1974’te Lefke’ye girdiler.

15 ve 16 Ağustos günleri, Lefkoşa varoşları da şiddetli vuruşmalara sahne oldu. Lefkoşa'nın Türk kesimini Grammar School'un bulunduğu tepeden ateş altında tutan Yunan alayı ile Türk Kuvvetleri alayı arasında yer alan kanlı bir çarpışma sonrasında, Yunan alayının elinde tuttuğu bölge tamamıyla Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından ele geçirildi.

14 Ağustos'ta başlayan İkinci Harekat sonucunda, Kıbrıs Türkü üzerinde özgürce ve korkusuzca yaşayabileceği, düşmandan temizlenmiş bir hayat alanına kavuşuyordu. 16 Ağustos 1974'te B.M. Güvenlik Konseyi'nce önerilen saat 18.00'de ateş kesilmesi ilkesi Türkiye'ce de benimseniyor, Kıbrıs Türkü'ne özgürlüğünü başışlayan silahların namluları, düşman namluları susturduktan sonra görevini tamamlamanın huzuru içinde ateşi kesiyordu.

1974'TEKİ RUM KATLİAMLARININ YABANCI BASINDAKİ YANKILARI

YABANCI BASIN VE KATLİAMLAR

“İnsanlık aklı Yunanlıların Kıbrıs'ta yaptığı bu cellatlığı asla kabul edemez. Türk evlerine giren Yunan – Rum Milli Muhafızları, kadın ve çocuklar üzerine mermi yağdırıyor, büyükleri boğazlıyor ve yakaladıkları Türk kadınlarının hepsinin ırzına geçiyorlardı...”

ABD, UPI Ajansı Kıbrıs Muhabiri

Görgü Tanığı

ABD, UPI (United Press International) Ajans, 23.7.1974

“Yunanlılar, Limasol'da birçok kadın ve çocuğu öldürdü. Yol üstünde 20 çocuk cesedi gördüm. Yunanlı askerler evlerine girip kadın öldürmek için akbabalar gibi beklemektedirler.”

France Soir Gazetesi Muhabiri

Görgü Tanığı

France Soir Gazetesi, 24.7.1974

“Son derece utandırıcı olayları kendi gözlerimle gördüm Rumlar Türk camiilerini yaktılar ve Magosa civarındaki Türk evlerini ateşe verdiler. Silahı ve savunması olmayan Türk köylüleri Rum çapulcular tarafından yaratılmış vahşet havası içinde yaşamaktadırlar... Elllerinde bazukaları olan Rumlar Türk köylerinde

büyük kargaşalıklara sebep olmaktadırlar. Rumların bu hareketleri insanlık namına utanç vericidir.”

Washington Post Gazetesi Muhabiri

Görgü Tanığı

Washington Post Gazetesi, 30.7.1974

“Larnaka yakınındaki Alaminos köyünde 25 ile 55 yaşları arasında 14 Türk öldürülmüş ve cesetleri buldozerlerle bir çukura doldurulmuştur Limasol yakınında küçük bir Türk köyüne Rumların yaptığı bir baskın sonucu 200 kişiden 36’sı öldürülmüştür. Rumlar Türk Kuvvetleri gelinceye kadar Türklerin öldürülmesi için emir aldıklarını söylemektedirler.”

John AKASS, The Sun Gazetesi Muhabiri

Görgü Tanığı

The Sun gazetesi, 30.9.1974

“Muratağa köyünün Türk sakinleri 16 Ağustos’ta katledilmiştir. Ekserisi, ihtiyar, kadın ve çocuklardan olmuştur. Bunlar, Türk taarruzunun ikinci gününde komşu köylerdeki üniformasız Rumlar tarafından öldürülmüşlerdir. Cesetlerin sadece bir metre gibi az bir derinlikte kalabildiği bu ölüm çukurları kendilerine kazdırılırken öldürülmüşlerdir. Bu asla bir harp olamaz. Bu olsa olsa bir alçaklık olabilir.”

Hans Janitscher

Dünyadaki Sosyal demokrat Partilerinin Bir Merkezi

Kuruluşu Sosyalist Enternasyonal Örgütü Genel Sekreteri

Görgü Tanığı

Sabah Gazetesi, 26.7.1974

“Yunan taraftarı Nikos Sampson’un emrindeki muhafız gücü son hafta içinde iki bini aşkın Makarios taraftarı Kıbrıslı Rum’u darbe sırasındaki çarpışmalarda ve darbeden sonra idam ederek öldürdü.”

(Ekim 1974 Lars Hakanson B.M. Barış Gücü Kıbrıs Temsilcisi)

“Rumların yaptığı Atlılar köyü katliamı”

“Ömrüm boyunca böyle bir facia, böyle bir barbarlıkla karşılaşmadım. Hayatımda böyle şey görmedim. Çok memnunum ki, olayın soruşturması görevi bize verildi. Zira, bütün dünya bu vahşeti Barış Gücü’nün ağzından öğrenmiş olacaktır.”

David LANCASHINGE

AP Ajansı Muhabiri

Görgü Tanığı

The New York Times, 01.08.1974

“Muratağa köyü dışında 20’den fazla Kıbrıslı Türk erkek , kadın ve çocuğun bulunduğu toplu bir mezar açılmıştır. “

“Bu, Kıbrıs’taki harbin bitiminden bu yana tespit edilen siviller karşı en büyük mezalimlerden biridir.

ABD, CBS Televizyonu Muhabiri

Görgü Tanığı

ABD, CBS Televizyonu, 2.9.1974

“Lefkoşa’da bir çöplükte 88 Kıbrıs Türkü’nün cesedi bulundu. BU cesetlerin Rum ve Yunanlılarca kurşunla delik deşik edilerek öldürülmüş ve öldürülmeden önce tellerle bağlanmış. Kiminin başı gövdeden koparılmış.”

Bild Gazetesi Muhabiri

Görgü Tanığı

Bild Gazetesi, 26.7.1974

“Rumlar Türk köylerine kana susamış caniler gibi baskınlar yaparak sivil halkı feci şekilde öldürdüler.”

Die Zeit Gazetesi Muhabiri

Görgü Tanığı

Bild Gazetesi, 26.7.1974

Almanya’nın Sesi Radyosu, 29.8.1974

“Rum ve Yunanlılar Baf ve Magosa’da Darbe aleyhtarı Rumlara ve Türklere karşı katliama girişmişlerdir.”

Aligis (Rum)

Görgü Tanığı

Almanya’nın Sesi Radyosu, 24.7.1974

“Limasol’daydım bir okula sığınmış 14 Türk vardı. Rum ulusal Muhafızları okulu kuşattılar ve Türkler teslim olunca hepsini teker teker kurşunlayıp öldürdüler.”

UPI, 20 Ağustos 1974

“Her saat yeni hendekler ve sayısız cesetler bulunmaktadır. Bu işe dayanmak zordur.”

The Washington Post, 23 Temmuz 1974

“Leymosun’a yakın bir köye Rumlar tarafından yapılan bir saldırı neticesi 200 kişilik nüfusun 36’sı öldürüldü. Rumlar, Türk ordusu vasıl olmadan önce Türk Köylerinin yerlilerini öldürmek emri aldıklarını söylediler.”

ALMANYA’nın Sesi Radyosu 30 Temmuz 1974

“İnsan akli Rum katliamını anlayamaz. Magosa bölgesinin etrafındaki köylerde Rum Milli Muhafız askerleri akıl almaz şekilde vahşilik örnekleri gösterisi yaptılar. Türk evlerine girerek merhametsizce kadın ve çocukları kurşun yağmuruna tuttular. Bir Türk’ün boğazını kestiler.”

LONDON TIMES, 22 Temmuz 1974

“Binlerce Türk rehine olarak tutulmaktadırlar. Türk kadınlarının ırzına geçildi ve Türk çocukları yollarda öldürdüler. Leymosun’da Türk tarafı yakıldı, olaylar Kıbrıs Rumları tarafından teyit edildi.”

1974 ANILARI

20Temmuz 1974 sabah kalktığımızda radyolardan Makarios'un devrildiğini duyduk. Ondan sonra köy halkı av tüfekleriyle nöbet tutmaya başladı. Sonra Türkiyeli komutan Mehmet Bey köylülere, Çukurova'ya gitmeleri için emir verdi. Çünkü Rumlar konvoylar halinde Lefkoşa'ya saldırıya başlayacaklarmış. Rumlar ateş açmaya başladılar. Bizim köylülerden birkaç kişi şehit oldu. O gün okula yaralıların ilk yardımlarını yapmak için doktor ve hemşire geldi. Gece Rumlar saldırıya geçince köy halkı Gönendere'ye taşındı. Gönendere'de 9 gece kaldık. Köye geldiğimizde Rumlar köyün girişindeki evleri yakmışlar, eşyaları çalmışlar ve okula kadar ilerlemişlerdi. O sırada Rumlar, Görneç dağına inmişlerdi. Köyümüze oradan Türk askeri geldi diye telefon açtılar. Bizim polisler Türk askeri geldi diye Görneç'e gittiler. Halbuki Türk bayrağına sarılanlar Rumlardı. Giden polislerimizi esir aldılar. Türk askeri Kıbrıs'a çıktığında köyümüzü 14 Ağustos'ta kurtardılar. Sonra biz de Gönendere'den evlerimize geri döndük.

Bu savaş anısını hiçbir zaman unutamayacağım. Eğer Türk askeri köyümüze gelip kurtarmasaydı, belki biz de şimdi hayatta olamazdık. Bu yüzden hayatta kalmamızı Türk askerlerine borçluyuz.

Vedia ÇEKİMSER

20 Temmuz gecesi Sancak'ta nöbet tutardık. Sabaha karşı uyandıığımızda baktık uçaklarımız Girne bölgesini bombalıyor. Az sonra Beşparmak dağlarını bombalamaya başladılar. Bir emir geldi bize saat 10.00 suları Yeni Yol (Magosa-Lefkoşa) kesmek istendi. Asker gitti kesti. Rum konvoyları geldi. Onları görür görmez ateşe başladık. Bu hareket güneş batıncaya kadar devam etti. Orada dört askerimiz şehit oldu. Herkes dağıldı ve köylerine gitti. Köye geldiğimizde bir emir geldi. Askerlerimiz şehir kaşına gidecek diye. Askerlerimiz oraya gitti, mevziilere yerleşti. Sabaha karşı Rum konvoyları Ağılı dere dediğimiz mevkiye yığınak yaptı. Orada Rum'a karşı ateş başladı. Saat 10.00' kadar devam etti. Rumlar geri çekilmeye mecbur oldu. Ertesi gün şafak vakti Rumlar hücumu geçti. Saat 10.00'a kadar askerimiz yerinden kıpırdamadı. 10.00'dan sonra askerimizde bir panik başladı. Sadece bir mevziide 8 askerimiz kaldı. Etrafta kimse kalmayınca onlar da geri çekilmeye başladı. Geri çekilirken beş Türk askeri şehit oldu. Öğleden sonra Rum askeri polis tarafından köyümüze girmeye başladı. Halkımızda bir panik yaratıldı. Kimisi Ergenekon'a kimisi ovalara, kimisi Gönendere'ye kaçtı. Köyümüz boş kaldı. Bazı köylüler köye gizlice girdiler. Baktılar Rumlar köyün yarısına girmiş yarısına girmemiş. O zaman komutanlar askeri toplayıp köye geldik. Rum'un karşısına mevziilendik. 14 Ağustos'a kadar direndik. Türk askeri ikindi üzeri köye girdi. Rumlar kaçtı, biz de kurtulduk.

Hasan KARABIYIKLI

1974 YILLARINDA Türkiye’de yüksek tahsil görüyordum. O yaz tatil yapmak için Kıbrıs’a gelmişim. Bütün ailemle birlikte Serdarlı’da oturmaktaydık. Kıbrıs’a geldiğim o günlerde, Kıbrıs’ta büyük bir hükümet sorunu vardı. Nitekim 13-14 Temmuz tarihleri idi. Rumlar kendi aralarında çarpışmaya başlamışlar, sonra bu saldırıları Türklere karşı başlatmak üzereydiler. Türkler her yerde Rum saldırılarına karşı koymak üzere büyük tedbirler almışlardı. 20 Temmuz gününde Türkiye’nin Kıbrıs’a bir çıkartma yapacağı anlaşılmıştı. 19 Temmuz gecesi bütün mücahitleri köyümüzde bulunan kışanın bahçesinde topladılar. O gece herkese silah verdiler. Türkiye’nin 20 Temmuz sabahı Kıbrıs’a çıkarma yapabileceğini bizlere söylediler. O gece sabaha kadar uyumadık. Nitekim sabahleyin 05.00 - 05.30 sularında Türk uçakları, askeri helikopterler Akatu Boğazı’ndan görünmeye başladılar. Uçaklar tam kışanın üzerinden geçip Lefkoşa’ya doğru gittiler. Bundan sonra bütün mücahitler köyün belirli bölgelerine komutan yerleştirdi. Biz de Kara Tepe denilen yere gittik. Bu yer yüksek bir yerdir . Oradan bütün Lefkoşa bölgesi görünüyordu. O gün sanki Kıbrıs yanıyormuş gibi görünüyordu.Hava bir toz bulutu ile kaplanmıştı. Sabah saatlerinde Lefkoşa’da şiddetli çarpışmalar oluyordu. Magosa ve Karpaz bölgesinden büyük bir Rum askeri konvoyu Lefkoşa’ya doğru hareket etmişti. Komutanımız bu konvoyun Lefkoşa’ya gittiğinin haberini alınca Lefkoşa – Magosa yolunun kesilmesini emretti. Bunun üzerine ellerindeki en basit silahlarla mücahitlerimiz Lefkoşa - Magosa yolu Kuru Manastır kavşağında kestiler. Hiçbir mevzii siper olamadan orada mücahitlerimiz ile Rum askeri arasında şiddetli bir çarpışma başladı. Biz bu çarpışmayı Karatepe’den bir film gibi izledik. Uzak olduğumuz için hiçbir şey yapamadık. Oradaki çarpışma yerinde üç – dört tane mücahidimiz (Adil, Sami, Terzi Salih) yaralanmadan dolayı kan kaybından, çıkan yangından yanarak esir düştüler.

Mücahitlerimizin yolu kesmesi Rum konvoyunun geri dönmesini sağladı. Sonradan duyduğumuza göre Lefkoşa'yı büyük bir tehlikeden mücahitlerimiz kurtarmıştı. Angastina'ya dönen Rum askerleri akşam üzeri topluca bize doğru (Karatepe'ye) yürüyerek gelmeye başladı. Köye çok uzak olduğumuz için yardım alamayacağımızı düşünerek oradan ayrılıp Şehir Kaşığı denilen bölgeye geldik. Bizim buraya gelip yerleşmemizi köydeki mücahitler bilmiyordu. Bütün gece orada kaldık. Sonradan duyduğumuza göre bize komşu olan köyler (Kuru Manastır, Kalavaç, Yeniceköy, Cihangir, Beyköy) hep bizim köye gelmişler oralarda çok az yaşlı insanlar kalmış. Gece saat 04.00 suları Rum konvoyları yavaş yavaş köye doğru geliyorlardı. Saat beş, beş buçuk sularında hava aydınlanınca oradaki on beş, yirmi mücahit Rumlarla karşılıklı çarpışmaya başladı. Rumlarla aramızda iki yüz metre kadar bir mesafe vardı. Orada bir iki saat mermilerimiz bitene kadar çarpıştık. Bir ara Rumlar bizim olduğumuz mevziye havan atışı yapmaya başladılar. Arka arkaya üç tane havan mermisi attılar. Üç havan mermisi mücahitlerimizin yanına düştü. Toz duman içinde kaldık. Dördüncüyü atsaydılar tam mevziinin içine düşüreceklerdi. Bir şans eseri ateşi durdurdular. O an hepimiz ölümü hissettik. Hemen oradan uzaklaşmak zorunda kaldık. O bölgede beş altı mevziide mücahitlerimiz vardı. Yol kenarında olan mücahitlerimiz oradan ayrılmadılar ve Rumlara daha sonra esir düştüler. Şehit oldular. Daha önce söylediğim gibi bizim orada olduğumuzu köydeki mücahitlerimiz bilmiyordu. Biz mevziilerimizden çıkıp köye doğru ellerimizde silahlarla giderken köyün etrafına mevziilenmiş mücahitlerimiz de bizi köye saldıran Rum askeri sandılar. Bir taraftan Rumlar arkamızdan ateş ediyor, bir taraftan da mücahitler karşıdan ateş ediyordu. İki ateş arasında kaldık. Kurşunlardan korunmak için belki de

yüz – yüz elli metre süründük. Köydeki mücahitler bizi tanıyınca kadar bu böyle devam etti. Bu savaş anısını hiçbir zaman unutamam.

O günleri düşündükçe tüylerim diken diken oluyor. Köyün içinde herkeste bir panik. Hiç kimse ne yaptığını bilmiyordu. Savaş bittikten sonra bölgede bulunan Rum esirlerini Lefkoşa'ya kamyonlarla götürürken Değirmenlik bölgesinde tarlaların içerisinde şişmiş Rum askerlerin cesetlerini gördüm. Orada insanın bir köpeği ölür de köpeğini bile gömerdi. Halbuki savaşta insanların değeri köpeklerden de aşağı imiş. Savaş hiçbir zaman iyi bir şey değildir. İnsanlar her zaman barış içinde yaşamalıdır.

Halil BAYRAKTAR

1974 Harekatı başlamadan bir gün önce babamın iş icabı Angolem köyüne gitmesi gerekiyordu. Tabii ortada bir şey yoktu. O gece Angolem'de kaldılar. Zaten 20 Temmuz sabahı erken saatlerde hareket başladı. Bu arada babam orada kısılıp kaldı. Harekatın başladığı ilk saat bizde büyük bir sevinç vardı. Sonra babamın Angolem'de mahsur kaldığını öğrenince içimize büyük bir burukluk çöktü. Radyoda Rumların bazı Türk köylerine girdiği ve Türkleri topladıkları açıklanıyordu. Bunu duyunca annem fenalık geçirdi. Yapacak bir şey yoktu. Birinci hareket bittikten sonra Bayrak radyosu aracılığıyla mesaj göndermeye başladık. Ancak babamla haberleşemiyorduk. Aradan zaman geçtikten sonra Barış Gücü aracılığıyla babama kavuştuk. Ancak babam orada zor günler geçirmişti. Tüm Türk erkeklerini Rumlar toplamış, babam şans eseri aksakalları sayesinde kurtulmuştu. Babamın saç ve sakalı uzamış, yaşlı bir adam görüntüsü almıştı. Rum askeri yanına gidip ayağı ile babamı

kaldırılmış, sonra bu adam çok yaşlı deyip babamı bırakmıştı. Böylece babam kurtulmuş oldu. Allah onu bize bağışladı.

Yılşen SOYKUNT

Haspolat'a giren bir grup Rum askeri Türkler tarafından kovalandılar. Yönlerini kaybeden kamyondaki Rum askerleri kurtulmak için Meriç köyünde saklanmak üzere köyün yoluna girdiler. Ben de köyün dışında kulübede nöbet tutarken köye giren bir kamyon Rum askerini gördüm. Bu kamyon Gaziköy tarafına çıkmak isteyince önüne çıkan Türk tankı bir bomba attı ve tam kamyona isabet etti. Kamyonun içinde bulunan silahlar patlamaya başladı. Bu kamyonun içinde on üç Rum askeri vardı. Bu patlama sonucunda on tanesi öldü, üç tanesi ise sağ kurtulmuştu. İki asker Çakıllı dereden giderek gözlerden kaybolurken, biri ise diğer arkadaşlarının peşinden gidemedi ve benim bulunduğum nöbet yerine doğru koştu. Ben de bir asker olarak o Rum askerini vurmam zorundaydım ve vurdum da. Hayatımda ilk defa bir Rum vurmuştum. Ben o Rum askerinin nasıl biri olduğunu hiçbir zaman unutamayacağım.

Rumlar, Türk köylerindeki insanları katlediyorlardı. Türkiye bu olaylara müdahale etmek zorunda kaldı ve 20 Temmuz 1974'te Girne'den asker çıkardı. Uçaklar ve tanklar yardımıyla Türk köyleri kurtarıldı.

Mehmet KÖKAY

Çukurova köyünü Rum'un bastığını duyunca biz Yeniceköy'e kaçtık. Biz harpta Yeniceköy'deydik. Orayı da Rum bastı. Biz kahvehaneye saklanmıştık. Camları, kapıları kırdılar, kahvehanedeki kolaları, içkileri içtiler. Sanki açlıktan kuduz olmuşlardı. Onlar "bize aç mısınız?" diye sordular. "Açız" dedik ve bizi bıraktılar, gittiler. Daha sonra başka bir Rum grup geldi ve bizi esir aldılar. Bağıra çağıra bizi kışlaya (Serdarlı'daki) getirdiler. Daha sonra başka insanları da getirdiler. Mücahitlerden de birkaç kişi getirdiler. Bizim mücahitler uzaktan köyün otobüsünü görmüşler. Türk otobüsü diye koşmuşlar. Binmişler Rumlar şapkalarını çıkarmışlar, onlar otobüse binince hemen silahlarını çıkarmışlar ve onları da yakalayıp kışlaya getirmişler.

Rumlardan biri yanımıza oturdu. Etrafına da esirleri topladı. Bütün köyümüzü yaktılar. Erkeklerimizden kimisi kaçtı. Bugüne kadar bazılarını görmedik. Saat dörtte Rumlar Serdarlı'ya kaçtılar. Erkeklerimizden bazılarını gördük ki gözleri şişmiş, mahvolmuştu. Allah bilir ne kadar dayak yediler. Bizi Çatoz teslim olsun diye iki ateş arasına koydular. Saatlerce ellerimiz başımızın üstünde bekledik. Arkadaşlarımızdan birini vurdular. Bizimkiler de onlardan birini gözümüzün önünde vurdular. Daha sonra bizi Lefkoşa'ya getirdiler. Ağaçların altında saatlerce bekledik. Çatoz köyü teslim olmadı. Çatışmalar yine devam etti. Baktılar ki bir şey elde edemeyecekler bizi yine Yeniceköy'e getirdiler. Köyde annemi ağlar bulduk. Biz kahvecinin evinde sekiz gün kaldık. Sonra Rum bizi yine Çukurova'ya götürdü. Yiyecek bir şeyler de verdiler.

İkinci Harekat'ta sabah sabah annemlerle çay yaptık, içiyorduk. Birden mezarlığın yanına bir bomba atıldı. Bir tane de köyün yanına atıldı. Rumlar öyle bir kaçırdı ki anlatamam. Toz duman içinde kaçıyorlardı. Her gece bizi sayarlardı.

Yabancı biri gelmesin diye. Biz, Rumları bizi bilirdi diye korkudan evlere, ahırlara saklandık. Samanlıklarda kaldık. O gün korkudan ben sarılık olmuştum. O zaman harpte köyümüzdeki bütün insanlar kaçmıştı. Köyde kimse kalmamıştı. Sadece biz vardık. O günkü korkumu anlatmam mümkün değil. Korkudan hiç dışarıya çıkmadık. İkinci oldu halamdan evimize gideceğim diye dışarı çıktım. Eve geldim, ambarın altına gizlendim. O sırada bir korna çaldı. “Sakın ha bakmayalım Rumlardır” dedik. Ama yine de dayanamadık baktık. Gonetra’dan kaçan erkeklerimiz otobüsle hep geri geldiler. Artık rahatlamıştık. Bu kez bizimkiler Aslanköy’den, Düzova’den, Değirmenlik’ten bütün Rum köylerinden ganimet yapmaya başladılar. Herkes ganimet peşinde koşmaya başladı. Bizim moralimiz çok bozuktu. Evimiz hep delik deşikti. O dönemlerde Rumlarla bizim evlerimize kendi evleri gibi bir tekmeyle girerler, evimizi didik didik ararlar ve eşyalarımızı da alırlardı.

O dönemde bir de radyo bulurlarsa kırarlardı, dinlemeyelim diye. Radyolarımızı çok iyi sakladık. Bir kişi kapıda durur, diğerlerimiz de radyo dinlerdik. Nihayet bugünlere kavuştuk. Çok sıkıntılar çektik.

Dilber ÖZSOYLULAR

1974’TE Grivas adında biri vardı. Yunanlı bir de Makarios vardı Rum halkı Grivasçı ve Makariosçu olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Birbirine girdiler. Grivas Kıbrıs’taki Türkleri bir gecede bitirmek istiyordu. Makarios ise uzun ve çaktırmadan uygulanacak bir siyaset güderek Türkleri yok etmeyi düşünüyordu. Bunlar birbirine

girdiler, fikir ayrılığından... Hedefleri aynıydı fakat yöntemleri farklıydı. Allah onları şaşırttı. O dönemde eğer, anlaşılsalardı, bugün birimiz bile kalmazdık.

O dönemde Türkiye’de Hoca ile Ecevit vardı. 15 Temmuz darbesi başladı. Yine o dönemde Denктаş başta idi. Ben de Cumhurbaşkanlığında muhafız alayında görevli idim. Denктаş: “Bu darbe bize karşı değil, Rumlar kendi aralarında çatışıyorlar” dedi. “Eğer bize bir şey olursa bizim Anavatanımız var” dedi. Aradan beş dakika geçmedi Büyükelçi, Cumhurbaşkanlığına geldi: “Bu düşünce yanlıştır. Türk halkı için de tehlike vardır” dedi ve Sayın Denктаş hemen düzeltti. O dönemlerde İngiliz üsleri vardı. Güya tarafsız müdahale ederdi. Alakası yoktu. Bizim insanlarımızı öldürürler ve İngilizler seyrederdi. Olaylar her geçen gün geliyordu. Ecevit 1974’te tüm zorluklara karşı Viyana’ya gittiğinde Birinci Çıkartma’dan sonra Mehmetçik’i Kıbrıs’a gönderdi. Ayşe’yi tatile çıkardı. Herkes şok oldu.

Birinci Çıkartma yapıldığında pek çok askerimiz zayıat verdi. Bunda askerin toparlanmamış olmasının da etkisi vardı. O dönemde Girne’de turistler vardı. Onlara zarar vermemek için askerini gözden çıkardı. İkinci Çıkartma’da attığı toplarla dağ yerinden oynadı sanılırdı. Aslında Birinci de böyle yapılırdı. O kadar zayıat verilmezdi. Çok şükür bu günlere kavuştuk.

Selahi ŞENSOY

1974’te evimdeydim küçük oğlumla birlikte, o dönemde büyük oğlum Hasan askerdi. Ben hiç korku hissetmedim. Kardeşim bize “o gün çıkartma olacak sakın ha hiç dışarı çıkma” dedi. Oğlumu aldım, kardeşimden evime geldim. Düzenli silah seslerinden anladım ki, asker atışı idi. Çünkü Rumlar rastgele ateş açardı. O esnada heyecanlandım veya korkudan olsa gerek paraşütçüleri göremedim. Allah inandırсын

bir bomba atıldı ki öküz büyüklüğündeydi. Allah Türkiye'ye ömür versin. Oğluma dedim ki "hadi oğlum kurtulduk artık." Durmadan bombalar düşmeye devam ediyordu. Türkiye olmasaydı. Bu günlere gelemezdik.

Suzan MULLAHASAN

1974'te büyük bir sevinçle Türk askerinin gelmesini bekliyorduk. Ama ne gelen oldu, ne de giden. Saat dörde doğru Rum askeri geldi. Tüm köy halkını Muratağa ve Sandalları da basıp bizi esir aldı. Bizim kadınları ve erkekleri Alaniçi köyüne götürüp iki saat kadar esir aldı. Ondan sonra Rum askeri geldi. Kadınları başka bir köye, bizi de Gülseren Kampı'na götürdü. Orası da Rum kampıydı. Oraya esir olarak götürüldük. 25 gün esir kaldık. Katliamı 14 Ağustos'ta Birinci Harekat'ta yaptılar. İnsanlarımızı diri diri toprağa gömdüler. Sivil ve Rum askeri birlikte özellikle de Alaniçi Rum'u bizim insanlarımızı diri diri toprağa gömdü. Limasol'da esir kampındayken, duymuştum katliam olduğunu ama yalanladılar. "Çok duyduğunuza da inanmayın" dediler. Doksan beş gün esir kaldık. Çıktığımızda üç çocuğumun, eşimin, annemin ve kız kardeşlerimin katledildiğini öğrendim. Kardeşimin hanımı yeni doğum yapmıştı. On yedi günlük bebek vardı.

İnsanlarımızın otobüs dümenini keser, av tüfeği gibi tüfek yapardı. Çaresizlikten yapmadıkları şey kalmamıştı. Bütün sevdiklerimizi acı bir şekilde kaybettik. O günleri unutmak kolay değil. Bu günlere de şükürler olsun.

Süleyman GÜLER

Rumlar Aleminyo köyüne gelmeden bir hafta önce Grivas'çılarla Makarios'çular birbiri ile boğuşuyorlardı. Eşim bana dedi ki. "Çok sürmez, bu köpekler bize de gelecekler." Çünkü kardeş kardeşi öldürmüştü. "O değerli eşyalarını topla, sakla bir yere" dedi. Akıbet ertesi cumartesi bize geldiler. Küçük bir köydü. Her şeyimiz çok güzeldi. Güzel geçinirdik. Bir cumartesi günü tatile ayrılırdık. Her gün bağımızda, bahçemizde çalışırdık. İnanır mısınız? Kış, yazlık tişörtlerle geçirirdik. Bu tarafa geldik hastalıktan kurtulabildiğimiz yok. En güzel topraklarımız o tarafta kaldı.

Sıdika ÖZTÜCCAR

1974'te Birinci Harekat'ta çocukları esir aldılar ve Alaniçi'ndeki İlkokula götürdüler. Akşamüstü bıraktılar. Bizden sonra Atlılar köyünü ve erkekleri esir aldılar. Bizi Gülseren'de bıraktılar Anglisya'ya (İskele) götürdüler. Oradan da Limasol'a götürdüler.

14 Ağustos Çarşamba ya da Perşembe gecesini bizi Gülseren'den alıp, Anglisya'ya oradan da Limasol'a götürdüler. Bizim köyde Kalan ailelerimizi o gün öldürmüşler ve katliamın gecesinde kedi enişini taşıy gibi bizi oradan oraya Limasol'a kadar götürdüler. Türk askeri de Girne'yi yarmıştı artık.

BM geldi. Hasta olanları geri göndersinler diye. Ben biraz hastaydım. Muayene ederken biraz da numara yaptım. Ben esir kampından mübadele usulü ile erkenden bırakıldım. Saç sakal birbirine karışmıştı. Evime geldiğimde on sekiz, on dokuz yaşındaki büyük kızım, oğlum ve eşimi öldürmüşlerdi. Esir kampında bize hiç iyi muamele etmiyorlardı. Bizim çocuklar, bir mağara var köyümüzde oraya

saklanmışlar, ama onları bulmuşlar. Alaniçi'nin zibillerini döktüğü Muratağa'da bir çukur var, orayı dozerlerle kazıp çocukların ellerini ayaklarını tellerle bağlayıp, aşağıdan yukarıdan kendilerini taramışlar. Kadınların gözlerine çemberleri örtmüşler görmesinler diye. Sonra da yarı ölü yarı diri üzerlerine çöpleri geri dökmüşler. Evlerimizi hep darmadağınk etmişler. Burada hasta biri vardı ona dokunmamışlar. Yani hastalıktan kendilerine bir zarar gelmeyeceği için iyileri öldürmüşler. Dört kız, ve dört oğlumla birlikte eşimi de kaybettim bu katliamda.

Ben katliamın olduğunu Limasol'da esir kampındayken öğrenmiştim. Ama daha sonra yalanladılar. Lefkoşa'ya geldiğim gün amcamdan olayı öğrendim. Ben üç ay esir kampında kaldım. Geldiğimde her şey olup bitmişti. Katliamdan 17 gün sonra cesetleri çıkarıldı.

Esir kampında gece vakti lamarinaların üstüne taş atarlardı. Rahatsız etmek için hergün bir dilim ekmek üç tane de zeytin veriyorlardı. Türklere "Gobroşilo" (koca köpek) diye hitap ederlerdi. Allah o günleri bir daha yaşatmasın. Mal yeniden kazanılıyor; ancak canlar geri getirilemiyor.

Mehmet KUZULİ

20 Temmuz olaylarında Rumlar iyice azıttılar. (63'lerde bizim silahımız yoktu. Rumlar bizi kapattılar evimize, hiç dışarı çıkmamıza müsaade etmezlerdi. Kapandıydık iyice evimize, peşimize adam takarlar, takip ederler ve bizi korkutmak için arabaları ile gelirler, kapıya birkaç el silah sıkar, malını alır, para ödemez ve hiç sesini çıkaramazsın. Kadınları alıp götürürler, tecavüz ederler ve hiç kimse ses çıkaramazdı.) Kardeşim 8 çocuğunu ve eşini ben 5 kız ve 1 oğlumı kaybettim. Ben

sabah namazı hayvanlara gitmek için kalktığımda, Alaniçi'nden bir yığın halkın geldiğini gördüm. Alaniçi'nin Rumları zannettim. Daha sonra bir otobüsün daha geldiğini gördüm. Bütün köydeki Bayanları ve çocukları toplayıp mağaraya saklamaya gittik. Köyümüzde hiç yetişkin erkek yoktu. Ben de esir kampından yaşlı olduğum için erken bırakılmışım. Bütün köylüler mağaraya saklanmaya gittik. Evde sadece annem ve yataklık biri vardı. O komşu kalmıştı. Rumlar köye gelmiş, annemi ve diğerini bulup, sormuşlar. Onlar önce söylememişler, birinin başını ezmişler ve "Hiç bir şey yapmayacağız sadece bir araya toplayacağız yerlerini gösterin" demişler. Annem bizim yerimizi göstermiş. Geldiler mağaradan herkesi buldular ve götürdüler. Biz mağaranın küçük bir bölümü vardı, oraya saklandık. Bir başka arkadaşla kadınlar da geniş bölüme saklanmışlardı. Bizi fark etmediler, kadınları aldılar ve götürdüler. Kadınların ve çocukların elleri ve ayakları tellerle bağlı, erkek çocuklarını bıçakla boğazlamışlar. Kafasını, ayaklarını kesmişler. Biz mağaradan onlar gittikten sonra baktık her taraf darmadağın olmuş. Silah aramışlar, evlerde ne kadar ganimet varsa almışlar. O gün silah sesleri hiç durmadı. Her tarafa bakıyorum, ama bir türlü bulamadık. Türk askeri geldikten sonra bulduk. Bizimkileri kesip, vurup öyle öldürdüler. Atlılar köyünün insanlarını hep canlı canlı gömmüşler.

Muratağa ve Sandallar köyünün halkının, kadınlarının ve çocuklarının kimisini vurmuş, kimisini kesmiş, kimisini yakmışlar ve sonra çöpleri de üstlerine dökmüşlerdi. Yanılmıyorsam 91 veya 92 kişilerdi.

Allah o günleri bir daha göstermesin.

Hüseyin SERİNYÜREK

1974'ten önce arabamız yoktu. Bir öğretmen maaşı ile araba alınamazdı. Nihayet 1974'te arabamız vardı ve eşimle birlikte formoz yüklü arabamızla 15 Temmuz'da Lefkoşa'ya geliyoruz. Bir baktım Poli yakınlarında Rumların arabaları vızır vızır geçiyor. Bu bende bir kuşku uyandırdı. Devamlı tetikteyiz zaten. Hareketleri çok dikkat çekiciydi. Poli'de durdum ve arkadaşlara sordum. Rumlar bana kötü kötü bakıyorlar, ne var dedim. Mehmet Salih bana "Aman Mehmet, nereye gidiyorsun, bütün herkes silahlandı. Papaz öldü, hemen geriye dön." Dediler. "Dönüşte de geldiğin yolu kullanma, önünü keserler" dediler. Ben çok iyi hatırlıyorum. Papaz öldü der demez, "Aman madem papaz öldü, harp var demektir" dedim. Hemen geldim, hanıma, babama söyledim. Babam "Aman çok iyi oldu, demek bunlar birbirlerini öldürecekler" dedi. Hemen ters yoldan eve geldim. O gece Lefkoşa'dan kardeşim Bayram ve Kamil Nuri bana geldiler. Onlar da üniversiteyi yeni bitirip memur olmuşlardı. Kamil Papazın düştüğünü duyunca, "Hadi Bayram hemen Lefkoşa'ya kaçalım" dedi. Ama yetiştiremediler. Ban onları burada çarpışmaya ikna ettim. Çünkü biliyorlardı ki bir savaş çıkarsa Baf'ta mahsur kalacaklar, Lefkoşa'ya dönemeyeceklerdi. Ama ben mecburen komutan olduğum için orayı terk edemezdim. Kamil ve Bayram benimle birlikte kaldı oturup radyo dinliyoruz. BBC'yi falan dinliyoruz ama bir şey yok. O dönemde şimdiki gibi tv. Falan yoktu. Sadece kahvehanelerde var. O da bataryayla çalışıyordu.

Kamil ile Bayram'ın kalmasına çok sevinmişim. Ama onlar Lefkoşa'ya dönmek için can atıyorlardı. Çünkü çocukları ve eşleri Lefkoşa'daydı. Benimle üç

gün kaldılar. Yollar tutulmuştu. Bir gün sonra radyodan dinliyoruz. Rum'un yayınında Papaz "Ben ölmedim sağım" diye yayın yapıyor.Ama kime inanalım. Demek ki bu bir komplo. Papaz Baf'a geldiğine göre buradan da kaçacak. Dağlardan kaçarak Baf'ta Panoya köyüne geldi. O bölgede Türk köyü olarak Seroma, İstinco, Evreto, Malatya , Karaağaç.. gibi köyler 63'ten 74'e kadar ekonomik abluka altındaydık. Hatta 1966'da küçük kızım Serap Doğacağı zaman ebe yok Her taraf sarılı ve eşim tek başına doğum yapmak zorunda kaldı. Hiç unutamam, Türk ebesini getirmek için başka bir köye gittim. Ben ebeyi gizli yollardan traktörle getirene kadar kızım doğmuştu. Oğlum Savaş, Zafer de öyle...

Biz Güney'deki Türkler tarlaya, bahçeye, çok meraklıydık. Orada kalamayacağımızı bile bile son ana kadar ağaç ekmeye devam etmiştim.Orada o güzelim bahçemi bıraktığıma hiç üzülmem Çünkü karşılığında özgürlüğümüzü kazandık. Mal kazanılır ama can kazanılmaz. Özgürlük tek başına kazanılmaz.

Papaz köye geldikten sonra köyümüzü Rumlar sardı. I. Barış Harekatı'nda biz çok rahattık. Çünkü Baf'taki bütün Rum birlikleri Girne'ye transfer olmuştu. O bölgede hiç kimse kalmamıştı. O bakımdan rahattık. I. Barış Harekatı'nda Türkiye'miz geldiği için çok rahattık. Bütün Rumlar sahili tutmaya gitmişlerdi. Çünkü Denктаş "Adanın her tarafında indirme ve çıkartma harekatı başlamıştır." Diyordu. Ancak her taraftan yapılmadı sadece Girne bölgesinden yapıldı.Biz yine de tedbiri elimizden bırakmıyorduk. Geceleri hiç uyumadığımız olduğu gibi elbiselerimizle yattığımız bile oluyordu. Bizde de büyük bir beklenti vardı. II. Barış Harekatı'nda Türk askeri Rumları hep püskürttü. Herkes Rum'a Girne'ye kaçtı. Bizden kaçmak istemeyen Rumlar esir alındı. Türk askeri birlikleri öldürmedi. Bu bizi çok rahatlattı. Çünkü onları geri verecekler ve biz de böylece mübadele usulüyle

Türk kesimine kuzeye geçebilecektik. Bu bizi biraz rahatlattı. Rum komutanlarından birisi de (Yorgo Rafitis) köyümüze geldi ve silahlarımızı teslim etmemizi istedi. Bu bizi çok üzdü. Vermemekte direndik, oyalandık zaman kazanmak için ama yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu. Bütün civar köyler silahlarını teslim etmişti. Hatta Baf'ın serdarı ve sancakları da (Esat Fellahoğlu) bizim yanımıza gelmişti. Türkiye'nin komutanı Baf'tan gizli yollarla kaçırıldı. Çünkü onları yakalasalar kesin keseceklerdi. Hatta bizim de lotemiz vardı. Ellerinde o dönemde hangi öğretmeni yakalasalar keserlerdi. Ama ben ondan korkmazdım. Benim korktuğum gözümüzün önünde ailemize tecavüz edebilirlerdi. Ondan korkuyordum. Çünkü daha önce başka köylerde bu tür olaylar yaşandı. Rumlar kadar gaddar bir millet tanımıyorum. Yapmadıkları pislik kalmadı Türklere.

Rum komutanları uzaktan mikrofonla "Silahlarınızı teslim edin."diyorlardı. Biz hemen ateşle karşılık verdik. Bunun üzerine Barış Gücü komutanları geldi ve ben tercümanlık yaptım. Bana dedi ki: "Hoca silahlarınızı verirsiniz iyi edersiniz." "Senin teklifini kabul etmemiz mantıklı mı sen bunu iyi düşündün mü?" dedim. "Açık konuşalım biz silahlarımızı teslim etmemek için yemin ettik. Eğer biz silahımızı verirsek, bu kez bizi Türk askeri öldürecek" dedim. "Bizim sana silah vermemiz için deli olmamız lazım" dedim. İsviçreli bir komutandı, beni kucakladı ve gizli bir yere gittik. Orada konuştuk: "Ben sana kardeş gibi söylerim silahlarınızı teslim edin" Ben nasıl kardeşiz, savaş alanındayız silahımızı nasıl veririz?" dedim. "Ben sizi ikna edemeyeceğim." Dedi. Arkadaşlar, "Hocam verelim silahlarımızı" diyorlardı. Çünkü Baf düştü. Poli düştü. Oralardakiler kaçtı, bizim yanımıza geldi. Çatışsak telsizimiz çalışmaz., silahlarımız iyi değil. Biz daha teslim olmamak için direniyoruz. Bize dediler ki: "Teslim olmayacaksınız, sadece silahlarınızı

vereceksiniz ama ara sıra gelip kontrol edileceksiniz.” dedi., Barış Gücü komutanı. Geçmişten bildiğimiz kadarıyla teslim olanlardan kadınları bir yere, erkekleri bir yere götürüp, kadınların namuslarını kirletiyorlardı. Bunlardan çekindiğimiz için silahlarımızı vermeyeceğimizi bu konuda bize kimsenin garanti vermeyeceğini kendisinin askerleri getirip, bizi Rumlara karşı koruduğu takdirde belki verebileceğimizi söyledim. Bunun olmayacağını söyledi. Ama Rumların da saldırmayacağını ve halkı kadın erkek diye bölmeyeceği konusunda Rum komutanı Yorgi Raftis’i çağırdı. Bu komutan Poli ve merkezi Baf’in sorumlusu idi. Onu herkes tanırdı. Bir baktık Yorgi’nin saç sakalı birbirine karışmış. “Hoş geldin Yorgi, senin bu halin ne?” dedim. Belki bir savaşa katılmış büyük bir yorgunluk ve yılgınlık içinde olduğu halinden seziliyordu. “ Hey Galasonis” dedi. “Siz kazandınız” dedi. “Türk askeri burada Limnidi’de çağırırsanız gelecek, nedir de korkarsınız be verin silahlarınızı” dedi. İçimizi büyük bir rahatlık kapladı. “Yakın köylerden Melatya’ya Beşiktepe’ye, Helatusa’ya gittik. Aldık. Anatu’ya gittik aldık” dedi. “Ben yalan söylama Helatusa sana silahlarını vermez” dedim. “Aha vanın içinde bak” dedi. “Bundan gayeniz ne?” dedim. O da dedi ki: “Biz de bunları göstereceğiz Türklerden falan falan köyler silahlarını teslim ettiler diye ilan edeceğiz. Bunlar bize bağlandılar, esirimizdir diyeceğiz, sizi esir göstereceğiz” dedi. “Olur mu böyle şey, tarihte görüldü mü böyle şey” dedim. Zaten kazandınız yahu biz de sizi esir gösterelim, ama gelmeyeceğiz. Köyünüze bile adım atmayacağız. Biz de karşılığında kendi esirlerimizi mübadele yoluyla alabilelim” dedi. “Peki durumda bir değişiklik olursa o zaman biz silahsız ne yapacağız” dedim. Çünkü olup bitenden haberdar değildik.

“Siz kazandınız yahu. Rum askeri darmadağın oldu. En güzel yerleri aldınız. Adadada artık bir barış olacak. Biz teslim olduk.” Dedi. Bu kez “Ben silahımı vermem” dedim. Bir İsveç subayı tanıdığım vardı. Onun aracılığı ile Karaağaç Komutanı arkadaşşıma telefon açtım. Onlar teslim olmayacaklarını söylediler. Ben arkadaşlarıma kendi silahımı vermeyeceğimi, fakat kendilerinin düşüncelerinin ne olduğunu sordum. Arkadaşlar kendi aralarında kara verdiler ve silahlarını bir bir teslim ettiler. Ben eşimi ve küçük çocuklarımı yanıma alıp, Karaağaç köyüne kaçtım. Ondan sonra da korkmaya başladım. Korkum şu idi: “Bir silah vermeyip Pelatusa’ya kaçtım. Acaba bana bir şeyler yaparlar mı?” diye. Oradaki arkadaşlar da vermediler. Daha sonra II. Barış Harekatı’nı da radyodan dinledik. Rum teslim oldu. Darmadağın oldu. Türk askeri Magosa’yı şurayı şurayı aldı deyince biz de gittik. Kendi elimizle silahlarımızı vermek istedik ki esir gösterilelim dedik. Çünkü esir gösterildiğimiz takdirde, kuzeye geçme şansımız olabilecekti. Mecburen BM esirlere gıda yardımında bulunacaktı. Rum komutanı silahlarımızı kabul etmedi. “Biz zaten bozguna uğradık. Bir de siz bizimle dalga geçmeyin” dedi. Bunlar bizim işimize yaramaz dedi.

İşte ben Türkiye’nin gücünü o zaman gördüm. Bir gün önce Rumlar bizi yiyeceklerdi. Türkiye geldi pisliği kestiler. Türk askeri gelip de güç dengesi kurunca hatta bize gelip “Hoca biz size bir şey yaptık mı?, Bunca zaman sizinle iyi geçinmedik mi? Diye yaklaşmaya çalışıyorlardı. Ben de dedim ki: “Siz Yunanistan gelse, bize böyle mi yapardınız” Dedi ki: “Ya bırak Yunanistan’ı, Kahrolsun Yunanistan diyen Rumlar “Biz Türkiye’yi severiz Biz Anadolu’dan geldik. Zaten 1571’de Türkiye geldi. İtalyanları kurtardı demek ki şimdi de bizi geldi kurtardı” diyen Rumlar vardı. Bana şöyle dediler: “Türkiye geldi sizi de bizi de kurtardı.”

Dediler. Çünkü o dönemde EOKA-A, EOKA-B vardı. Eğer Türkiye gelmeseydi. Bunlar beş altı ay önce birbirini yiyecekler, sonra da bize döneceklerdi. Bunu dünya bilir. Yunanistan'da o dönemde demokrasi yoktu. Cunta yönetimi vardı. Böylece Yunanistan'a demokrasiyi getirdi. Yani bizden çok onlara yaradı diyebilirim.

Allah'a şükür ki bu günlere gelebildik. Özgürlük, bağımsızlık kadar daha değerli bir şey düşünemiyorum.

Mehmet GÜÇLÜ

1974'te Lefkoşa'da işliyordum. 17 yaşındaydım. 15 Temmuz'da Rumların birbirlerinin arasında başlattıkları tartışma saat dokuzda bitti. Polis bizi şu anda yazlık mücahitler gazinosu olan yere topladı. Bir gece orda yattık. Ertesi gün saat on birde Barış Gücü nezdinde 13 tane Mesarya'ya gidecek olan otobüslere binildi.

Barış Gücü nezdinde Lefkoşa'dan çıkıldı. Barış Gücü ile köylüler giderken Ballirgodisa bölgesinde bulunan Yunan kampında yol kesildi. Tek tek bütün arabalar arandı. Sıra bizim arabaya geldiği zaman yolcular aşağı indirildi. İngiltere'den gelen Rıza Körcegöz abimizin göğsünde ve kolunda Kıbrıs haritası ve Türk bayrağı dövmesi olduğu için Rumlar bize zorluk çıkartmaya başladılar. Bazı Rum askerleri bıçakla bu bayrağı ve Kıbrıs haritasını bıçağı sokarak kazımağa başladılar.

Yolculardan bazıları ağlayarak, bazıları da çığlık atarak feryat etti. Bunun üzerine genç bir asker, şoföre gelip arabayı çalıştırmasını ve ansızın buradan kaçmasını söyledi. Şoför bize arabaya binmek için işaret etti. Rıza abi de araba hareket ettikten sonra şoförle konuşan Rum askerinin yardımıyla arabaya bindi ve önümüzde giden konvoyu Afonya'da yetiştik. Vadili'ye geldiğimizde köylüler bizim

öldüğümüzü sandı. Bizi görünce sevindiler. Herkesin eline silah vererek köyün etrafında sınır oluşturduk. Üç gün boyunca nöbet tuttuk. 20 Temmuz sabahı Türkiye'nin çıkarmasıyla Rumların bize olan baskısı arttı. Birinci Harekat'ta Vadili'de çok olay olmamasına rağmen çok sıkıntılı saatler yaşandı. Birinci Harekat bittiği zaman Vadili kurtarılamadı. Vadili Rumları, Akdoğan ve Paşaköy Rumları ile Vadili'nin nüfusuna göre kan dökülmesin diye Vadili'yi almak için görüşmeye geldiler. Vadili köyündeki komutan buna razı olmadı. O gün de Türkiye'de okuyan Önal Akerman'ın babasına Türkiye'nin parası nasıl olduğunu görmesi için bıraktığı 10.000 TL vardı. 10.000 TL'yi Vadili'de Ram ram diye bilinen Hasan Dayı kimseye bir şey söylemeden yanında bulunan bir bakkala götürüp sigara almak istediğini söyledi. Rum bu parayı görünce İstanbul'da yaşayan birisi olduğu için bu Türkiye parasını nerede bulduğunu sormuş. Hasan Dayı da bu paranın köye gelen Türk askerlerinin verdiğini ve eğer sigarayı getirmezse bütün bakkaldakileri öldüreceğini söyledi. Bunun üzerine Rum, Hasan Dayı'ya dört karton sigara verdi. Ve Rumlar Vadili Köyünden çekilmeye başladı. 14 Ağustos'ta Harekata gelen Türk ordusu ile Vadili özgür Türk topraklarına kavuştu.

Mustafa ERKANT

20 Temmuz Cumartesi günü sabahın erken saatlerinde uçak sesleriyle uyandık. Hemen biz kalktık. Annem, babam Türk askerlerinin uçakları geldi dedi. Bizim köy karma olduğu için köyün Rumları bizden teslim olmamızı istediler. Tabii ki bizim köyün gençleri kabul etmediler. Andrea diye bir Rum vardı. Bizim Türkleri çok severdi. Rum askerlerine bir şey söyleyip yanımıza geldi. Bize: "Türk

kardeşlerim size teslim olmanızı öneririm. Eğer teslim olmazsanız sizi öldürecekler. Etrafınız Rum askerleri ile çevrilidir” dedi. Bizim Türkler Andrea’ye inanırlardı. Bu yüzden silahları bıraktılar. Daha sonra bütün köyün adamlarını topladılar. Çite diye bir Rum köyü vardı. Oraya götürüp esir ettiler. Babam acele eve geldi. Bize toparlanmamızı ve köyden gideceğimizi söyledi. Bizim köyün yanında bir baraj vardı. Sabah yola çıktık. Akşama kadar tepeleri inip çıkıp ve barajı geçtik. Çivisil diye bir köy vardı oraya gittik. Çivisil köyüne gittiğimizde mücahit askerleri bizi durdurdular. Çünkü bizi Rum askeri sanıp esir alacaktılar. Babam hemen bağırıp Türk olduğumuzu söyledi. Konuşup yanımıza geldiler. Bize su ve yemek verdiler. Sonra biz halama gittik. Pazar gecesi orada kaldık. Pazartesi öğleden sonra Rum askerleri Çivisil’i de esir aldılar. Orda da silahları topladılar. Ama gençlerden biri silahın birini alıp kuzeye gitti. Silahlar 20 taneydi. Biri eksik çıkınca Rum askeri fark etti. Silahı vermemizi yoksa bizi öldüreceklerini söylediler. Onlara silahı alıp kaçtığını söyledik, fakat bize inanmadılar. Bizi alıp köyün dışına çıkardılar. Etrafımızı Rum askeri sardı. Bellerinde büyük büyük bıçakları vardı. Üstleri öldürdükleri Türklerin kanlarıyla bulanmıştı. Daha sonra muhtar askerlerle konuşup, gencin silahı alıp gittiğine inandırdı. Bizi serbest bıraktılar. Eve gittik, askerler de dağıldı. Birkaç gün sonra ateş kes oldu ve bu tarafa geldik.

Sezgin GÜVEN

1974’te biz köydeydik. Ben de üslerde çalışırdım. 15 Temmuz 1974’te ben üslerde çalışırken, Rumlar kendi aralarında çatışmaya başladılar.

Biz bu çatışmaları duyunca korktuk. Dedik “Şimdi bunlar birbirleriyle çatışacaklar, sonra bize dönecekler.” Köy Muhtarı geldi korkmamamızı söyledi. 20 Temmuz’a kadar kendi aralarında çarpıştılar. Yüzlerce Rum öldü. Biz gece korkudan uyuyamazdık. Ondan sonra, ben bazı gece giderdim de İngiliz üslerinde yatardım. Annemle ablam evde kalırdı. Ekseriyetle kadınlara ve çocuklara bir şey yapmazlardı. Az ileride başka bir köy vardı. Rumların Türk gençlerini aldığını duyduğum için İngiliz üslerine gittim.

Bizim köy karıştı. Bir gün köydeki Rum gençlerini acilen askere çağırdılar. Köyde hiç Rum genci kalmamıştı. Sonra 20 Temmuz Barış Harekatı oldu. Baktık o sabah gökyüzüne kıpkırmızı bombalardan, şeylerden ortalık yanardı. Çok sıcak vardı. Radyoları açıp baktık ki Harekat başlamış. Kimsenin paniğe kapılmaması için ne yapılacağı konusunda anonslar edilirdi. Biz bunu duyunca köyde kaldık. Ben daha işe giderdim. Savaş başladı Sen nasıl işe gidiyorsun diye sorarlardı bana. Çünkü bizim köy İngiliz toprakları içindeydi. İngiliz köyün girişine ve çıkışına barikat koydular. Onun için rahattık.

Ondan sonra baktık ki bir yirmi gün sonra Rum gençlerinden beş-on kişi geri geldi. Askerden kaçmışlardı. Tabii bu arada köylerde yiyecek yok. Yalnız su var. Ufak çocuklar için süt yoktu. Her gün pilav, peksimet yedik. Çünkü artık savaş başlamıştı. Sonra Rumların Türkleri esir aldığını duyduk. Onları bir top sahasının içine topladılar. Kaçanlar oldu. Onlar İngiliz üslerine gittiler. Bütün Türk köylerinin hepsi üslerdeydi. Biz de yeni evliydik. Bir de çocuğumuz vardı. Savaş bitince ortalık sakinleşti ve duyduk ki Türkler kuzeyi almış.

25 yıldır köyümüzde mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşamaktayız. Allah kimseye bir daha savaş göstermesin.

Mazhar NİNOVA

1974 yılında Serdarlı köyünde askerlik görevimi yapmaktaydım. 15 Temmuz tarihinde Rumlar Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Başkanı olan Makarios'u baştan indirmek için kendi aralarında çatışmalara başladılar. O gün Türk tarafı alarm vermişti. Beni ve arkadaşlarımı mevziilerimize göndermişlerdi. Beş gün boyunca yani 20 Temmuz'a kadar bana ayrılmış mevziide kaldım. Bu arada Rumlar birbirini öldürmekten vazgeçerek, Türklere saldırıp öldürmeğe başlamışlardı. Bu sebepten dolayı 20 Temmuz I. Barış Harekatı başlamış oldu. Ben de bu Barış Harekatı içinde mevziimi ve çevresini savunmaktaydım. 21 Temmuz sabahı daha gün doğmadan Rumlar bize ateş açmaya başlamışlardı. Akşama kadar ben ve arkadaşlarım mevzii bölgelerini savunmaya çalıştık. Fakat savunmaya çalışırken benim olduğum mevziye Rumlar tarafından atılan bir havan mermisi düştü, ama patlamadı. Rumlar tekrar havan mermisi attı. Benim bulunduğum mevziinin arkasına düştü ve orada patladı. Sağ ayağıma havan mermisinin bir parçası vurdu. Fakat beni yaralamadı. Daha sonra bize komutanlarımızdan geri çekilme emri verildi. Biz de geri çekildik. Oradan bizi Gönendere köyüne götürdüler. Beni ve bazı arkadaşlarımı Gönendere köyünden alarak Serdarlı ile Gönendere arasında bulunan bir mevziye götürdüler.

Bu mevziide 14 Ağustos II. Barış Harekatı başlayıncaya kadar ben ve arkadaşlarım bu mevziyi savunmakla görevlendirildik.

Ben ve arkadaşlarım gibi daha bir çok Türk askeri başarıyla kendilerine ayrılan bölgeleri savunmuştur.

Mustafa TAÇOY

1974 Harekatı'nda benim evim mevziydi. Rumlar bunu bilirdi. Harekat'tan sonra bizi hastaneye taşıdılar. 24 saat bizi aç susuz bıraktılar. Ondan sonra eve yolladılar. Ben eve gelirken komşum Hüseyin Dayı evin önünde gavur ölüsü gibi yatıyordu. Meğer gavur kurşunundan ölmüştü. Eve girdim. Gavurlar evin içini tarumar etmişlerdi. Yatağın içindeki karpuzları yemiş, kabuklarını yerlere ve duvarlara sürmüşlerdi. Evim mevzii olduğu için evin duvarlarını delik deşik etmişlerdi. Neyse gece evimde yatayım dedim. Gece yarısı kapının vurulduğunu duydum. Kapıyı açmak için kalktım. Sonra korktum. Çünkü kocamı esir almışlardı ve evde çocuklarımla yalnızdım. Ben de korkudan çocuklarımla birlikte bir karyolanın altına girdim. Rumlar kapıyı kırıp içeri girdiler. Ben de karyolanın altından seyrediyordum. Başladılar dolapları karıştırmaya. Sonra üç-beş kuruş param vardı , onları buldular. Bereket versin benim karyolanın altında olduğumu bilmezlerdi. Diğer karyolaları hep kırdılar, geçirdiler. Allah şaşırttı kendilerini, ondan sonra duydum ki bir araba geldi. Bir de ne göreyim üç tane galamara iki tane de polis. Benim evden eşyaları almağa başladılar. Ne gaz ocağı ne de iskemle bıraktılar. Hepsini topladılar. Çocuk, küçük olduğu için karyolanın altında usandı. Ağlamaya başladı. Galamaraların biri geldi, karyolanın altında görünce birbirlerine

Rumca bir şeyler söylediler. “Haaa!” Dedim . “Şimdi bizi öldürecekler” demeye kalmadı. Polisin biri Türkçe biliyordu. Bana “Sen merak etme, ben senin kocanı tanıyorum. Sana bir şey yapmazlar. Lakin bu eşyaları alacaklar. Sen kendilerine bir şey söyleme. Çünkü bunlar gözünün yaşına bakmazlar” dedi. Ben de çocuklarımı öldürmesinler diye. Ağzımı açıp da bir şey söylemedim. Eşyaları topladılar ve gittiler. Polis bana “Sakin sen evde yalnız kalma, çünkü bunlar senin evde yalnız kaldığını anladılar. Başka bir gece gelip sana zarar vereceklerdir.” Dedi. Ben de sabaha kadar oturdum. Bar ay sonra esirleri Lefkoşa’ya yollamaya başladılar. Benim kocam Lefkoşa’ya gelince ben de kaçak yollardan o zamanın vaktinde tapu dairesinde bir Rum’un aracı ile 120 Kıbrıs Lirası verdim ve Lefkoşa’ya geldim.

Nüvit KÖSEOĞLU

1974 Harekatı’nda kocam mücahitti. Çarpışmalar başladı. Gavurlar köyü bastılar. Kocam eve gelip “Çabuk çocukları topla evden kaçacağız” dedi. Bizi alıp bir komşunun evine götürdü. Bütün mahalle oradaydı. Bir – iki saat sonra gavur askerleri kapıya dayandı. Tüfekleri bize doğru diktiler. Rumca olarak “Bre ‘belodurkolar’, çıkın dışarı” dediler. Hep beraber dışarı çıktık ve bütün köy halkını önlerine alarak polisin avlusuna götürdüler. Kadınları bir tarafa ayırdılar. Polis’teki bütün resimleri dışarı çıkarıp kırdılar. Sonra bize “Hep beraber Blatreze’ye gideceğiz.” dediler. Adamları da vuracaklardı. Köyümüzde ileri gelenlerden Niyazi Kumandan vardı. O, kendilerine “Önce beni vuracaksınız sonra da onları götüreceksiniz.” dedi. O öyle söyleyince hepimizi evlere yolladılar. Benim evime girdiğim zaman duvarda Atatürk resmi ve bir dua vardı. İkisini de silahla

kurşunlamışlardı. Bir hafta köyde esir kaldık. Evlerimizin damlarında nöbet beklerlerdi, bir yere kaçmayalım diye. Biz bir gece saat ikide bir kamyonu 20 kişi binip hiçbir eşyamızı almadan köyü terk edip üslere kaçtık. Bir müddet çadırlarda kaldık. Bizi Barış Gücü vasıtasıyla İskenderun'a götürdüler oradan da Kıbrıs'a geldik.

Naciye ÖZÜGÜNEY

14 Temmuz'da Makarios'u öldürdüklerini duyduk. Ben de o gün Paramal'daydım. "Allah Allah" dedim. "Hemen köye gideyim de bakarsın Rumlar yolu kapatır da köye dönemem." Bir otobüse binerek köye gittim. Köye vardım. Hemen bir nöbet yerine gönderdiler. Tam tepe de Gandu köprüsünün karşısındaydı. Öğleyi biraz geçmişti. Ansızın bir silah sesi duyduk. "Galiba Rumlar birbirini yiyecek" dedik. O gün sabahtan iki üç kamyon dolusu sakallı bir hayli papaz ve sivil insan Leymason'a doğru geldiler. Makarios'u kurtarmağa gideceklerdi. Meğer duyduğumuz o silah sesleri o giden insanlara Kaloş köyünde EOKA'cılar tarafından açılmış, onlar tuzak kurmuş ve hepsini öldürmüşler.

Ertesi sabah şafak sökmeden bir de baktık ki üstümüze doğru biri geliyor. Hemen üzerine çullandık. Meğer tuzaktan kurtulan bir papazdı. Bizden çok korktu ve onların yaptıklarını bize anlattı. Oradan onu komutanlığa götürdük. Papaz Baf'lıymış Yarı Türkçe, yarı Rumca Türkiye gelse de hepimizi kurtarsa, diye söyleniyordu. Bir iki gün sonra yani 20 Temmuz sabahı Denктаş Bey çağrı yapıyordu radyodan. "Kahraman Türk askeri adanın dört bir tarafına çıkmaktadır." Artık biz mevziide

göbek atmaya başladık. Saat 11.00 oldu bir haber yok, 12.00 oldu bir haber yok. Bu arada Rumlar bizim nöbet tuttuğumuz yere geldiler. Bize ateş etmeye başladılar. Aradan zaman geçtikçe hem acıkıyor, hem de korkuyorduk. Rumların silahları çok güçlüydü. Sonra baktık ki böyle olmayacak arkadaşlardan birini köye gönderdik, bize yiyecek ve yardım getirsin diye. Ancak arkadaş geri geldiğinde köyde kimsenin kalmadığını herkesin kaçtığını söyledi. Biz de topu topu dört kişiydik. O zaman dedik ki “Biz de kaçalım da bizi de öldürmesinler.” Başladık kaçmaya bir de baktık ki köylüler de kaçıyor. Hem de Rum yolu kesmiştir diye korkuyoruz.

Sabaha kadar yol yürüdük bağlardan, bahçelerden ve gizli yollardan geçerek İngiliz üslerine vardık. Orada artık emniyeteydik, altı ay boyunca orada kaldık. Sonra Türkiye’ye gönderildik. Bir süre de orada kaldıktan sonra tekrar Kıbrıs’a döndük.

Mehmet KAZIM

Öncelikle Rumlar Çukurova köyüne saldırmağa başlayınca ailemle birlikte Yeniceköy’e gittik. Gece orada kaldık. Daha sonra Rum’un Çukurova’yı geçerek Yeniceköy’e yaklaştığını duyduk ve Serdarlı’ya gittik. Orada iki gece kaldık. Rum’un Serdarlı köyüne yaklaştığını duyunca da Gönendere köyüne gittik. Bizim köyden başka daha bir çok köyden gelen insanlar burada on beş gün boyunca kaldılar. Orada bir gün daha kalsaydık Rumlar beni ve bir çok masum Türk insanını öldürecekti. Rumlar bu köye gelirken Türkiye’nin askeri uçakları geldi ve Rumların

üzerine ateş açtı. Rum askerlerinin bir çoğu öldü. Biz de Rumların elinden kurtulmuş olduk.

Bu güzel yurttta bir daha böyle bir savaşın olmamasını ve Türklerin geleceğinin aydınlık olmasını dilerim.

Fatma CAMBAZ

1974 Barış harekatı esnasında Lefkoşa'da TMT karargahında hareket merkezinde haber alma şubesinde görevliydim. 1958 –1974 yılları arasında geçen olaylardan bazılarını size de aktarmak istiyorum.

20 Temmuz Barış Harekatı'nın birinci günü adanın bütün bölgelerinde Türklerle Rumlar silahlı çatışmaya başlamışlardı. Bu çarpışmalar bazı bölgelerde çok şiddetli oluyordu. Örneğin Limasol'da 27 Türk şehit edilmiş, yüzden fazla yaralımız olmuştu. 20 Temmuz tarihinde saat 10.00'da başlayan çatışmalar saat 14.30'a kadar sürmüştü.

Aynı gün Çukurova köyünde bir mağarada (10 asker) kahraman asker Lefkoşa- Magosa yolu üzerindeki Çukurova kavşağında pusu kurmuştu. Gelen Rum askerleri pusu bölgesinde Türklerle çatışmaya girmişlerdi. Bu kahraman 10 mücahit Rum askerlerinin Lefkoşa bölgesine gitmesini engellediler. Bu çatışmalar sonunda dört mücahit yaralanmış ve iki mücahit şehit olmuştu.

Kıbrıs Mücadelesinde Mücahitlerin sayısız kahramanlıkları KKTC'nin kurulmasına katkıda bulunmuştur.

Yılmaz BAŞKAYA

Bölüğüm savaş bölüğü idi 1974'te oraya gittik. Oradan mevziilere dağıldık. Bizi oraya dağıttıklarında Türk askeri de beraber paraşütüyle atladı. Gece çarpışmalar başladı. Bombalar atıldı. Karşılık verdiler. Biz de karşılık verdik. Sabah olunca uçaklar geldi. Dört tane uçak gelir ikisi bombalar ikisi gider. Biz panolar koyduk mevziilere bizi tanısınlar diye. Bizi bombalamazlardı. Biz de karşılık verirdik tabii ki... Yedi tane tankımız vardı ve arkadan hücumla geçtik. Fakat başarılı olamadık. Uçaklar geldi tekrar başarısız oldular. Napal bombası denilen bombadan attılar. Harp böyle geçti.

Bizi geri çektiler. Tabii biz de arkadan gözleme yaptık. Türk askeriyle olmazdı. Arkada mücahit önde Türk askeri ile birlikte mücadele ettik. Kaybımız çok oldu. Bizi uçak alanına yardıma yolladılar. Türkiye'ye giden şehitleri gördük. Bizim 1974 harbimiz böyle geçti.

Mustafa TİLKİ

1974'te ben LTL'nin ikinci sınıfındaydım O yıl yaz tatili idi. 15 Temmuz'da Makarios'a darbe yapıldı. Bu darbeden sonra kendi kendilerini öldürmeye başladılar. Bunu yaparken de Kıbrıs Türklerini yok edeceklerini söylüyorlardı. Bu konuda da plan, program yaparlardı. Rumların er geç Türkleri ortadan kaldırıp Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlama hedefleri vardı. Bunlar da biliniyordu.

Makarios'a yapılan darbelerden sonra da sıranın bize geleceğini tüm Kıbrıs Türkünün bildiği gibi Türkiye de biliyordu. O zamanın Başbakanı Bülent Ecevit Garantör olan İngiltere ve Yunanistan'a Kıbrıs'a müdahale yapma teklifinde bulundu. Ancak hiçbiri bu teklifi kabul etmedi. Bülent Ecevit o zaman yalnız başına Kıbrıs'a çıkartma yapma planları yaptı ve bu emri verdi. Türklerin Kıbrıs'a çıkartma yapıp da başarabileceğine hiç kimse inanmadı.

Ben en başta söylediğim gibi tatildeydim ve gönüllü olarak, yapılan çalışmalara katıldım. Savaş başlamadan önce mevzii kazdık. Geceleri kazıp gündüzleri dinlendik. Sonra savaş başladı. Kanlıköy'de savaşa başladık. Uzun süre sonra bizim yorulduğumuzu düşünerek bizi şehit Tuncer İlkokulu'na dinlenmeye aldılar ve daha sonra da ateş kes yapıldı.

Hüseyin DEMİREL

1974'te savaştan bir hafta önce sabah abim Lefkoşa'ya işe gitti. Çatışma oldu diye korku içinde iki saat sonra eve geldi. Bu arada merakla babamı beklemeye başladık Çünkü babam kamyon şoförüydü. Rum tarafına gider çakıl kum getirirdi. Rumlar onu iki gün esir almışlar. Daha sonra da babamı tekrar bıraktılar. Babam yakında savaş çıkacağını söyledi. Komşunun avluya sığınak kazdık. Korku içinde o günü bekledik.

20 Temmuz sabahı 06.00- 06.30 suları köyün muhtarı köyü gezerek anons etmeye başladı . "Savaş çıkıyor herkes sığınaklara" Biz ne yapacağımızı bilemiyorduk. Türk askerleri paraşütle atlamaya başladı. Hiç savaş görmediğimiz için savaş bitti deyip sığınaklardan dışarı çıktık ve çok sevindik. Hemen arkasından

bombalar yağmaya başladı. Hemen sığınağa koştuk. Komşumuz sığınağın kapısında kaldı. Yakınına bomba düştü. Parçası az kalsın komşuyu yaralayacaktı. Hemen eve koştuk. Komşumuz bize bir tencere çorba yaptı. Herkese bir tas çorba dağıttı. Çorbalarımızı korku içinde içtik. Her tarafımıza bombalar düşmekteydi. Biz altı kardeş annemizin yanında “Anne beni tut” diye ağlardık. Ben on iki yaşındaydım İlkokulu yeni bitirmiştım. Abim liseye giderdi. Gönüllü olarak savaşa katıldı. Babam cephane taşırdı. Eniştem savaşta telefoncuymdu. Çok zorluklar ve korkular çektik ancak Allah’a çok şükür ki yara almadan kurtulduk. Allah bir daha öyle günler göstermesin.

Fatma KUMSER

Genelde tüm insanların iyi ya da kötü anıları vardır. Benim de bu yaşa gelinceye kadar pek çok anım oldu. Fakat beni en çok etkileyen, hala daha anımsadığım zaman sanki o günü yaşadığım hissine kapıldığım anım bundan tam 26 yıl önce gerçekleşti.

Şu anda Güney Kıbrıs’ta bulunan Larnaka kazasına bağlı Alaminio köyünde yaşadık. Köyün nüfusunun 150’si Türkler, 300’ kadarı ise Rumlardan oluşuyordu. Köy karma olmasına rağmen mahalleler ayrı idi. Olayın gerçekleştiği güne kadar köyümüzde Türklerle Rumlar arasında ciddi bir olay olmamıştı. 15 Temmuz’da yapılan darbe 20 Temmuz tarihinde Barış Harekatı’nın başlamasına neden olmuştu. Barış Harekatının başlamasından itibaren köyümüzde büyük bir sessizlik başlamıştı. Ta ki saatler 14.00’ü gösterinceye kadar. Öğleden sonra köy civarında bir

hareketlenme başlamış ve bu hareketlenmenin nedeninin köye baskın yapmağa hazırlanan Rum askerlerinin olduğu anlaşılmıştı.

Köyümüze büyük bir yayılım ateşi başlatarak saldırıya geçen Rumlar bir süre sonra köyü ele geçirdiler. Bu noktaya kadar olanları algılayabiliyordum. Fakat bu noktadan sonra olanları anlamak hakla bana güç geliyor. Köyü ele geçiren Rumlar herkesi köy meydanına topladılar. İnsanları cinsiyetine ve yaşına göre ayırmaya başladılar. Bu ayrılma işlemi yapılırken bir yandan da önlerine gelene küfürler yağdırıp vurmaya başladılar. Ben o sırada çok sevdiğim eniştemin yanındaydım. Hala daha gözümün önünden gitmiyor. Bir Rum askeri bana vurmaya başlamıştı. Eniştem hemen benim önüme geçmiş ve bütün darbeleri kendisi almıştı. Rumlar iyiden iyiye azmış ellerine geçirdikleri Türk Bayraklarını dişleriyle parçalıyor ve önlerine gelen herkesi öldüresiye dövüyorlardı. Ben o tarihte 14 yaşındaydım. O çocuk saflığı içinde olayların orada biteceğini zannedyordum. Rumlar köyü ele geçirmiş ve bizi yenmişlerdi. Olay kapandı, diye düşünürken iç de öyle olmayacağını anladım. O akşam hepimizi bir yere kapadılar. Üç gün üç gece kimse kimseden haberdar olamadı. Pek çoğumuz her türlü işkenceyi gördük. Ancak esas işkencenin daha sonraki günlerde olabileceğini nereden bilebilirdik ki?... Bugün dahi anlayamadığım bir nedenden dolayı Rumlar bizi üç gün sonra serbest bıraktılar. Serbest bırakılanların içinde yetişkin erkekler yoktu. Ben ve ailem hemen bir araya toplanmaya çalıştık. Herkes toplanmıştı. Yalnız evimizin direği babam, üniversite tahsilini yeni bitirmiş ağabeyim ve on beş gün önce düğünü yaptığımız eniştem ortalarda yoktu. Tüm aramalarımıza rağmen kimseyi bulamadık. Bulduğumuz sadece kan izleri ve alelacele kazılıp kapatılan toprak yığınları oldu. İlerleyen günlerde anlaşıldı ki, köyü ele geçiren Rumlar benim ailemden kayıp olan kişileri de diğer

köylülerle birlikte kurşuna dizip öldürmüşler ve dozerlerle açılan çukura gömmüşlerdi. İşte yaşadığım, bugün anıdan çok öte, hayatımı etkileyen, şekillendiren ve sanki hayatımın bir bölümünün orada çakılıp kalmasına sebep olan dünyaya ve hayata o noktadan bakmama vesile olan acı bir gün oldu.

Hasan KOZOK

1974 olayları başladığı zaman,ben 11 yaşında idim.Bu yaşına rağmen Rumların bize yaptıklarını asla unutamam.O dönemlerde babam ve ablam Lefkoşa'da çalıştıkları için her gün sabah Lefkoşa'ya gidiyor, akşama dönüyorlardı. Fakat bir gün köyümüzün otobüsleri gelmedi ve biz daha sonra Lefkoşa'da Türk'ler ile Rumlar arasında şiddetli çatışmaların başladığını,yolların kapandığı haberini aldık.Fakat yolların kapanması,fazla uzun sürmeyerek bir iki gün içinde açıldı.Babam ve ablam da köye geldiler.Ondan sonra Rumlar, bazı Türk köylerine saldırmaya başladılar.O köyleri içinde bizim köyümüzde vardı.Rumların saldırması üzerine bizim köyden kaçmamız emredildi.Köy halkı nereye gideceğini bilmeyerek, köyümüz dağ eteklerinde olduğu için,dağlarda olan mağaralara sığındık.Tekrar gelen emir üzerine, bütün köy halkı köye döndü.Ancak bazı köylülerimiz, köyümüzün yakınında Rumlar tarafından saldırıya uğramamış, bir köy olan, eski adıyla Ayharida, bu günkü adıyla Ergenekon'a kaçmayı başardılar.Kaçamayan halk köye gelir gelmez savaş başladı.Biz evimizde kardeşlerimle ve annem ile birlikte oturuyorduk, babam asker idi. Kapımız kapalı ve çok korkuyorduk.Evimizin üzerinden geçen kurşun seslerini duyuyorduk ve tam o sırada kapı çalımdı.Ablam bu gelen amcamdır diyerek

kapıyı açtı. Ancak gelen , amcamız değil ,Rum askeriydi. Annem, o dönemde Rumlar ile Türkler bir arada yaşadığı için, az çok Rumca biliyordu.Kapıyı çalan Rum askeri adamın nerededir? Diye bir soru sormuş ve annem babamın yerini söylememek için “benim kocam ölüdür” diyerek yalan söylemişti.Rum asker Rumca bir şekilde teslim olun ve çabuk mektebe demişti. Bunun Türkçe karşılığını annem bize söylüyordu. Ellerimize birer beyaz bayrak vererek, bizi mektep olarak zannettikleri karargaha götürdüler. Köyde hiç erkek kalmamıştı. Belki dağlarda, tepelerde esir alınmamak için kalmış bir iki kişi olabilirdi. Fakat çoğu askerdı. Köydeki bütün kadınları ve çocukları karargahın küçük bir odasına kapattılar. Yarım saat o odada tuttular ve sizin hepinizi kurşuna dizeceğiz, dediler. Tam o sırada, yine civar köylerden olan eski adıyla Çatoz bugünkü adıyla Serdarlı köyüne bir haber gelmiş. Habere göre bizim köyümüze Türk askeri gelmiş ve hemen iki Türk Polisi ellerine Türk Bayrakları alarak bir motorla bizim köye gelmişler. Köye vardıkları zaman bizi sıralı gören Türk Polisleri karşımızda duran Rum askerlerini Türk askerleri zannederek onların üzerine sarıldılar ve onları öpmeye başladılar. Rum askerlerinin Rumca bir şeyler söylemesi üzerine Türk Polisleri ne diyeceklerini şaşırdılar. Rum askerleri tarafından bağlanıp esir alındılar. Daha sonra Rum askerleri köyümüzde yaşayan yaşlı sayılabilen bir adamı dağda yakalamışlar, daha sonra iki-üç kişiyi daha yakalamışlar ve omuzlarında kurşun yükleri ile sürüyerek köye getirmişler. Daha sonra herkesin kendi evinde kalmasına izin vermiyorlardı. İki – üç ailenin bir evde kalmasını istiyorlardı. Biz de kendi evimizde kalmıyorduk. Sonra bir gün bazı eşyalarımızı alabilmemiz için eve gitmemize izin vermişlerdi. Ben yatağımın altındaki ayakkabılarımı almak için yatağımın altına eğilmiştim ve tam o

sırada babamı yatağın altında gördüm. Heyecandan çılgık atacağım sırada babam beni susturdu ve “Kızım ben sizin sağ olup olmadığınızı görmek için gece kaçarak geldim” dedi. “Hepiniz sağ mısınız?” dedi. Ben de “Evet baba” dedim. Babam amcamın şehit olmuş olabileceğini söyledi. Ben “Hayır baba Rum askerleri amcamı vurmadılar, esir aldılar.” Dedim. Babam o zaman “Çok şükür” dedi. Daha sonra gizlice annemi ve kardeşlerimi de çağırdım ve babamla görüşmelerini sağladım. Babam onlarla da görüştüktan sonra havanın kararmasını bekledi. Hava karardıktan sonra Ayharıda köyüne geri gitti. Günler kısa sürede geçip gitmekteydi. Bizim evlerdeki yiyecekler de bitmekteydi. Yiyeceklerimizin azaldığını gören Rumlar, bize yiyecek vermeye başladılar, ama bizler o yemekleri yiyemezdik; çünkü kazanlarda pişen pilavın içine gözümüzün önünde Rumlar yalınayak basıyorlar ve bize tabak tabak dağıtıyorlardı. Rumlara yemekleri yemeyiz de demiyorduk. Yemek de istemiyorduk ancak açtık ve yemeye mecbur kalıyorduk. Yirmi iki gün kadar bu işkence böyle devam etti. Yirmi iki günün ardından, Anavatan Türkiye’imiz sayesinde ülkemize gelen Türk askerleri Rumların korkarak kaçmalarını sağladı. Köyümüzün erkeklerine haber salındı. Onlar da köye geri dönerek, dağdan kaçmaya çalışan otuz iki tane Rum askerlerini yakaladılar ve hepsini bir çukurun içine koyup kurşuna dizdiler. Daha sonra, alınan esirlerin de kurtulmasıyla köyümüzün üç şehit verdiğini öğrendik.

Arif İNCE

1974 olaylarında ben Lefkoşa’da çalışıyordum. Babam takım komutanı olduğu için Türkler ile Rumlar arasındaki durumlardan devamlı haberdar ediliyordu. Olaylar başlamadan bir hafta önce Lefkoşa’ya gitmemin uygun olmadığını, bir müddet işe gitmemi söyledi. Bir hafta kadar işe gitmemiştim. Sonra bir gün babam gelerek durumların iyi gitmediğini ve göreve gitmesinin gerekli olduğunu söylediler. Babam beni bir taraf çekerek “Eğer köyden çıkma emri gelirse, kardeşlerini, anneni ve av tüfeğini alarak dağa gideceksin” dedi. Babam bana dağda hangi mağaraya gideceğimi de söylemişti. “Eğer sağ kalırsam ben sizi gelip bir – iki gün içinde bulurum” demişti. Köyden çıkma emri gelince hemen üç kardeşimi annemi ve av tüfeğini de alarak yola koyuldum. Mağaraya doğru yola çıktık. Yanımızda yiyecek de vardı. Kardeşlerim, annem ve ben mağaraya bir an önce varmak için çabalıyorduk ve bir taraftan da Rumlara yakalanma korkusu içindeydik. Dağa doğru kaçan sadece biz değildik. Bütün köy halkı oraya doğru koşuyorduk. Sonra babamın tarif ettiği mağara zannettiğimiz bir mağaraya girdik. Daha sonra köy halkından bazıları tekrar köye inmişler. Aradan bir iki gün geçti ve babam ortalıkta yoktu. Annem, babamın başına bir şey gelmesinden korkmaya başladı ve bu mağarada Rum askerlerine yakalanmaktan çekiniyordu. Bir gün mağara içinde otururken ayak sesleri ve konuşmalar duyduk. Rum olabileceğini düşünerek çok korkuyorduk. Sesler yaklaştıkça biri tanıdık gelmeye başladı. Kulak verdik, bu ses amcamın sesiydi, hemen seslendik. Amcam bizi görünce şaşkına döndü. Yerimizin yanlış olduğunu söyledi. Sabah babamı gördüğünü, babamın bizi çok merak ettiğini söyledi. Daha sonra amcamla birlikte babamı bulduk. Babam köye

gitmememiz gerektiğini ve mağarada idare etmemiz gerektiğini söyledi. Savaş bitene kadar kardeşlerim, annem, babam ve ben çok çukur olan bir mağarada yaşadık.

Arif İNCE

İnönü sakinlerinden Seniha Kiracioğulları oğlunun 1974 yılında Serdarlı'da vatani görevini yaptığı sırada gazi oluşunu anlatıyor:

İnönü köyünde askerlik yaşı gelen gençler Çatoz'a (Serdarlı) askerliklerini yapmaya gönderilirdi. Oğlum Hüseyin de askerlik yaşı geldiği için Çatoz'a gitti. 5-6 ay sonra Rum köylere saldırmaya başladı. Bizim köyümüzde çok sayıda asker ve silah olduğunu zannettiler. Bundan dolayı da köyümüze saldırmadılar. Ama Çatoz'da askerde eğitime gittiklerini ve silah yönünden güçsüz olduklarını bildikleri için oraya ve civar köylere saldırdılar.

Çatoz'daki Türk komutanı artık direnemeyeceklerini anlayıp askerlerine geri çekilmeleri için emir verdi. Ama oğlum ve 4 – 5 silah arkadaşı ümitlerini kaybetmedikleri için çarpışmaya devam ettiler. Bu sırada geri çekilen askerler dere yataklarından gizlenerek köye geri döndüler. Oğlum ise geri çekilmediği için karnından yara aldı. Daha sonra Rumların köyü terk etmesiyle arkadaşları bir araba bulup onu şehirdeki (Lefkoşa) hastaneye yetiştirmeye çalıştılar. Ama bunu çok istemelerine rağmen başaramadılar. Çünkü gavurlar onları Lefkoşa yakınlarında yaylın ateşine tuttular. Zaten oğlum çok kan kaybettiği için baygın haldeydi. Arkadaşları da o telaş içinde onu öldüğünü sanarak bir toprak yığınının arkasına atıp geri döndüler. Oğlum kendine geldiğinde hala daha yaylın ateşinin sürdüğünü fark etti. Aynı anda Türkler de ateş ediyorlardı. Çünkü Rumların o tepenin arkasından ateş açtığını zannediyorlardı. Oğlum tüm gücünü toplayarak elini kaldırdı ve :”Durun

ateş etmeyin, ben Türk'üm" diye bağırdı. Bu sırada sağ kolundan yaralandı. Ama bizim bunlardan hiç haberimiz olmadı. Hatta sonra Lefkoşa'daki hastanede yattığını öğrendik. Şimdi oğlum 44 yaşında, iki çocuk babası ve İngiltere'de yaşıyor. Tanrı bize o günleri bir daha göstermesin."

Seniha KIRACIOĞULLARI

Daha önceleri Muratağa köyünde yaşayan ve 1974'ten sonra Dört Yol'a yerleşip yaşamını burada sürdüren Ahmet Altemur yaşadıklarını anlatırken bugünleri gördüğüne ve Türk askerine şükrediyor.

"Biz üçü kız ve bir erkek dört kardeşlik. Küçük kız kardeşim Lefkoşa'da ortaokulda yatılı okuyordu. Ama yaz tatili dolayısıyla köydeydi. Ablam Londra'da evliydi. Ben ve öteki kız kardeşim ise Lefkoşa'da çalışıyorduk. Ben hafta sonu tatili için köye gelmişim. Kız kardeşim ise köye gelmemişti. Çünkü çalışıyordu. Nikahlım da annemlerde kalıyordu.

1974 yılında Türk askeri adaya çıktıktan sonra Rumlar köyü bastı. Köyde bulunan tüm erkekleri esir aldılar. Ben ve babam beraberdik. Annem, küçük kız kardeşim ve nikahlım köyde bulunan diğer kadın , çocuk ve yaşlılarla birlikte kaldılar. Bizi bilmediğimiz bir yere götürdüler. Gençleri bir tarafa, orta yaşlıları ise bir tarafa ayırdılar. Babamı benden birkaç gün evvel bıraktılar. Ardından hepimizi serbest bıraktılar. Ben köye gelerek ailemi aradım. Ama ailemden geriye kalan hiçbir şey yoktu. Köyde dolaşırken köyün çobanlarından birine rastladım. Çoban bana onları boşuna aramamamı, çünkü onları Rumların vurduğunu söyledi. Köy yolunun

kenarında bulunan tarlanın içinde bir ceset olduğunu, bu cesedin tahminen babama ait olduğunu söyledi. Ben de oraya gidip baktım. Gömüldüğü yer fazla derin olmadığından ve üzerinden koyun sürüleri geçtiğinden dolayı belindeki kemer görünüyordu. İyice eğilip baktığım zaman onu babam olduğunu kemerinden anladım. Annemle küçük kız kardeşim ve nikahlım ise yine çobandan öğrendiklerime göre mağaraya saklanmışlar daha sonra bir ihtiyarın Rum askerinin tehdidiyle yerlerini söylemesi üzerine Rum askerleri hepsini toplamış ve onları büyük-küçük elemekten toplu halde öldürüp gömmüş ve üzerlerinden dozerlerle geçmişler Şu anda ailemden geriye ben ve iki kız kardeşim kaldı.

Ahmet ALTEMUR

20 Temmuz gecesi sancakta nöbet tutuyorduk. Sabaha karşı uyandığımızda baktık ki; uçaklarımız Girne bölgesini bombalıyordu. Biraz sonra Beşparmak dağlarını bombalamaya başladılar. Bir emir geldi. Saat 10.00 suları Yeniyolu (Magosa-Lefkoşa) kesmek istendi. Türk askeri gitti kesti. Rum konvoyları geldi. Onları gördüğümüzde ateşe başladık. Güneş batıncaya kadar bu hareket devam etti. Orada dört askerimiz şehit oldu. Herkes dağıldı, köyelerine geldi. Köye geldiğimizde bir emir geldi. Bu emirde Şehir Kaşına gidileceği istendi. Askerlerimiz oraya gitti. Mevziilere yerleşti. Sabaha yakın Rum konvoyları Ağılı Dere dediğimiz mevkiye toplanarak toplandı. Orada Rum'a karşı ateş başladı. Saat sabah 10.00'a kadar devam etti. Rumlar geri çekilmek mecburiyetinde kaldılar, geri çekildiler. Ertesi gün şafak vakti

Rumlar hücumu geçti. Saat 10.00'a kadar askerlerimiz yerinden kıpırdamadı. Sonra askerlerimizde bir panik oldu. Orada bir mevziide sekiz askerimiz kaldı. Etrafta kimse kalmayınca onlar da geri çekilmeye başladı. Geri çekilirken beş Türk askeri (mücahit) şehit oldu. Öğleden sonra Rum askerleri polis bölgesinden köyümüze girmeye başladı. Halkımızda bir panik oldu. Köylülerimizin kimi Ergenekon'a, kimi ovalara, kimi de Gönendere'ye kaçtı. Köyümüz boş kaldı. Bazı köylülerimiz gizlice köye girdiler. Baktılar Rum köyün yarısına girmiş, yarısına girmemiş. O zamanlar

komutanlar askerleri toplayıp köye geldi. Rum'un karşısına mevziilendik. 14 Ağustos 1974 tarihine kadar Türk askerleri ikindi üzeri köye girdi. Rumlar kaçtı biz de kurtulduk.

Hasan KARABIYIKLI

17 – 20 Temmuz 1974 tarihinde aç kurtlar gibi sivil ve masum halkın üzerine yağdırdığı top, bazuka ve yangın mermileri ile saldırıya geçen Rum sürüleri Serdarlı bölgesinin bir kısmını işgal etmişti.

17 Temmuz 1974 tarihinde Rumlar ilk olarak Yeniceköy'e girmişti. Bir kısım Türk'ü esir almıştı. Bir kısım ise Serdarlı'ya kaçmıştı. Serdarlı köyüne gelen Rumlar Köyün yarısına kadar girerek buradaki Türkler acımasızca davrandı. Rumlar ve Türkler arasında bir süre çatışma oldu. Bu çatışmalarda bir çok vatandaşımız şehit

oldu. Ancak Serdarlı'daki Rumlara karşı daha çok direniş göstererek köyün diğer kısmına Rumların girmesini engellediler. Bu sırada 20 Temmuz 1974'te Girne Limanı'ndan Türk askerleri ülkemize geldi. Bu sırada ülkede bir süre ateş kes oldu. Serdarlı köyünde de Türk -Rum çatışması durmuştu. Fakat Rumlar Türklere karşı acımasızca davranmaya devam ediyorlardı. Serdarlı'da bir süre Türklerle Rumlar bu şekilde yaşadılar. Ateş kes olduğu için Türk askerleri de daha fazla ilerleyemedi. 14 Ağustos 1974'te Serdarlı köyüne gelen Türk askeri Rumları korkutarak Serdarlı'da Rumları çıkarttılar. Böylece Serdarlı 14 Ağustos 1974 tarihinde kurtulmuş oldu.

Şerife – Hasan H. VAROL

Rumlar kendi arasında savaşa tutuşmuşlardı. Köy Türklerden yardım bekliyordu. Haber bildirildi. ve Türk halkı gelecekti. Bütün gece tavuklar yemekler yapıldı. Ansızın Rumlar köyün içine gelip yapılan yemekleri yediler. Köyün etrafını yaktılar. Türk halkını camiye topladılar. Rumlar Türklere teslim olun diye bağırdılar. Adamın birinin etrafını bomba ile doldurdular. Teslim olmazlarsa bütün köyü havaya uçuracaklardı. Erkekleri dövüp kamyonla koyup, Güzelyurt'a, sonra da Limasol'a gönderdiler.

13 – 14 – 15 yaşındaki çocuklar savaşırdı. Köydeki kadınları yolun ortasına koyup hazır vaziyette beklerlerdi. Kadın ve çocuklar okulun üç odasına kapatırlar, kadınları esir alıp saklanan kişilere yerlerinden çıkmaları için zorla söylettirirlerdi. Sonra Türk askeri çıkartma yaptı. Uçaklarla gelip benzin yerini bombaladılar. Rumlar bir okulun odasına bomba attılar ve yedi kişi öldü. Çıkartma olduktan sonra herkesi evine dağıttılar. Herkes bir evde kalırdı. En son gece gavurlar kızları toplayıp

çukurlar kazdılar. Giderken katliam yapmaya çalıştılar. Türk askeri geldikten sonra Rumlar geri çekildi. Yedi gavuru tutukladılar. Evleri gezip hangisi ne yaptı diye sordular. Landroverlerin arkasına bağlayıp parçalayana kadar gezdirdiler. Gaziveren köyü kurtulmuştu.

Emine SEYMEN

O yıllar savaşın başladığı yıllardı. Her gün çatışmalar olurdu. Kıbrıs Türkü'ne sürekli eziyet edilirdi. 1974'te durmadan kapışırđık. Komşularımızla bile sürekli kavga ederdik. Bir gün gavur askerlerini marketi soylarlarken gördüm. Evin diğler kapısından çıktım. Market yeğenimindi. Yeğenime marketini Rumların soyduğunu söyledim. Birlikte çıktık ve üstlerine yürüdük. Gavur askerleri de bize doğru geldi ve bizi silah zoruyla köşeye sıkıştırdılar. Ne işiniz var burada dediler. Ben de başımın ağrıdığını ve bu yüzden ilaç almaya geldiğimi söyledim, ama bana inanmadılar. Sonra bir tanesi tanıdık çıktı. Bırakın bunları sadece marketi soylalım dedi ve marketi soyup gittiler.

Hayriye EMİRZADE

Bizler 1974 olaylarına kadar Serdarlı'da göçmen olarak iyi kötü yaşadık. Ne büyük şanssızlık ki 1974 yılının Temmuz ayında çıkan savaşta Rumlar Serdarlı

köyünün yarısına kadar girdiler. Bizim oturduğumuz bölge yine Rumların eline geçmişti. Köyün ileri gelenleri bizlerin (Köylü halkın) evlerimize gidip hayvanlarımızı alabileceğimizi söyledi. Babam göçmen olduğumuz köyde on tane çocuğunu büyütmüş ve büyük bir zorlukla aldığı traktörünü ve yetiştirdiği hayvanlarını kurtarmak için hemen eve koşmuştu. Ne yazık ki traktörle köyün içine girerken zalim Rumlar yolun içerisinde babamı şehit ettiler. Daha sonra traktör yolda kaldı. Babam görünürlerde yoktu. Ateşkes ilan edildiğinde babamın orada vurulduğunu (şehit edildiğini) gördük. O dönemde erkek kardeşimin de esir düşmesiyle ben, kardeşlerim ve annem zorluklar içinde yaşadık. Bir süre sonra Mutlu Barış Harekatı ile kurtulduk .

Gülşen RAMİZ

SONUÇ

Bu toprakları bizlere vatan yapmak için Kıbrıs Türk halkı, onur ve şerefini, namus ve haysiyetini koruyabilme, özgürlük ve bağımsızlığına kavuşabilme uğruna çok acılar çekmiş, çok ağır bedeller ödemiş, katliam çukurlarına gömülmesine rağmen destansı bir direniş yaratmıştır.

Kıbrıs Türk Halkının ecdadına yaraşır bir direnişle sürdürdüğü mücadelede kuşkusuz en büyük pay: Kıbrıs Türk Halkının bağrından doğan efsanevi Türk Mukavemet Teşkilatı'nındır. Türk Mukavemet Teşkilatı, Anavatan Türkiye'nin büyük yardımları ve desteği ile çekilen onca acılara ve verilen yüzlerce şehit pahasına bayrağını, onurunu, şerefini, namusunu asla yere düşürmemiştir.

Bugün gelmiş olduğumuz bu ortamda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni yaşatmak en büyük görevimizdir. Bugünlere gelmemizde, varoluş ve özgürlük mücadelemizin başarıya ulaşmasında Anavatanımıza şükranlarımızı, Mehmetçiğe, Mücahide olan can borcumuzu unutmamalıyız. Bizler için canlarını, kanlarını veren aziz şehitlerimizin önünde saygıyla eğilip, onları her zaman minnet ve şükranla anmayı bir borç bilmeliyiz. Bizlere bırakmış oldukları kutsal emaneti sonsuza dek koruyup yaşatarak onların huzur içinde uyumalarını sağlamalıyız.

İLKEM

Bu dünyada olan en güzel şey
"Zulüm üstüne seferdir."
Sonra da sevmek...

Ölümden öteye köy olsa gerek
Zalime boyun eğmek...

Varlığım Özgürlüğe armağan olsun....

KAYNAKÇA

AKKURT, Aydın, Türk Mukavemet Teşkilatı 1957-1958 Mücadelesi, Bayrak Matbaacılık İst.,1999

DELİCEIRMAK, Orbay, Leyla İle Köroğlu

DENKTAŞ, Rauf Raif, Rauf Denktaş'ın Hatıraları, Boğaziçi Yayınları, İst.

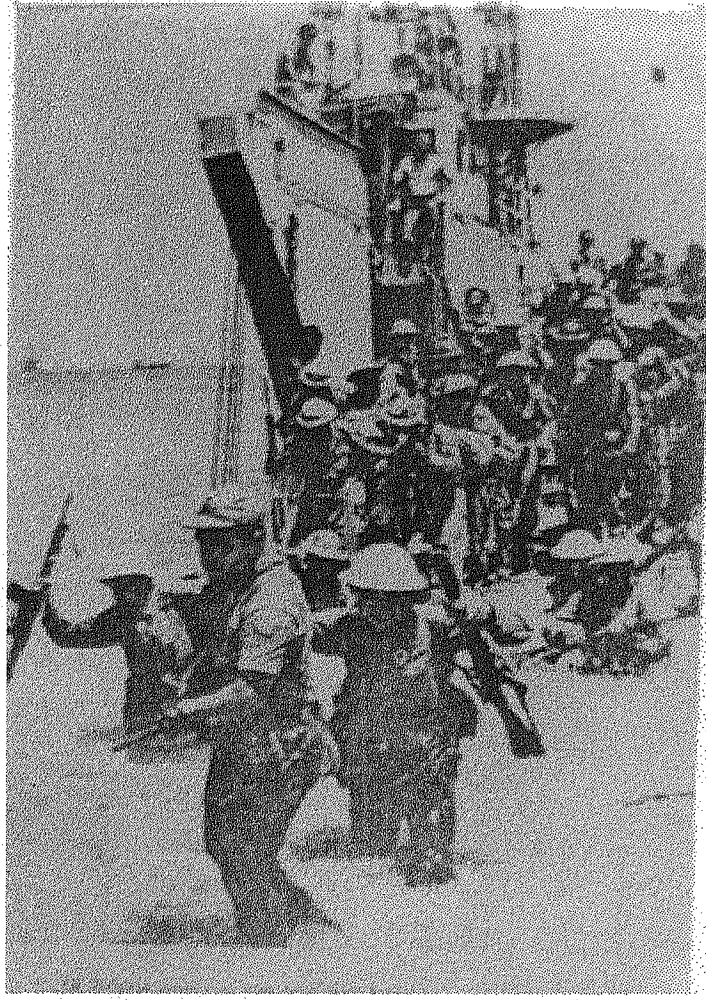
Çalışma Arkadaşları, Kıbrıs'ta Türk Davası ve Kıbrıs'ta Rum Vahşeti,

KOCABAŞ Süleyman, Tarihte ve Günümüzde Türk Yunan Mücadelesi, **Fazıl Küçük ve**

KKTC Dışişleri ve Savunma Bakanlığı Tanıtma Dairesi, **EMİNER**, Çiler, Bir Daha Asla

SERTER, Dr. Vehbi Zeki, Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi, Lefkoşa

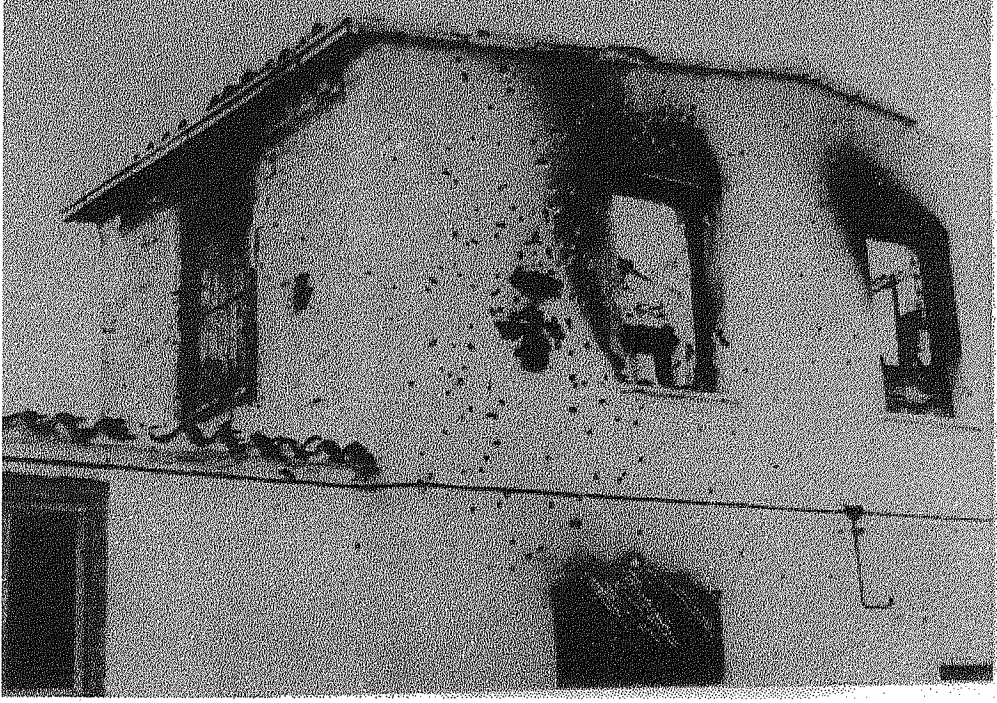
SİMTAŞ, Kamil Göksen, Karanlık Dünyam

20 Temmuz 1974'te Kıbrıs Türk'ünün çektiği işkence ve zulümlerin
sona ermesi için Kıbrıs'a gelen Mehmetçikler

Resimde görüldüğü gibi savaşın verdiği huzursuzluktan evlerinde
oturamayan ve evlerini terk eden insanlar

1963-74 Rum saldırılarında yağmalanıp yıkılan binlerce evlerden biri

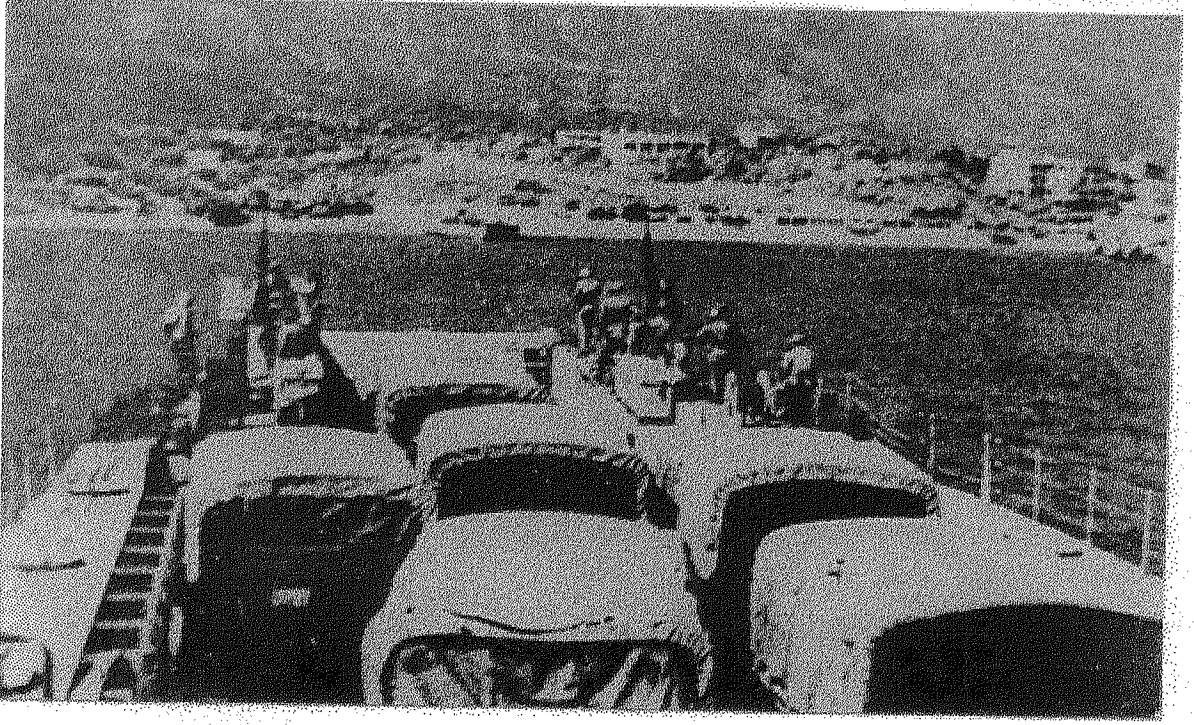

İşte Rum vahşetinin aynası B.M. Barış Gücü gözetiminde

Muratağa-Sandallar Toplu mezarı açılırken

Hamitköy Göçmen Kampı'nın genel görünüşü. 1963'te 103 Türk Köyü Rumların vahşi saldırıları sonucu yıkılmış ve 24.000 Türk göçmen durumuna düşürülmüştü. Bu göçmenler Rumlar'ın engellemeleri sonucu 1974 yılına kadar köylerine dönememiş ve çok kötü şartlar altında yaşamak zorunda bırakılmıştır.

20 Temmuz 1974 sabahı ... Kıbrıs'a gelen Mehmetçikler

Güney tutsağı olarak Güney Kıbrıs'ta yaşayan , acı günlerden sonra özgür

Kuzey Kıbrıs'a dönen yavrusuna kavuşan bir babanın sevinci ,